

У

40-річчя

ОУН

ЗБІРНИК МАТЕРІЯЛІВ

Детройтського Здвигу

Уклав Д-р Д. КВІТКОВСЬКИЙ

НЮ ЙОРК

ТОРОНТО

1970

40th Anniversary of OUN

**FREEDOM RALLY OF UKRAINIANS
IN UNITED STATES OF AMERICA AND CANADA
DETROIT, MICHIGAN, AUGUST 1st — 3rd, 1969**

Compiled by
Dr. DENYS KWITKOWSKY

New York

1970

Toronto

У 40-річчя ОУН

ЗБІРНИК МАТЕРІЯЛІВ

**ЗО ЗДВИГУ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ І КАНАДИ
В ДЕТРОЙТІ, МІШІГАН, ЗСА, 1 - 3 СЕРПНЯ 1969 Р.**

уклав

Д-р ДЕНИС КВІТКОВСЬКИЙ

Нью Йорк

1970

Торонто

Накладом
Організації Державного Відродження України (ЦУ ОДВУ)
Українського Національного Об'єднання в Канаді (КЕ УНО)

Друковано в "Новому Шляху", Вінніпег
Printed by The New Pathway Publishers, Ltd., Winnipeg, Canada

ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Думка відзначити 40 років існування і праці Організації Українських Націоналістів, організації, відомої під легендарними вже буквами ОУН, зродилася була давно й то, майже одночасно, в різних осередках і в різних осіб. Але остаточно сформулював і спопуляризував цей задум теперішній, до речі третій з черги, Голова Проводу Українських Націоналістів, редактор Олег Штуль-Жданович.

Після довгих і ґрунтовних нарад, в різних часах і в різних місцевостях Америки й Канади, остаточно постановлено, що це відзначення 40-річчя ОУН має відбутись у формі триденного Здвигу в місті Детройт у ЗСА.

Детройтові припала честь бути місцем такого Здвигу особливо через його географічне положення, — на грані між Канадою і Америкою.

Господарями Здвигу стали: Організація Державного Відродження України (ОДВУ) з її Братніми Організаціями — Український Золотий Хрест (УЗХ), Молодь Української Національності (МУН), Академічне Товариство “Зарево” — на Америку й Українське Національне Об’єднання (УНО) з його Братніми Організаціями — Організація Українок Канади (ОУК), Молодь Українського Національного Об’єднання (МУНО) і Українська Стрілецька Громада (УСГ) на Канаду.

До ділового переведення Здвигу обрано на зборах у Клівленді (Огайо) Діловий Комітет у такому складі: Д-р Денис Квітковський — голова, Юрій Карманін і Володимир Різник — заступники голови, Михайло Панасюк — координатор, Андрій Іванів, мгр Євген Мастикаш — секрестарі, проф. М. Михалевич і Б. Зорич — інформаційні референти, Іван Лотоцький і В. Пінковський — фінансові референти, інж. Я. Варивода — господарський референт, Роман Шраменко й Андрій Славич — організаційні референти, Любомир Кузик і О. Максимів — імпрезові референти, мгр Василь Верига — референт Студійної Конференції, Степанія Савчук, Марія Квітковська, Павлина Різник, проф. Мирон Куропась, Теодор Марунчак, Остап Квітковський, Юліян Темник, Іван Попович і Олександр Білий — члени.

У підготовку і переведення Здвигу багато праці вложив Діловий Комітет під проводом д-ра Д. Квітковського. З Діловим Комітетом

так на терені ЗСА як теж і на терені Канади співпрацювали наші друзі члени організаційної системи Українського Національного Об'єднання в Канаді і Братніх Організацій, як теж системи Організації Державного Відродження України і його Братніх Організацій у ЗСА.

На місці здвигу допомагали пані із Українського Золстого Хреста таких Відділів: ч. 14 і 25 Детройт, ч. 34 Гамтрамк, Міш. і ч. 8 Клівленд, Огайо, ЗСА, як також Відділи УНО і ОУК в Канаді із Виндсору й Лімінгтону, Онт.

Мистецьку програму Здвигу на Діброві виконали хорові й танкові ансамблі УНО і БО з терену Канади, а зокрема: **Хор Філії УНО "Дніпро"** із Содбур під проводом дир. Олі Рогатин і танковий ансамбль МУНО із Содбур, як теж **Хорово-танковий ансамбль МУНО "Дунай"** із Ст. Кетеринс, Онт. під проводом пані Наді Павловської і Ореста Самця та **духова оркестра із Чікага, ЗСА.**

У мистецьких ансамблях в більшості бере участь укарїнська молодь середніх шкіл Канади і їй належитья признання за діяльність і досягнення в ділянці українського мистецтва пісні, слова і танців, що вона з повним успіхом продемонструвала у мистецькій частині Здвигу.

Здвиг Українців Америки й Канади в 40-річчя ОУН мав виконати подвійне завдання: **маніфестаційне й ідейно-програмове.** В цьому напрямі заплановано **Студійну Конференцію** з трьома основними доповідями: 1) Історія постановня ОУН і її ідеологічно-програмові заложення; 2) Націоналізм, як ідея й політична концепція в сьогоднішньому світі й 3) Перспективи на майбутнє українського націоналізму. Одночасно Голова ПУН мав виголосити на Бенкеті програмову доповідь, а Владика Мстислава (Скрипника), — теперішнього Митрополита УАПЦеркви й Голову Консистерії УПЦ в США, запрошено виголосити, також на бенкеті, своє Слово з нагоди Здвигу. Редактор Джеймс К. Андерсон мав виголосити промову на тему українського визвольного руху й ролі ОУН в ньому з точки зору американського журналіста і знавця східньо-європейських проблем. Це була ідейно-програмова частина Здвигу.

В маніфестаційній ділянці заплановано великий здвиг-фестиваль на оселі Діброва та щироку інформаційно-пропагандивну акцію для українського й неукраїнського, особливо американського, світів. Для допомоги в цьому напрямі заангажовано професійне американське бюро, особливо для обслуговування вітками й інформаціями про зміст, мету й розміри Здвигу всі чужинні інформаційні осередки, такі як преса, радіо, телебачення і ін. не тільки в Детройті, але в світі взагалі. Т. зв. прес релізи" (звідомлення) зо Здвигу передавали й міжнародні агенції. Цю функцію дуже успішно виконала фірма МекКедлі — Гарт Паблік Рілейшенс, інк. І це, мабуть, вперше в історії наших таких імпрез була заангажована професійна фірма з ділянки т. зв. "паблік рілейшенс" або публічних зв'язків. Не мали ми послуг професійної американської фірми з повищої ділянки ані під час відкриття пам'ят-

ника Шевченкові у Вашингтоні, ані під час Світового Конгресу Вільних Українців у Нью Йорку, хоч в обидвох цих випадках ми розпоряджалися десятками чи навіть сотками тисяч доларів. Тому в обох випадках ті величезні імпрези мали тільки внутрішній український характер і... відгук.

Пресова Конференція і Бенкет, получений з Забавою з танцями, відбулися в престижевому готелі Детройту — Шератон-Кеділак Готель.

В рамцях Здвигу відбулися в згаданому уже готелі дві Ділові Конференції, одна Українського Золотого Хреста, а друга Українського Академічного Товариства “Зарево”.

На особливу увагу заслуговує і те, що в суботу, 2 серпня відбувся в тому ж готелі Третій З’їзд Карпатських Українців Америки й Канади, “присвячений 40-річчю ОУН, ОДВУ Америки і УНО Канади, тим трьом організаціям, що найбільше причинились до будівництва Карпато-Української Держави, як також 70-літтю прем’єр міністра Карпатської України Дост. Юліяна Ревая”, як це підкреслив на З’їзді д-р Степан Росоха, голова Організаційного Комітету.

Після надзвичайно вдалого Здвигу в Детройті, в нас зродилася думка, що таку подію в житті і з життя української громади поза межами України не вільно не увіковічити на папері — для історії і для майбутніх поколінь. То й видаємо окремою книжкою Збірник матеріалів зо Здвигу Українців Америки і Канади в 40-річчя ОУН п. н. “У 40-річчя ОУН”, в якому мають своє місце, з деякими навітленнями і короткими поясненнями-коментарями, найважливіші моменти з того Здвигу.

Найважливішими моментами для майбутнього історика будуть доповіді зо Студійної Конференції, Пресова Конференція, доповіді-промови під час бенкету та промови й мистецькі виступи на Діброві. Знимки-світлини зо Здвигу ілюструватимуть поодинокі його моменти й тому займуть у Збірнику поважне місце.

Збірник, який передаємо до рук уважливого читача, не включає в собі “доповіді” д-ра Зиновія Книва. Його “доповідь” — це окрема справжня науково-дослідча праця, тому постановили видати її окремою книжкою. Автор прочитав тільки один розділ із тієї праці. Повна праця д-ра Зиновія Книша появилася окремою книжкою у Видавництві “Срібна Сурма” в Торонті п. н. “При Джерелах Українського Організованого Націоналізму”, з передмовою д-ра Дениса Квітковського.

Збірник “У 40-річчя ОУН” є заслугою і працею не тільки цих, що працювали в різних комітетах і їхні імена будуть згадані в ньому; не тільки цих, що виголошували доповіді чи промови; не тільки цих, що брали участь у Пресовій Конференції та інших нарадах-конференціях; не тільки цих, що сиділи при різних столиках й інформували та допомагали орієнтуватися в різних місцях і випадках тисячам учасників

Здвигу; не тільки тим, що вмiло, сумлiнно й дiлово передбачили, зорганiзували й нагодували та напоїли тисячi учасникiв манiфестацiї-фестивалю на Дiбровi, а й цим, знаним i незнаним нам тисячам, що своєю участю звеличали Здвиг i своєю участю доказали, що їм є близька праця й iдеали ОУН, що вони оцiнюють цю працю й готовi кожної хвилини не тільки святкувати й манiфестувати, а й активно включитися в ряди ОУН, якщо для цього знайдеться потреба, якщо до цього вона покличе їх.

Тому присвячуємо цей Збiрник всiм, що так чи iнакше, спричинилися до того великого успiху, яким був: **Здвиг Українцiв Америки й Канади у 40-рiччя ОУН** в днях 1 до 3 серпня 1969 року в Детройтi.

ДЕНИС КВИТКОВСЬКИЙ

Ідейно - програмові основи ОУН

А. Вступні завваги

Я напевно не дам повної аналізи ідейно-програмових основ і засад ОУН у хочби і як не короткій статті. Це будуть тільки короткі міркування на повищу тему, базовані на автентичних документах, а не на спекуляції і ворожбі. Український читач, який не має часу чи змоги з таких чи інших причин простудіювати характер та ідейно-програмові заложення ОУН, знайде в наступних рядках деякий матеріал, щоб виробити собі власний погляд, що таке ОУН, що вона хоче і що вона зробила. Ця сторона проблеми тим важливіша, що цього року припадає якраз 40-річчя існування й дії Організації Українських Націоналістів, що його ОДВУ з ЗСА й УНО з Канади із своїми Братніми Організаціями рішилися відзначити великим Здвигом Українців Канади й ЗСА в Детройті, Мішіген, в днях 1, 2 і 3 серпня 1969 року.

Спершу трошки історії: Як відомо, Перший Конгрес Українських Націоналістів, де створено Організацію Українських Націоналістів (ОУН) відбувся у Відні в днях від 28 січня до 3 лютого 1929 року. На Конгрес прибуло 30 учасників. За територіяльною приналежністю 15 з них було над-

дніпрянців, 15 з західних українських земель. В тому з різних частин українських земель (не з еміграції) було 5 учасників. При цьому слід зазначити, що навіть т. зв. емігранти не були емігрантами в повному розумінні цього слова, бо більшість з них переходили "на зелено" з еміграції в Україну й жили та діяли підпільно на рідних землях.

В Конгресі брали активну участь і виголошували ідейно-програмові реферати, м. ін. такі відомі українські політичні діячі: Інж. Дмитро Андріївський (виголосив реферати на теми: "Український Націоналізм", "Державний Устрій України" і "Дві концепції"); О. Бабій ("Українська Література"); В. Богуш ("Економічні взаємовідносини поміж Україною і Росією в СРСР" ()); О. Бойдуник ("Уваги до економічної політики України", "Уваги до Статуту Організації Націоналістів"); Проф. Вікул ("Релігійне питання в Україні"); Я. Гарасимович ("До морської політики України"); Д-р Д. Демчук ("Основи українського націоналізму"); Б. Дніпрянський ("Револуція національна і пролетарська"); Є. Коновалець ("Сучасне становище на українських землях", "Військова справа"); В. Мартинєць ("Соція-

льна політика “України”); Доця Моралевич (“Фінансова політика України”); Д-р С. Нижанківський (“Проблема майбутнього державного устрою України”. “Фашистівська Італія”); Ген. М. Капустянський (“Військова політика України”); З. Пеленський (“Міжнародна політика України”); М. Сціборський (“Аграрна; політика України”, “Торговельна політика України”); С. Чучман (“Політичне становище в Західній Україні”) та багато інших. Повищі дані беру з книжки “Українське Підпілля — Від УВО до ОУН, В. Мартинця, 1949 рік. При цілій серії виголошених там рефератів, замість імені, зазначено зіздками, бо виголошували їх люди, що прийшли на Конгрес з України і ще в час їх імен з конспіративних причин, не можливо було друкувати.

Повища книжка, що складається зі “спогадів і матеріалів до передісторії та історії українського організованого націоналізму”, починається вступом-присвятою “Світлій Пам’яті” “Начального Команданта УВО і Голови Проводу УН полк. Євгена Коновальця; членів Начальної Команди УВО і Проводу УН сот. Омеляна Сеника-Грибівського і сот. Сидора Чучмана; Крайових Командантів УВО сотн. Івана Андруха, пор. Миколи Опоки, сстн. Ярослава Індишевського і полк. Романа Сушка; членів Крайової Команди УВО д-ра Остапа Коберського, інж. Миколи Сасвича і ред. Дмитра Палієва; членів Української Військової Організації ген. штабу полк. Юрія Отмарштайна, Василя Крупи, Ромона Луцейка, Ольги Басараб і ціла серія інших героїв-бойовиків; членів Проводу УН інж. Миколи Сціборського, ред. Ореста Чемеринського-Орша

на, д-ра Ярослава Барановського, д-ра Олега Кандиби-Ольжича; провідників Крайової Екзекутиви ОУН ЗУЗ і членів Крайової Екзекутиви ОУН ЗУЗ (реєстр імен). Провідника Центрального Проводу ОУН СУЗ Зенона Домазара-Дубового й цілий легіон інших героїв-мучеників з рядів “українського організованого націоналізму”, в тому поетки Олени Теліги, письм. Аркадія Любченка, “та сотень і тисяч інших безіменних членів УВО і ОУН, що згинули в партизанській боротьбі з німецько-гітлерівськими загарбниками на українських землях”, або, “були закатовані, розстріляні чи загазовані в катівнях Гештапа в Києві, Хоркові, Дніпропетровську, Житомирі, Рівному, Луцьку, Львові й ін. та в таборах смерті — “Масрівські Дачі”, біля Києва, Майданек, Авшвіц, Саксенгаузен, Дахав, Бельзен, Мавтгаузен, Равенебрюке та ін.”, або “згинули в збройній боротьбі з мадярами в 1939 р. та з польськими та большевицькими окупантами в останніх роках на українських землях”, тих, що “згинули в підвалах Чека — ГПУ і НКВД — МВД і були замучені в большевицьких таборах смерті, — присвячує автор”.

Треба бути позбавленим всякої совісти, елементарного людського глузду й почуття найпримітивнішої відповідальности, щоб усіх тих людей називати “жертвами українського організованого націоналізму”, або причіплювати їм ярлик “фашизму” чи “тоталітаризму”. Хто з почуттям хоч крихітки відповідальности, з рукою на серці відважитья твердити, що, наприклад, такі титани духу як О. Ольжич і Олена Теліга, що згинули в боротьбі за Свободу України, в рядах ОУН, в ря-

дах “організованого українського націоналізму” — були “фашистами” чи “безвинними жертвами” таких “фашистів” як сл. п. Євген Коновалець і Андрій Мельник? Хто?

У 40-річчя ОУН візначатимемо пам'ять тих найкращих з найкращих, які віддали своє життя за Україну — не за “фашизм” — у рядах Організації Українських Націоналістів.

Б. Програма ОУН

Програмово ОУН від самого початку аж по сьогодні стояла в ділянці державного будівництва на засаді народовластя чи народодовладности. Я обмежуся тут в загальному до державного устрою, в дуже вузькому розумінні цього слова, бо з державного устрою випливають і мусять бути в згоді з ним такі ділянки державного життя, як аграрна, промислова, торговельна, фінансова, соціальна тощо політика, культура, церква чи релігія та інші ділянки державного устрою.

В оцінці ідеології і програми ОУН треба завжди мати на увазі цей факт, що це є революційно-політична організація, діяльність якої не обмежується тільки до декляративних засад і настанов, але поширюється на активну, кожночасну революційно-підпільну дію. В парі з цим, ОУН не виключає, навпаки, вона підкреслює е-вентуальну потребу збройного повстання проти окупанта чи окупантів України, або, як це писав Міхновський, ОУН готова і рішене взяти “силою те що нам належить по праву, але віднято від нас теж силою”. Але це відноситься до стану визволення України й закріплення української влади в українській державі. Ніякий революційний переворот не перево-

диться демократичними методами, навіть у випадку “абсолютної демократії”. Революція має свої закони. Вже старі римляни казали, що в час війни — музи мовчать.

Тому й Перший Конгрес Українських Націоналістів у своїх Постановках 40 років тому в справі державного устрою виніс такі постанови:

1. Форма української державної влади буде відповідати послідовним етапам державного будівництва України, а то національного визволення, державного закріплення та розвитку.

2. Під час визвольної боротьби лиш національна диктатура, витворена в ході національної революції, зможе забезпечити внутрішню силу Української Нації та найбільшу її відповідність назовні.

3. Щопиш після відновлення державности, настане доба її внутрішнього порядкування та переходу до стану монолітного державного тіла. У цей переходовий час голова держави матиме за завдання підготувати створення найвищих законодавчих органів на засаді представництва всіх організованих суспільних верств, з узягядиенням відмінности окремих земель, що ввійдуть до складу української держави.

На чолі упорядкованої держави стане покликаний представницьким органом голова держави, що призначить виконавчу владу, відповідальну перед ним та найвищим законодавчим тілом.

5. Основою адміністративного устрою української держави буде місцеве самоврядування; зокрема кожний край буде мати свій представницький законодавчий орган, покликаний місцевими організованими суспільними верствами та своєю виконавчу владу.

Ось вам дослівний текст постанов про державний устрій України ухвалений Першим Конгресом Українських Націоналістів. У своїх замітках до повищих постанов, сл. п. В. Мартинець, у цитованій вище його праці, пише, що Конгрес станув на засадах народовладдя, як кінцевої форми державного устрою” (ст. 332). А він мав найкраще знати це, бо був він головним секретарем Конгресу.

Повищі постанови щодо державного устрою України мали, мабуть, на увазі гіркий досвід з останньої визвольної війни України, коли то наші тодішні провідники й державні мужі будували соціалізм в Україні замість того, щоб у першу чергу закріпити там сильну українську владу. Тому соціалізм “прийнявся” в Україні хоч і з “допомогою” Москви, але українська влада опинилася поза межами України.

Учасники Першого Конгресу Українських Націоналістів і творці ОУН знали, що Москва ніколи не вступиться з України добровільно, в дорозі демократичного процесу, тому вони створили революційну організацію й уважали, що тільки революційними методами можливо буде визволити Україну й забезпечити їй тривалу владу. Маючи, далі, на увазі великий відсоток чужонаціонального ворожого до української державности елементу в Україні, тільки національна диктатура мала б шанси закріпити українську владу в українській державі.

Сильна влада в перші роки визволення України, це тільки етап чи етапи до народовладности. Хто хоче шукати щось іншого в цих постановах, той дуже помиляється. А зрештою: було б надзвичайно цікаво почути від наших, мен-

ше чи більше, “абсолютних демократів”, яка є їхня рецепта на визволення України й закріплення там української влади демократичним шляхом?..

Я певний, що нема ані однієї людини, ані одного народу в світі зі здоровим розумом, які хотіли б війни чи революції ради самої війни чи революції тільки. І найбільші демократії дуже часто користувались і далі користуються засобами зброї, щоб відзискати, відновити або встановити демократичний лад, як систему, в якій гідність людини і свобода нації є угольними каменями. Деякі історики твердять, що дебократичні З’єдинені Стейти Америки, за часів Лінкольна, під час чотирорічної війни, яку вони в ім’я знесення невільництва, в ім’я засади, що “всі люди є створені рівними” в своїх правах і обов’язках та в ім’я того, щоб “не зник з землі уряд народу, створений народом, для народу” — провадили цю війну коштом більше жертв, пролиттям більше крові, як будь яка інша цивільна війна чи революція в світі. Така вже, мабуть, природа людини, що для встановлення і найкращого суспільного ладу, для прийняття і найсвятіших вартостей вона вимагає боротьби, жертв крові... Маючи на увазі ці лекції з історії людства, основники ОУН уважали, що й за свободу української людини й української нації треба буде принести жертву крові.

Дехто хоче добачати “фашизм” у постановах Першого Конгресу ОУН в тому, що там сильно підкреслюється момент державности української нації. А чи ж національна українська держава не була тим найбільшим ідеалом, за який ми змагалися? Не була вона тим найважливішим ре-

волюційним чином, який увійшов у нашу новітню історію як Акт проголошення Самостійності України 22 січня 1918 року? І чи не втрата української державності була найбільшою втратою Української Революції в 1917-1921 рр? І чи не є нашим найслабшим і найделікатнішим у нашій "закордонній" політиці, в нашому амбасадорстві якраз факт, що за нами не хочуть признати права державної нації — поневоленої, але державної, зн. з правом на відзискання міжнародного стану державної нації? Поставлені запитання не потребують відповіді.

Але, щоб усунути всякі заперечення й злобні інтерпретації, наступні Великі Збори Українських Націоналістів (ВЗУН) більше сконкретизували і спрещували Програму ОУН. І так четвертий ВЗУН затвердив дещо поширену Програму ОУН, в якій в розділі про "державний лад" дослівно постановлено таке:

1. У своїй акції державного будівництва ОУН спирається на державотворчі традиції української історії, особливо на історичних фактах здійснення Самостійності й Соборності Української Держави в рр. 1917-1919 та змагає до привернення суверенності українському народові в його національній державі.

2. Устроєві форми Української Держави розвиватимуться відповідно до етапів державного будівництва України, цебто національного визволення, державного закріплення і дальшого розвитку.

3. На вирішному етапі визвольної боротьби народ створить сильну владу, яка забезпечить перемогу національної революції і покладе тривкі основи під будівництво держави.

4. Після відновлення державності настане доба внутрішнього закріплення, в час якої українська влада при-

ступить до розбудови тривкого устрою української держави на зразок народовладности, коли джерелом права і влади буде народ.

5. Солідарна співпраця і співвідповідальність усіх станів народу, об'єднаних у представницьких органах, буде основою влади в державі, що забезпечить народові свободу й мир, законність і справедливість, працю й добробут.

6. Відповідно до родів праці, професій і господарських функцій, всі стани народу об'єднуюватимуться у професійно-станових організаціях, які згідно з адміністративно-територіальним поділом держави, будуть злучені в центральних професійно-станових об'єднаннях.

7. Законодатна влада Української Держави складатиметься з обраних народом представників політичного і професійно-станового життя.

8. На чолі Української Держави стсятиме, обраний безпосереднім всенароднім голосуванням, Голова Держави. Він покликатиме виконавчу владу, що буде водночас відповідальна перед ним і перед законодавчим органом Української Держави.

9. Основою адміністративного устрою Української Держави будуть місцеві самоуправи.

10. Закон оберігатиме свободу сумління, думки, вислову і друку, як також і політичної опозиції в межах обов'язуючого права.

11. Всі українські громадяни користуватимуться однаковими правами і будуть рівні перед законом.

12. Судівництво в Українській Державі буде незалежне.

П'ятий ВЗУН (1965 р.) має в своїй Програмі такі постанови щодо державного устрою:

1. Устрій Української Держави повинен бути побудований на засадах національної солідарности і народовладности, тобто джерелом влади має бути народ в солідарній спів-

праці і співвідповідальності всіх його суспільних і політичних груп.

2. Організація Українських Націоналістів спирає програму державно-го будівництва в Україні на історичних традиціях українського народу, а зокрема на традиціях Української Народньої Республіки, пристосованих до вимог життя.

3. Українська суверенна держава матиме форму республіки, на чолі якої стоятиме президент, що покликає уряд. Воєни є відповідальні перед законодавчими палатами.

4. Всі українські громадяни без огляду на їхнє етнічне походження й віровизнання матимуть активне та пасивне право брати участь у виборах до законодавчих палат і самоуправ на основі свободного, загального, рівного, таємного і безпосереднього голосування.

5. Законодавство української держави забезпечить однакові права всім громадянам. Закон і влада стоятимуть на сторожі свободи особи, товариств, організацій, зібрань, сумління, думки і слова. Окремим законом буде забезпечено етнічним і релігійним групам право плекати їхню культуру і віровизнання.

6. Судівництво в українській державі буде незалежне від виконавчої влади та стоятиме на сторожі законності і правопорядку.

7. Уряд дбатиме про збройну охорону держави. Військові сили творитимуться на основі обов'язкової воєної повинності всіх українських громадян.

8. Установчі збори, скликані після звільнення України від чужинної окупації, схвалять конституцію Української Республіки й видадуть закон про українське громадянство.

Мені здається, що програмові постанови ОУН такі ясні і недвозначні, що не потребують ніяких коментарів. Ця сама Програма

ОУН, ухвалена п'ятим ВЗУН у 1965 р., постановляє також, м. ін., що суспільний лад в українській державі спиратиметься на засаді свободи та гідності людини", а в своїй закордонній політиці, українська держава "змагатиме до включення України в Об'єднану Європу побіч інших східно-європейських країн", і така "сконсолідована Європа повинна стати для східно-європейських народів опорою проти московського імперіалізму". "Українська держава", читаємо далі в розділі про міжнародну політику, "прямуватиме до тісного культурного, економічного і політичного зв'язку з усіма народами світу і до встановлення з ними зв'язків на основі доброзичливості, взаємності і співпраці". Таку міжнародну політику прикладе українська держава і до російської держави та російського народу, бо ми не хочемо знищення нікого, ми хочемо тільки того, що "належить нам по праву, але віднято в нас силою".

Ця Програма ОУН є в силі сьогодні. Тому своє 40-річчя ОУН святкує під прапором Свободи для всіх, малих і великих, сильних і слабих.

В. Ідеологія ОУН

Ідеологія — світогляд Організації Українських Націоналістів впливає з її програми, і навпаки. В основу свого світосприймання ОУН кладе націю. Українська Нація є вихідне заложення кожної чинности та метове визначення кожного прямування українського націоналізму", читаємо в устуні "Загальні Означення" Першого Конгресу Українських Націоналістів. При тому поняття нація — це не тільки народ або населення, що заселює певну географічну територію, на-

віль якщо такий народ є об'єднаний у державі. В цьому розумінні навіть народ, чи населення, що має власну державу, як наприклад, ЗСА не є ще нацією. Так звана "царська Росія" не була нацією, а конгломератом націй; так само нинішній СРСР не є нацією, хоч на заході багатонаціональну імперію п.н. СРСР люблять називати "Советською Росією".

Нація, в розумінні українського "організованого націоналізму" це не так географічне, як духово історичне поняття. "Нація", читаємо у вищезгаданих Постановках Конгресу Українських Націоналістів, "є найвищий тип людської спільноти, що при найбільшій своїй психологічній та суспільній зрізничкованості має одну внутрішню форму, виворену на ґрунті подібного природного стану, спільного пережиття історичної долі та невпинного змагання здійснитися в повноті силової натури".

Четвертий ВЗУН в 1955 р. вніс деякі зміни й поправки в попередню програму ОУН, щоб, як читаємо в Передмові до цієї Програми і взагалі до матеріалів Збору, "зав'язати якнайтісніше до наявного стану речей в Україні і до становища Української Національно-державної справи в Советському Союзі та на міжнародному полі", дає таку дефініцію нації: "Основою людського історичного життя і розвитку є нація. Вона є найвищою формою людської спільноти, що при всій своїй духовій та суспільній складності має один внутрішній зміст, виворений духом рідної землі, спільним пережиттям історичної долі та невпинним стремлінням до удосконалення. Постійний розвиток національних організмів, їх

співвідношення становлять основний зміст історії людства". В засаді, різниця щодо поняття, дефініції нації так, як її сформулював Перший і Четвертий ВЗУН є, мабуть більше стилістичного, як змістового характеру.

Деякі зміни в понятті нації вніс П'ятий ВЗУН у 1965 році. В розділі "Ідеологічні Основи" читаємо: "Одною з головних процесів людського розвитку в нашу добу є нація та націоналізм, що ним є усвідомлене чи підсвідоме прагнення нації до самовиявлення і повного розвитку її духових і фізичних властивостей". А націю окреслюють так: "Нація є органічною формою людської спільноти з властивою їй духовою і суспільною структурою та власним світом збірних історично-духових вартостей. Вона є спільнотою людей і людських груп, об'єднаних не тільки природною прив'язаністю до спільної території, краю, батьківщини, але і свідомістю духово-культурної окремішності від інших людських спільнот-націй".

Отже, засадничо і ця дефініція не дуже то відбігає і різниться від двох попередніх. Нація і далі лишається духово-культурною вартістю, тому "національна держава . . . є передумовою повного самобутнього розвитку нації та її складових груп у всіх ділянках їхнього життя: духового, культурного, суспільного, господарського та політичного".

Але з практично-політичного боку і з очима зверненими на величезні зміни, які відбуваються на наших очах у всіх ділянках людського життя, останній ВЗУН уже не твердить, що основою людського життя і розвитку є нація" та, що "є вона найвищою формою людської спільноти".

П'ятий ВЗУН уважає, що нація не є єдиною, але одною з головних рушійних сил світових процесів людського розвитку", тому — читаємо там далі (Ідеологічні Основи, 6) "національна окремішність не виключає співпраці націй у міжнародних об'єднаннях. Навпаки, складність сучасного життя вимагає такої співпраці як в господарській, так в політичній і культурній ділянках". Така "співпраця" й такі "об'єднання", очевидно, "можливі тільки при умові свободи й самовизначення всіх націй як рівних між собою та суверенних складових організмів загальнолюдської спільноти".

З повищої постанови ОУН про "співпрацю націй у міжнародних об'єднаннях, як рівних з рівними, доброзичливі критики могли б дійти до висновку, що "організований український націоналізм" ані не проповідує ані не практикує "фашизму" й "тоталітаризму". Бо навіть "організовані націоналісти" є нероздільною частиною українського народу, а "український народ", пише Іван Дзюба, "ніколи в своїй історії не поневолював інших народів" (Див. І. Дзюба "Інтернаціоналізм чи русифікація", В-во "Сучасність" 1968, ст. 30).

І як би це сретично для декого й звучало, то між нами і українським комуністом І. Дзюбою майже не має різниці щодо поняття нації. Для нього нація це "неповторна цінність" (там же, ст. 73). В обороні нації і націоналізму він наводить такий цитат з А. Луначарського: "Я не думаю, — наводить А. Луначарський слова марксиста Отто Бравна, — щоб націоналістів можна було здолати за допомогою аргументу: "Що мені нація? Що я можу купити за це?" — Нація

є продукт тисячелітнього розвитку. Пролягом століть національна боротьба запалювала найполюм'яніші поривання. Тисячі гинули в цій боротьбі. Вона була то джерелом життя, то причиною смерти великих революцій. Чи можете ви звільнити маси від цієї великої ідеології за допомогою крамарського "Що я можу купити за це?" (І. Дзюба, там же, ст. 74).

"Є величезна політична і психологічна різниця", пише в іншому місці І. Дзюба, "між загальним об'єднанням людства, народів у "вселюдство", тобто асиміляцією націй на вселюдській основі — і асиміляцією однієї нації іншою, поглиненням однією інших, асиміляцією кількох націй на базі однієї національної культури". "Першу ще можна розглядати як плідотворну перспективу і позитивний фактор, як прогрес (хоч багато видатних мислителів, в тім числі і марксистів, вважають, що й це було б величезним регресом для людства: цю дуже обгрунтовану думку Потєбня свого часу коротко висловив так: "якби об'єднання людства за мовою і взагалі за народністю і було можливе, то воно було б загибеллю для людської думки, як заміна багатьох почуттів одним") (Див І. Д. там же ст. 69). "Що ж до другої асиміляції на базі однієї національної культури, то вона тотожна колоніалізму . . ." (там же).

"Найвищий обов'язок людини — належати людству. Але належати людству можна тільки через націю, через свій народ. За всю історію людства можна знайти хібащо кілька винятків з цього загального правила, підтвердженого як грандіозними рухами мас, так і життяписами великих

людей. Можна знайти, скажемо, кілька випадків, коли людина покидала свою націю і прилучалася до іншої, робила добро їй і людству. Але це тоді, коли її материнська нація вже утвердила себе у вселюдській сім'ї, вже забезпечила собі національне існування і не відчула великої втрати через відплив кількох одиниць. А коли твоя нація в критичному стані, коли саме її національне буття й майбутнє під питанням, — тоді покидати її — ганебне (І. Дз., там же ст. 74).

Отож, кладучи в основу свого світогляду й своєї програми Націю, як найвищу вартість, ОУН ніколи не спускала з очей і того факту, що хоч нація є найвищою, то не є вона самоціллю, абсолют, в ім'я якої вільно і треба підкорювати й поневолювати інші нації. Як філософія національного життя, український націоналізм завжди і всюди підкреслював момент свободи не тільки для своєї нації, а й для всіх. Ідеологія українського націоналізму не була ніколи догмою в тому розумінні що хоч свобода української нації була і є для неї вихідною точкою, провідною метою, то "як кожна філософія життя, намагалася (вона) постійно шукати вдосконалення й синтези політичного світовідчуження через аналіз постійно змінного життя дооколичнього світу й досвіду (див. Ю. Пундик, "Український Націоналізм", Чикаго, 1965, ст. 20). "Тому", читаємо там далі, "сьогоднішня філософія не є зв'язана з ім'ям однієї особи, ані з однією добою українського націоналізму. Вона є синтезом постійного вкладу багатьох осіб, більше відомих і визначніших, як от В. Мартинець, М. Сціборський, Є. Онацький, Ю. Васиян, Д. Андрі-

свський, О. Бойдуник, О. Ольжич, Ю. Бойко, і менше відомих".

Тому ОУН, з її теперішнім Головою ПУН, Олегом Штулем-Ждановичем, могли і можуть краще зрозуміти й оцінити події в сучасній Україні, як багато наших менше чи більше "абсолютних демократів".

Націоналізм сьогодні

Святкуючи 40-річчя свого існування, ОУН, як політично-програмовий рух і як філософія національного життя, говорячи словами проф. Юрія Пундика, та як апостол-проповідник і двигун Української Національної Революції в найширшому розумінні цього слова, додав би я, — не тільки здала іспит історії, але поставила проблему історичного призначення української нації на єдиноправильні рейки. Події нашого часу, незважаючи на шалені, майже карколомні зміни й революційні зрушення в усіх, буквально в усіх, ділянках людського життя не тільки не захитали політичної і духовної філософії ОУН чи українського "організованого" націоналізму, але навпаки, оправдали і скріпили їх.

Змінився може наголос, змінилася може форма вияву, змінилися може засоби до досягнення мети, але не змінилася суть. Ніяка "поляризація" в уложенні світових сил не захитала основного моменту в побудові життя людства. Виявляється, що невидимий, несклонний нашими зміслами дух є сильніший від найсильнішої матерії. Виходить, що ідеалізм, а не матеріалізм є і буде філософією життя майбутнього.

Найдорощий в історії людства експеримент — комунізм —

найдорожчий так матеріально, як і морально, найдорожчий в змислі витрачених на нього людських ресурсів і людської енергії, найдорожчий в змислі числа людських жертв, моря крові і сліз пролитої в його імені і для його реалізації — розлітається з лоскотом на наших очах. Валиється Третій Рим у комуністичній тозі з духовою і політичною столицею в Москві не під ударами танків, ракет, атомових бомб тощо іншої “споляризованої” потуги, але від удару фізично слабих рук людини, що шукає свободи—особистої і національної. Слободарний дух людини, сказав би Орест Зибачинський, є тією непереможною силою, яка валила, валить і завжди валитиме і наймогутніші імперії.

Людина не живе тільки хлібом, люблять говорити американці, хоч у своїй, так внутрішній, як і зовнішній політиці вони ще й сьогодні в певній мірі, вірять, що немає нічого такого, чого неможливо б купити за доляра. В той самий час друга “споляризована” супер-потуга, московський СРСР, думає, що фізична сила може тримати в послузі цілий світ.

Але так не є. ЗСА платять дуже велику ціну на Далекому Сході—Азії і в Південній Америці за науку, що за доляра можна справді купити кусок хліба, авто й інші матеріальні добра, але цей самий доляр тратить усяку вартість і за нього не тільки не можна купити людської гідності і любови та відречення цієї людини від її прив'язання до свого роду, до своєї нації, але викликає він погорду і ненависть до того, хто зважається виносити на ринок найбільші святощі людини.

Подібну лекцію дістає сьогодні

ні й Москва. Почалася вона від “бунту” одиниць і кінчиться на “бунті” цілих поневолених нею народів. Людську гідність не втримаєш на мотузку, фізичною силою не скуєш душі живої . . . “На одній лише силі ніколи ніщо довго не грималося” говорить українська людина устами Лук'яненка, “а страх також не вічний . . . після війни народилося і вже виросло нове покоління, що не знає страхів терору і не скуте жахом . . . Воно — молодий господар країни. Йому належить майбутнє” (Цитую з моєї брошури “Боротьба за свободу в Україні”, ст. 65). І справді, в обороні свободи української людини й української нації, виступило мужньо й рішучо нове покоління в Україні, не скуте жахом, але розпалене до білого любов'ю до своєї нації до її багатой історії, до її культури. Це нове покоління, як колись Іван Франко, “будучим” України “тривожить (свої) душі” й тому домагається для України статусу повноцінної, рівнорядної нації у вільній сім'ї народів. Воно хоче виконати Заповіт Шевченка, порвати кайдани, щоб мати право споминати його “незлим тихим словом” “в сім'ї вольній, новій”.

Чи не з такими самими думками, чи не з такою програмою, не з такою “свободарною” філософією засновували наші попередники 40 років тому Організацію Українських Націоналістів? Вислів їх думки був може більше революційний, більш “націоналістичний”, але суть була та сама: Свобода і гідність української нації.

І хоч Орест Зибачинський уважає, що “доба ідеологій минула” та, що “націоналізм і соціалізм сучасності виявилися фраг-

ментарностями" (див. мій Вступ до його Бршури "Ренесанс — Реформація — Революція", січень 1969, Видавництво "Самостійна Україна", Чикаго, 1969, ст. 11), то він, мабуть, іде навіть далше від ОУН у своїй філософії щодо призначення України. Бо в той час, як ОУН бореться за політичну і духову свободу української нації і за забезпечення її повної державної і національно-культурної незалежності у сім'ї вільних народів світу, то Орест Зибачинський говорить, що українська нація, має своє історичне, специфічне призначення. Пише Орест Зибачинський: *"Українство мусить відшукати свою втрачену історичну ініціативу серед кола народів європейського простору, мусить самодегнутись на провідну націю цього інтерконтиненту, мусить стати ініціатором свободи людства в його межах й інтегратором нового ладу Свободи"* (Див. Орест Зибачинський цит. твір, ст. 73 підкреслення автора брошури).

Отож, українська нація, крім здобуття власної свободи, має місію бути двигуном і розсадником свободи для всіх. Людство, щоб не самознищитися, мусить інтегруватися в свободі, але така інтеграція має відбутися на основі інтегральної свободи зн. беззастережної свободи для одиниці і націй. Замість фізичної сили, взаємовідносини між народами-націями має регулювати закон, побудований на етиці. Ніяка нація не є і не сміє бути самоціллю. "Щойно потойбік самолюбства починається свобода. Вона починається там, де людина утотожнюється з самим явищем людського ставання, суть якого — любов. Самоцільність встановлює ненависть, що дробить і руйнує і веде до рабства. Інтеграція суб'ек-

ту й етосу кристалізує ідеал життя, що здійснюється в свободі, яка усуцільнює і творить". (Див. Орест Зибачинський, "Інтегральна Революція", В-во "Логос", Мюнхен, 1960, ст. 15). Але хоч на думку автора, націоналізм є "фрагментарним" явищем, бо розвиток людства чи людських спільнот має йти по лінії інтеграції цілого людства в свободі, то все ж таки ця "універсальна свобода" не сміє поглинути й знищити ні свободи людини, ані свободи націй. Пише Орест Зибачинський в іншому місці: "Національна незалежність — це універсальна передумсва постання людства" (О. З., там же, стор. 31). Чи ця ідея не покривається майже повністю з 5-тим параграфом з розділу "Міжнародна Політика" з програми ОУН, затвердженої П'ятим В-ЗУН, яка звучить: "Українська держава прямуватиме до тісного культурного, економічного та політичного зв'язку з усіма народами світу і до встановлення з ними зв'язків на основі доброзичливості, взаємності і співпраці"?

Націоналізм, в тому й український, особливо "організований", (бо все, що не є організоване є хаотичне і безсиле) є тією могутньою силою, яка не тільки кладе нові підвалини під новий світовий лад, але й захитав та поставив хрест смерті над т. зв. "Світовим Комунізмом", що ще хоч позірно до 17 липня року Божого 1960 мав свого пророка в московській Комуністичній Партії і свою Мекку в Москві. Ще 1960 року Інтернаціональна Комуністична Конференція в Москві винесла була таку постанову: "Комуністичні і робітничі партії одноголосно заявляють, що комуністична партія советського союзу була й остається універсально визнаним авангар-

дом світового комуністичного руху”.

Найсвіжіша Інтернаціональна Комуністична Конференція в Москві відбулася не тільки без участі в ній комуністичних партій Китаю, Югославії, Альбанії і ін., але “авангардна” московська комуністична партія у власній хаті, в Москві, мусіла випити гірку чарку критицизму за інвазію Чехословаччини та за інші її імперіалістичні тенденції. В додатку офіційний комунікат, виданий 17 липня 1969 р., після закінчення конференції, вже не говорить про провідну роль московської комуністичної партії, але стверджує: “В цьому часі, коли *не має провідного центру* інтернаціонального комуністичного руху, *добровільна* координація дій партій у виконанні їх завдань набирає більшого значення”. (Підкреслення моє — Д. К., цитат за щоденником “Нью Йорк Таймс” з 19 червня 1969 р.) В комунікаті говориться про рівність і рівноправність усіх комуністичних партій, про невтручання одної партії в справи другої та про те, що “після перемоги соціалістичної революції в багатьох країнах, побудова соціалізму на основі загальних законів відбувається в різних формах, які беруть під увагу конкретні історичні умови та національні умовини й *національні різниці*” (підкреслення моє — Д.К.). Іншими словами, світовий комунізм, чи комунізм як єдиний, інтернаціональний рух — належить до історії, а поодинокі комуністичні партії в поодиноких країнах світу співпрацюватимуть — якщо захочуть! — між собою, як рівні з рівними, без одного спільного центру й, мабуть, навіть без спільної ідеї і спільного ідеалу. Одною з основних різниць між поодинокими

ми комуністичними партіями в світі буде національний момент, тому з почуттям повної відповідальності можливо ствердити, що якщо ще й залишиться дещо з комуністичної доктрини в комуністичних партіях, то і по суті і по формі, будуть вони національними комуністичними партіями. На такий “розвиток” комунізму вказує згаданий комунікат комуністичної конференції в Москві, що закінчилася там у вівторок, 17 червня 1969 року.

Комуністична Конференція в Москві, всупереч усіх туманних фраз про “братерські комуністичні партії”, про “пролетарський інтернаціонал”, про “солідарність” тощо ствердила тільки існуючий уже факт, що Світовий Комунізм скрахував. Дакозом цього не тільки події в Чехословаччині, але й самостійний шлях, яким від довшого часу іде Югославія, за нею пішов Китайський колюс і інші. Так звана “доктрина Брежньєва” не є нічим іншим, як голим, бгугальним московським імперіалізмом, в ім'я якої — як колись в ім'я панславізму нпр. — Москва намагатиметься тримати в неволі цілі народи, мовляв це ми виконуємо почесну, святу роль оборони соціалізму проти “капіталістичного імперіалізму”...

Знаменитий знавець міжнародного права, кол. суддя Міжнародного Суду Справедливости, Аляжандро Аварес в своїй праці “Нове Міжнародне Право”, Париж, 1969 р. (Alejandro Alvarez, “Le Droit International Novueau”, Paris 1959) пише, що національне почуття, яке стало патріотизмом, є від 1789 року складовим (constitutif) елементом держави *per excellence* (стор. 178), всупереч того, що деякі автори далі гадають, що основними елементами держави є те-

риторія, людність і влада". "Національне почуття", пише він далі "є все ж таки в такій самій мірі історичним елементом як і попередні (зн. територія, людність і влада — прим. моя); воно є в певній мірі, душею держави; воно дає їй зв'язність (cohesion) та забезпечує її свого роду вічність (quasi-perennitate)". Тому він вважає, що думка про створення єдиної, універсальної держави є утопією. Навіть держави, пише він, які мають спільне походження, подібні інституції, як нпр., Південна Америка, не в силі створити однієї держави (стор. 179). Очевидно, він є проти національного егоїзму, що веде до шовінізму, а накінець до імперіялізму.

Але нація і здоровий націоналізм є, і ще довго будуть, основним елементом у побудові людських спільнот у формі національних держав. Нація є і ще довго бу

де, тим центром, який в'язатиме поодинокі держави в здорові, пригетлі організми. А співпраця між національними державами є в такій самій мірі можлива як можливе приязне, доброзичливе і добросусідське співжиття між поодинокими людьми, чи між групами людей. Національний індивідуалізм не виключає, навпаки, він потребує дружньої, корисної співпраці з рівними в свободі іншими подібними національними одиницями, іншими національними державами.

Тож святкуючи своє 40-річчя, Організація Українських Націоналістів може бути горда з того що стоїть вона, в своїй боротьбі за самостійну національну державу, на правильних ідейно-політичних і прано-соціальних основах та прямує до цієї мети-ідеалу правильним шляхом.

З Пресової конференції Здвигу

Зліва до права: Митрополит УАПЦеркви Мстислав Скрипник, радна міста Детройту Маруся Бек, М. Плавюк — ген. секретар СКВУ, адвокат Іван Панчук

Група членів Ділового комітету з іншими визначними учасниками Здвигу перед готелем Шератон Каділак — головною квартирою Здвигу. Зліва до права: інж. С. Куропась — заступник гол. председателя УНС, що репрезентував цю установу на Здвизі, А. Іванів — секретар Діл. к-ту, інж. А. Д.-Добрянський — редактор "Нового Шляху", проф. д-р Ол. Грановський — почесний голова ОДВУ, проф. д-р М. Пап, дир. М. Мушинський, ред. Олег Штуль-Жданович — голова ПУН, д-р Д. Квітковський — голова Діл. к-ту, ред. М. Панасюк — координатор Діл. к-ту, Ю. Карманін — заступник голови Діл. к-ту, Остап Квітковський (в окулярах за останнім сиром) — голова КП "Зарево".

I

ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Пресова Конференція була одною з дуже важливих точок програми Здвигу. Тут треба зазначити, що під „Пресовою Конференцією” ми маємо на увазі не тільки справжню пресову конференцію, яка відбулася, згідно з програмою, в п'ятницю, 1 серпня 1969 р., о год. 10-ій уранці, а взагалі всю інформаційно - пресову діяльність у зв'язку зо Здвигом, яка почалася далеко перед Здвигом і закінчилась аж після Здвигу. Тому, очевидно, згадана нижче американська фірма виконала тільки частину всієї інформаційно - пресової роботи. Решту праці виконала інформаційно-пресова референтура Здвигу.

Пресова Конференція була важливою особливо з двох причин: По перше — ми хотіли заманіфестувати й підкреслити перед американським світом вагу й серйозність української визвольної боротьби й української справи взагалі, як національно - політичної проблеми світового масштабу. По друге — ми хотіли вказати на Організацію Українських Націоналістів, як на передову ланку в цих визвольних змаганнях і взагалі підкреслити визвольно-революційний характер ОУН. Цей момент був дуже важливим тому, що не-українська, в тому й американська, преса мали, і далі мають, нахил розглядати ОУН, як терористично-„фашистівську” організацію, до-

кладно так, як малює її московсько-советська пропаганда.

Тому Пресова Конференція була призначена в першу чергу не так для української, як для чужомовної преси.

Маючи в увазі вище згадані моменти, тобто основну мету такої конференції, ми, чи не перші в історії подібних імпрез української спільноти поза межами батьківщини, заангажували для цієї справи американську професійну фірму публічних зв'язків — Мек Кендлес-Гарт Паблік Рілейшенс, Інк. І, на нашу думку, цей крок був правильний, і він стовідсотково оплатив себе.

По перше, Мек Кендлес Паблік Рілейшенс фірма своїми частими пресовими комунікатами (пресреліз), перед, під час і після Здвигу інформувала про саму подію і про її значення не тільки місцеву пресу, а й усі пресові агенції, як AP, UPI, Ройтерс, ба навіть ТАСС, усіх кореспондентів позамісцевої преси, як нпр., Нью Йорк Таймс, Ньюзвік, Лайф, частинно українську пресу, а й важливіші федеративні та державні установи і визначних політичних діячів американського світу. Це мало своє значення. Бо без огляду на те, чи ця чи інша газета помістила вістку на своїх сторінках, увесь світ, щонайменше посередньо, через своїх представників засобів комунікації, був повідомлений про Здвиг в 40-річчя

ОУН у Детройті і про його значення та мету.

По друге, інформація-вістка про українську справу, подана з не-українського джерела, тратить свій евентуальний пропагандивний посмак і набирає більше об'єктивності. Подаючи певні інформації про українську визвольну справу, ми не можемо часто позбутися повністю елементу емоційності, який вкрадається так у зміст як і в форму-стиль, поданої нами вістки. Цей емоційний момент нашої інформації повністю відпадає, зникає, коли ту саму вістку-інформацію подає світові незаінтересована безпосередньо інституція чи особа. І цей наш здогад оправдався.

Місцева американська преса, радіо і телевізія дуже широко використовували на своїх сторінках чи в своїх передачах пресові комунікати, подавані вище згаданою американською фірмою, широко говорила про Здви́г у Детройті й місцева т. зв. етнічна преса. Користувалися цими пресовими комунікатами також і наші деякі газети.

Для ілюстрації подамо кілька зразків відгуків американської й української преси.

Як уже зазначено вище, властива пресова конференція відбулася в п'ятницю вранці, 1 серпня 1969 р. в готелі Шератон-Кеділак. Мала ця конференція неформальний характер, зн. не було тут певного "вступного слова-заяви", не було й однієї людини, котра одинока давала б відповіді на запити кореспондентів. Але це не означає, що мала вона хаотичний характер. Ні. Пресову Конференцію, в її найширшому розумінні, очолював голова Ділового Комітету адв. д-р Денис Квітковський. Очолював він і Пресову Конференцію 1

серпня. Але одночасно з ним очолювали цю вужчу конференцію і давали відповіді кореспондентам також і проф. д-р Михайло Пап, директор Департаменту Советських Студій в університеті Джан Керол у Клівленді (Огайо) та проф. Остап Квітковський. Допомогали й спричинилися до її успіху ще й проф. д-р Ол. Грановський, дир. Михайло Мушинський, ред. Михайло Бажанський, пан і пані М. Віхорек, інж. С. Куропась, члени Ділового Комітету — пп. Юрій Карманін, М. Панасюк, А. Іванів, і ін.

Головною особою на Пресовій Конференції 1 серпня був ред. Олег Штуль-Жданович, Голова Проводу Українських Націоналістів. Він говорив в імені ОУН.

З американських преси були, м. ін., кореспонденти найбільших детройтських щоденників „Детройт Ньюз” і „Детройт Фрі Прес”, далі з газет “Сітізен”, “Вестсайд Курієр” і ін. та з найбільшої телевізійної станції в Детройті (філія NBC) канал ч. 4. З огляду на слабе знання англійської мови Голови ПУН, кореспондент з телевізійної станції перевів інтерв'ю тільки з головою Ділового Комітету, д-ром Денисом Квітковським.

З української преси були м. ін. ред. А. Драган (“Свобода”, Нью Джерзі), ред. А. Добрянський (“Новий Шлях”, Вінніпег), д-р А. Марітчак (“Вільне Слово”, Торонто), п-і Марта Віхорек (“Бюлетен Українських Градуантів”, Детройт - Виндзор), М. Панасюк (“Наш Час”, Чикаго).

При головному столі в конференційній кімнаті лежала література про Здви́г і про значення ОУН та її сорокрічної праці, яку роздавалося кореспондентам, а в протилежному боці кімнати, під

стіною, стояв гарно застелений столик з гарячою перекусною. Кореспонденти переглядали "літературу", попизали каву й у міжчасі інтерв'ювали або Голову ПУН, або голову Ділового Комітету, або д-ра Папа тощо. Одночасно ми заводили "конверзацію" з ними і, звичайно, намагалися сказати їм те, що вони, на нашу думку, повинні на тій конференції довідатися.

Ще перед Пресовою Конференцією 1 серпня ми чи наша американська фірма, розіслали більшим часописам і важливішим, на нашу думку, особам "Дс Чорновіл Пейперс", В. Чорновола, "Інтернаціоналізм чи Русифікація" І. Дзюби та "Освіта в Сов. Україні" І. Коляски англійською мовою. В додатку всій пресі, пресовим агенціям і деяким особам вислано еляборат — (стейтмент-ріліз) д-ра Деніса Квітковського, який, з історичної перспективи, розглядав історію ОУН. Цей еляборат і один "прес-ріліз" згаданої американської агенції друкуємо тут в цілості в українському перекладі. Тому майже всі кореспонденти прийшли на конференцію підготовані й давали тільки додаткові питання для того, щоб або щось перевірити або про щось дістати детальніше в'яснення. Така підготовка Пресової Конференції дозволила нам **формальну** частину її, 1 серпня, **перепроводжувати** в атмосфері **товариській**, в атмосфері гостинності й неформальности.

Увечері цього самого дня, 1 серпня, ми мали т. зв. "овпен гавз" для кореспондентів і запрошених гостей, але в першу чергу для го-

ловних редакторів і голів політичних департаментів американської нашої преси. Тут дискусія була справді товариська, але в той сам час була вона на високому поземі, бо дискутували великі люди на великі теми. Цей "овпен гавз" або товариська гутірка, за запрошенням з перекусною, але без офіційного прийняття) мав великий успіх і дав чи чи найбільше "поживи" американським гостям, тим більше, що він псвторився і на другий день, після бенкету й мав також з українського боку неабияких дискутантів.

Крім Голови ПУН, ред. Олега Штуля Ждановича, котрий був центральною особою цілого Здвигу, нашими гостями були м. ін. ще й такі достойні з нашого релігійного, політичного й культурного життя: Ви с окопресоосвященніший Архiepіскоп Мстислав (Скрипник) — тепер ще і Митрополит УАПЦ), Достойна Марузя Бек, Радна міста Детройту, проф. д-р Ол. Грановський, адв. Іван Панчук, відомий український діяч і провідник, п. Антін Батюк, Голова Українського Робітничого Союзу, п. Микола Плавюк, генеральний Секретар Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ), д-р Зиновій Книш; Галина Андреаціс, наша славна оперова співачка, проф. д-р Михайло Пап, проф. д-р Б. Гнатюк, інж. Б. Гасюк і велика частина членів Ділового Комітету.

Поміщені знимки, вирізки з преси й інші матеріяли доповнять новиці замітки до Пресової Конференції.

Д-р Денис КВІТКОВСЬКИЙ

Інформаційний Бюлетень

для Пресової конференції 2 серпня 1969 р. в Детройті,
готель Шератон-Кедилак

(Свобідний переклад з англійської мови)

Щоб краще зрозуміти й правильно оцінити сорокові роковини Організації Українських Націоналістів (ОУН), треба насвітлити декілька моментів з історії України.

І. Погляд на Українську Державність

Як добре знаємо*), українська держава зродилась 865 року, коли об'єднано слов'янські племена в околиці Києва. Київ став політично-культурним центром. Тодішня українська держава називалась "Русь" або "Київська Русь". За часів Володимира Великого (980-1015), який прийняв від Візантії 988 року християнство, та князя Ярослава Мудрого (1019-1054) завдяки якому Київ став центром релігійного й культурного життя східної Європи, — Україна була найбільш могутньою й культурною державою. Вона була в добрих політичних, культурних та економічних обопільностях з державами Європи. Колишній французький президент — Де Голь, під час відвідин Києва в своїй промові підкреслив близькі зв'язки України з Францією через повінчання Анни Ярославни, дочки Ярослава Мудрого, з францу-

*) Цей розділ тільки побіжно зреферований, бо мова в ньому про загально знані українському читачеві справи.

зьким королем Генриком I.

Київська Русь існувала до 1320 року, коли під натиском монголів і московських князів (нпр. московський князь Андрій Боголюбський майже цілковито зруйнував Київ), вона з'єдналась з Литвою, Литовсько - Українська Держава 1569 року увійшла в союз з Польщею.

В 1648 р. за часів Богдана Хмельницького українська держава після кривавої війни з Польщею — усамостійнилась. Щоб забезпечити її самостійність, Хмельницький підписав договір з Москвою 1654 р. в Переяславі. Москва використала це, щоб знесли українську державу й приєднати до "Велико-російської держави".

Таке сталось вперше 1169 р., коли Андрій Боголюбський, нападаючи на Київ, вивіз з України різні цінності — а навіть і Київського Митрополита. Цар Петро I (1682-1725) змінив назву "Московія" на "Росія" — проголошуючи себе царем всіх росіян — Великої Росії, Малої Росії (України) і Білорусі.

Гетьман Іван Мазепа, щоб врятувати Україну, підписав таємний договір з шведами, але шведсько-українські війська цар Петро розгромив 1709 року під Полтавою. Це був додатковий удар по українській державі. Останній прийшов 1775 р., коли Катерина II

зруйнувала Запорозьку Січ.

Наступний етап в історії України — це руїна.

Заслонюючись обороною православ'я і слов'янства, російські імперіялісти придушували далі будь-які намагання українців до самостійности. Хто зробив росіян охоронцями православ'я і слов'янства?

Хто дав теперішній російській державі, яка називає себе вільним Союзом Советських Соціалістичних Республік, право збройно втручатись у справи інших, "обороняючи соціалізм" від "імперіялістичного капіталізму"?

В останні часи т. зв. братерські відносини відобразились у правах Росії на збройну інтервенцію в Східній Німеччині, Польщі, Мадярщині, Чехословаччині, а це теж позначилось на "братерських" відносинах між українцями й росіянами.

Так зв. "Доктрина Брежнєва" з правом Росії на інтервенцію в будь-якій зовнішній країні, якщо будь-де й будь-коли "соціалізм" є zagrożений, дає Москві найвище й виключне право вирішувати, де й коли "соціалізм" є zagrożений, — зовсім не є новим явищем. Такою ж "доктриною" користувалися з великим успіхом росіяни ще від часів Петра I. І в ній криється ціла суть створення великої російської імперії — від Балтицького моря в Європі до Пацифіку в Азії.

Після поділу старої Польщі між Росію, Німеччину і Австрію та ослаблення Турецької держави — Росія стала єдиним володарем східньої Європи та великої частини Азії, та встановила там соціальне й політичне невірництво з цензурою людської думки.

Росія проголосила себе "Третім Римом" з місією зрусифікувати поневолені народи та знищити "гнилий" західній світ.

II. Відродження Українського Націоналізму

Саме в час такої мовчазної мертвечини українська нація дала життя Пророкові, національному співцеві-кобзареві — Тарасові Шевченкові (1814-1861), якого викупили приятелі з неволі за 2,500 рублів, і який пророчим, мужнім голосом розбуджував свій народ:

"Вставайте,

Кайдани порвіте

І вражою злою кров'ю

Волю окропіте.

І мене в сім'ї великій,

В сім'ї вольній, новій,

Не забудьте пом'янути

Незлим тихим словом".

За його накликування до волі, за його непохитність, що

"Встане Україна,

І розвіє тьму неволі,

Світ правди засвітить,

І помоляться на волі

Невольничі діти" —

арештувала його в квітні 1847 р. царська тасма поліція — за "злочин" поширювання революційних ідей і розбуджування в українському народі романтичного націоналізму та присудили кару — служити все життя солдатом у сибірській пустельній твердині, а цар власноручно загострив кару заборонаю малювати й писати. Однак Шевченко вмер з надією, що Україна таки діждеться свого Вашингтона з "праведним законом". За словами Байрона в поемі "Прометей" — Шевченкова смерть, це перемога.

Умер Шевченко 1861 р., а 8 червня 1863 російський міністер

Петро Валуєв проголосив декретом, що “небуло, немає, і ніколи не буде існувати мало-російська мова”. І силою цього декрету внарештували найвизначніших українських інтелектуалів по всій Україні й заслали їх на північ Росії.

Замітним є те, що як під царським режимом, так і за теперішньої влади “міжнародного комунізму” українським інтелектуалам — письменникам, поетам, науковцям, мистцям — не було можна й тепер не дозволяють жити на своїй батьківщині в Україні. Цих, що не були настільки небезпечними, щоб ліквідувати їх, або депортувати, заслали поза межі батьківщини. Інші жили в Москві чи Петербурзі чи деінде в Росії. Нпр., Шевченко міг відвідувати свою рідну Україну тільки як “чужинець” на підставі окремого пашпорту, а в теперішній час нпр., світової слави письменник-режисер Олександр Довженко (1894-1953) був змушений 1930 р. виїхати до Москви й тільки коротко перед смертю дістав дозвіл відвідати свою Україну.

Але, як писав Шевченко, немає в світі сили, яка вбила б людського духа і його прагнень до свободи. І вже з кінцем XIX та з початком XX сторіччя виростають кадри нової української інтелігенції. Наповнена Шевченковим духом, вона доказує, що Україна — це самостійна нація із своїми давніми й славними політично-культурними традиціями (гл. 10 томів історії України-Руси М. Грушевського, першого президента УНРеспубліки, який умер на вигнанні).

Найбільш видатним політичним діячем у цьому відродженні був Микола Міхновський, адвокат

у Харкові. У памфлеті “Самостійна Україна” він накреслив програму боротьби за самостійну Україну. Він у цьому своєму маніфесті писав, що “українська інтелігенція змагається в жорстокій і кривавій боротьбі за свій народ”. На своєму прапорі вона мала такі слова: “Єдина, нероздільна, вільна, незалежна Україна — від Карпат до Кавказу”. Він особливо наголошував, що Переяславський договір підписала Україна як самостійна держава, і силою того всі її права, як суверенної держави, мають бути їй привернені. Якщо ні, якщо Росія буде пробувати і далі окупувати Україну й тримати її народ у рабстві і поневоленні, “ми силою здобудемо це, що нам належиться правно” — писав Міхновський.

Українська Національна Револуція, що почалась у лютому 1917 р., розвивалась за напрямними Маніфесту “Самостійної України”. Вона в першу чергу була національною. В послідовності, 20 листопада 1917 р. відновлено українську національну державу під назвою Українська Народна Республіка, 22 січня 1918 і 22 січня 1919 завершено суверенність і з’єднано всі українські землі в одну національну суверенну державу — Українську Народну Республіку, проголошену в Києві за участю делегатів з усіх частин української землі. Російський советський уряд на чолі з Леніном офіційно визнав 17 грудня 1917 р. Україну самостійною й суверенною державою та водночас вислав їй принизливий ультимат, що Україна відкинула його, а це використала Росія до виповідження війни. Однак в боротьбі з Україною виступала Росія не в ім’я російського уряду, чи навіть в ім’я “ін-

тернаціонального соціалізму”, але в ім'я маріонеткового українського советського уряду, зформованого в Харкові після того, як частину тієї України захопили російські більшовики невиповідженою війною. Цей український советський уряд постав 5 грудня 1917 р. під особистим наглядом Сталіна й під охороною російської червоної армії; його охрестили “Народним секретаріатом Української Народної Республіки”. Легально встановлена й проголошена Українська Народна Республіка не встоялась у війні проти червоної Росії, проте не залишила свого революційного руху за національну незалежність, людську гідність і свободу.

Перед де-кітькома заподаннями про походження, програму й осяги ОУН, треба підкреслити ще один факт, що саме ні так зв. “Доктрина Брежнєва, ані т. зв. “Польський комуністичний комітет національного визволення” в Люблині, ні “комуністичні” уряди в Народній Демократичній Республіці Кореї чи то Демократичної Республіки В'єтнаму не є новим творивом російських лідерів; теж війни за “національне визволення” не є в московському арсеналі новим засобом до поширення своєї заграбницької колоніальної імперії. Все це починалось у Переяславі 1654 року договором дружби й обопільної допомоги, а пізніш проявилось у зформуванні “Народного секретаріату Української Народної Республіки” і війною проти України 25 грудня 1917 року. “Доктрина Брежнєва”, найбільш наявним прикладом якої є останньо Чехословаччина, є вже не менш 315 років давня, а так зв. “визвольним війнам” “народних урядів” теж уже бодай 52 роки.

Українська Народна Республіка й червона советська Росія — як дві незалежні й суверенні держави — підписали 9 лютого 1918 р. в Бересті Литовському мирний договір з т. зв. Центральними державами: Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною. На цих переговорах репрезентував червону Росію Л. Троцький. Всупереч формальному визнанню української держави, та проголошенню Леніна і його большевицького уряду, що всі держави, передше поневолені Росією, мають право на самовизначення включно до права відокремлення й на повністю незалежні держави, Ленінова Росія в той сам час виповіла війну Україні, а її червоні армії окупували її.

З цього погляду Росія — будь то біла, безбарвна (Керенського), червона, царська, демократична, соціалістична чи комуністична, — в своїх діях завжди однаково імперіялістична й у своїй заграбницькій політиці шовіністична. І так для ілюстрації хочби те: червога Росія під володінням Леніна, Троцького і Сталіна була в кривавій війні проти білої Росії (монархістичної) з арміями ген. Денікіна, Врангля й інших білих генералів, то все ж таки обі, червона і біла Росія, з виповідженням або й без, нападали на Україну й боролися проти її незалежності разом як союзники.

У 1919 р. Антанта вислала флоту й військо на Крим, щоб підсилити білу Росію проти червоної. Але цей французький десант на снував Організацію Українських Націоналістів, якій підпорядковано повністю УВО, як підпільну військову організацію і вона поступнево затратила свою назву, а весь рух став відомий як ОУН.

Крим не так допоміг біло-російським військам, як більше пошкодив українським арміям, що боролись на кількох фронтах проти білих і червоних росіян. І пізніше, сильно здештована тифом збройна сила Української Народної Республіки була переможена на фронтах боїв у 1921 році, а її територію розділила Антанта (між червону Росію, Польщу, Румунію і Чехословаччину), нехтуючи повністю права на самовизначення народів.

Останній легальний український уряд вийшов на еміграцію (в екзил) і продовжує своє існування досі. ОУН є одною із складових партій цього уряду.

III. Організація Українських Націоналістів

Хоч переможена на фронтах, українська нація не скапітулювала й не зреклася свого права боротись за незалежність — вже іншими засобами. Українська національна революція багато живіша тепер, ніж була в 1917-1921 рр.

Після переможення регулярних українських армій, свята війна за незалежність і основні людські права України на самовизначення змінили тільки форму, але ніколи своєї основної мети й цілеспрямованості:

а) повстанча війна й відповідно приспособлена підпільна діяльність;

б) “амбасадорська” діяльність назовні України численної української еміграція розселеної по всьому світу (близько 6 мільйонів народу).

Відкрита повстанча боротьба розгорнулася в Україні аж до 1930 р., коли Сталін (між 1930-33 рр.) поклав тому край, вимордувавши

і виморивши голодом звиш 6 мільйонів українських селян під претекстом спротиву проти колективізації селянських земель та зликував масу української інтелігенції, а решту активної депортував до концентраційних таборів на північ Росії і в Сибір.

Український підпільний рух поширився всюди по Україні, але особливо на Західніх Землях. Цей рух організували колишні вояки українських армій, а пізніше насичувався молоддю, в основі як пів-мілітарна організація — за назвою Українська Військова Організація (УВО). Її головним засновником і командантом був полк. Євген Коновалець — уславнений як командант однієї з найкращих формацій української армії у 1918 р. т. зв. “Січових Стрільців”. Про нього говорили поляки як про некоронованого короля України”.

Щоб виминути арештування, а зокрема, щоб поширити революційну роботу українського підпілля, полк. Коновалець виїхав за кордон і переніс туди свою начальну команду, а крайову команду УВО перебрав його найближчий товариш зброї, шеф штабу Січових Стрільців, полк. Андрій Мельник.

Тому що Українська Військова Організація була піввійськовою (парамілітарною) формацією, хоч мала політичні цілі й завдання — визволення України з-під чужих окупацій, виринула потреба дати українському революційному рухові політичне обличчя — розробити його політичну програму.

Із цим завданням — ідеологічного оформлення й опрацювання політичної програми боротьби — був скликаний Перший Конгрес Українських Націоналістів на 28 січня до 3 лютого 1929 р. і він за-

З ідеологічного погляду, Перший Конгрес деклярував, що “український націоналізм є духовим і політичним рухом”, а українська нація є вихідним пунктом всієї діяльності й основним завданням діяльності ОУН; що нація є найвищою формою організації людства; і тільки в такому розумінні вона може здобути й забезпечити свою державність і може стати повновартним членом світової історії.

Політично, створена на цьому Конгресі, ОУН проголосила, що буде боротися усіма засобами за відвоювання і віднову української держави, і, в потребі, “відбере силою те, що належить українській нації правно”, як сказав Міхновський.

Далі проголосив Конгрес, що ОУН орієнтується виключно на власні сили народу у визвольній боротьбі, відкидаючи всяку зовнішню чужу інтервенцію. У зовнішній політиці — буде нав'язувати приятельські відносини тільки з такими націями, які визнають і будуть підтримувати право українського народу на незалежність. У внутрішній політиці — українська держава буде визнавати свободу праці, слова і зібрань та всі інші свободи і права для всіх її громадян.

Основніше розробляли ці справи наступні Конгреси Українських Націоналістів. Четвертий Конгрес, наприклад, підкреслив історичний і культурний аспект нації, з'ясовуючи, що нація “є твором і духом батьківської землі, спільних історичних традицій у змаганні до власного вдосконалення”.

П'ятий Конгрес у 1965 р. стверджує, що “однією з основних рушійних сил світових процесів

людства в теперішньому часі є нація і націоналізм, а це в розумінні свідомого чи підсвідомого бажання нації вдосконалювати всі свої фізичні й творчі сили та спроможності. Якщо Перший Конгрес стверджував, що нація є найвищою формою організації людей, то П'ятий Конгрес з'ясовує, що нація є “одною з основних рушійних сил у світових процесах людського розвитку”, а з уваги на те, “національна зрізничкованість людства, чи то людські раси не є перепорою до співпраці різних народів у великій інтернаціональній спільноті”, бо такі спільноти (народів) є можливі тільки при умові, що всі народи будуть вільними і рівні у своїх правах і обов'язках. Колоніалізм і панування однієї нації над іншою не сміють існувати не тільки в Африці й Азії, але також в Європі, де так зв. “Союз Советських Соціалістичних Республік” є “союзом” тільки за назвою, а насправді це найгірша й найбільша тиранська імперія, згана в історії людства.

У внутрішніх справах Програма ОУН з 1965 р. з'ясовує, що майбутня українська держава має бути демократичною республікою з виборним президентом і парламентом. Усім громадянам держави, незважаючи на національну приналежність і віровизнання, будуть гарантовані повні права свободи голосу й активної участі в політичному житті, користуючись повними демократичними свободами.

Сьогодні, ОУН є головною революційно-політичною силою українського народу в світі, бо українська нація в російському союзу є поневолена, колоніально визискувана, понижена, позбавлена можливості са-

мовияву, як це було впродівж 300 років.

Ми можемо підсумувати досягнення ОУН за 40 років існування хочби так:

1. ОУН оживила тисячорічну українську історію із славетними традиціями і культурними надбаннями народу свідомого своєї самобутності. А це було можливе завдяки монументальній Історії України Грушевського, який науково доказав, що український і російський народи повністю відрубні, з власною історією, культурою, мовою, а теж етнічно-расовим походженням.

2. Обосновуючи самобутність українського народу, ОУН дала можливість українській нації виявити свою роль у світі, особливо в історії Східної Європи із своїми природними й основними правами бути вільною й незалежною нацією — як Росія, Німеччина, Франція й інші. Незважаючи на те, що є багато українських політичних партій, включно з соціалістичною й комуністичною, жадна з них не підтримує чи має в своїй програмі союз або федерацію з Росією. Наприклад, до того: Росія не може сприйняти ідеї жити в добросусідських відносинах з іншими народами, хочби як ЗСА і Канада. Вона знає тільки підкорення й поневолення. Чехословачина, яка мабуть із усіх слов'янських народів була найбільш русофільською, дістала тепер дуже коштовну лекцію. Не заперечуючи дуже прикрого досвіду, ОУН не відкидає можливості дружніх співвідносин з російським народом, якщо Росія визбудеться свого шовінізму, колоніялізму й імперіялізму та за Божим законом визнає, що всі люди є однакові з основним і невід'ємним правом на

свободу, з чого найважливішим є пошана людської гідності й національної приналежності.

3. Будучи всеукраїнським, не-партизанським рухом, зосередженим увагою не тільки на активність українського народу під чужим пануванням, яка зформувала своє ядро, поповнює провідні кадри з нього. Після смерті Євгена Коновальця, напр., Андрій Мельник залишив Україну і перебрав провід ОУН. Як цілком недавній приклад зацікавлень ОУН Україною є кілька книжок і статей перешмугльованих з України, як публікації Вячеслава Чорновола (видані й англійською мовою) й "Інтернаціоналізм чи русифікація" Івана Дзюби (видана теж і англійською мовою). Книжки розглядають шалену русифікацію України під покришкою соціалістичного братерства й солідарності.

4. Будучи революційним рухом, як і ідеологічно-політичною організацією, яка базується найбільш на людських, духових і фізичних ресурсах українського народу, ОУН була єдиною українською організованою силою під час Другої світової війни, яка розгорнула видатну повстанчу боротьбу проти червоної Росії як і проти гітлерівської Німеччини. Ці військові дії знані тепер загально як дії української повстанчої Армії (УПА).

5. Загально українці покладали надії на визволення України з-під червоної Росії у зв'язку з вибухом німецько-советської війни в 1941 р. Одначе довір'яти Гітлеровим обіцянкам неможна було повністю. Тому й неможна було будувати на цьому своїх сподівань. Щоб перевірити цей погляд, треба пригадати, що недалеко перед вибухом війни

проти Советського Союзу, в квітні 1941 р., ОУН під проводом полк. Андрія Мельника в меморандумі до німецького уряду вимагала деклярації про визнання України як незалежної і суверенної держави. Після відмови Німеччини солідаризуватись із цією вимогою, ОУН була готова на свою власну акцію. Зараз же після вибуху війни, на окуповані німцями землі України вислала ОУН свої спеціальні парамілітарні з'єднання (так зв. Похідні Групи) встановити свою власну владу й налаштувати місцеву адміністрацію.

6. Приклади революційних незалежницьких дій ОУН:

а) одна група ОУН під керівництвом Степана Бандери проголосила 30 червня 1941 віднову Української держави;

б) найближчі співробітники полк. Андрія Мельника й найвищої якості діячі ОУН — як М. Сціборський, Ом. Сенік-Грибівський, ген. М. Капустянський, Олег Кандиба-Ольжич, Олена Теліга й багато інших встановили українську владу в Києві ще перед окупацією його німецькими військовими силами. Інші групи ОУН, що прямували на південь, обсадили українські міста, такі як Одеса, Миколаїв і ін. У цих революційних діях ОУН під час II світової війни в Україні тисячі найкращих, з рядів ОУН заплатили життям, або терпіли страшні злидні. В Києві й Миколаєві в лютому 1942 р. багато провідних і високопоставлених членів ОУН були розстріляні німецьким Гештапом — між ними одна з найталановитіших з нової української генерації письменників петка Олена Теліга.

Під кінець II світової війни Гештапо виарештувало по всій Європі

весь провідний кадр ОУН і багато з них вимордувало, а інших запроторило в концентраційні табори.

Полк. Андрія Мельника арештували й замкнули в конц. таборі. В січні 1944 захопило Гештапо Олега Кандибу-Ольжича (д-ра архілогії й неперічного поета), замкнуло його в конц. табор у Саксенгавзен, вимагаючи від нього, як керівника всіх дій ОУН в Україні, видачі ймен своїх співробітників, за яких він був відповідальний і їхні імена залишились затасні перед орогом з його смертю під час жажливих тортур.

7. Сьогодні, як і в минулому, діяльність ОУН як і інших політичних груп, які борються за незалежність України, для уряду червоної Росії в Москві є постійно "колючим дротом", органи тієї ж Москви зліквідували підло українських провідників: Головного Отамана Петлюру 1926 року в Парижі, і в 1938 р. Голову Проводу ОУН полк. Євгена Коновальця в Роттердамі (в Голляндії), двох інших провідників ОУН — Лева Ребета (1957) і Степана Бандеру (1959), і в Україні Командира УПА в 1950 р.

* * *

Ці святкування 40-річчя ОУН є безприкладною подією в анналах народу, що змагається за свободу. Так довге існування ОУН завдячуємо виправданню її основних завдань. Як довго існує ОУН, советська Росія буде в тривозі, а поневолені народи мають надію визволитися. Советська Росія знає добре, що коли один із найбільших наордів Європи — Україна — здобуде незалежність, то поневолення Росією інших народів повністю провалиться.

Здвиг Українських Націоналістів у Детройті

1 — 3 СЕРПНЯ 1969

From Jim Hart, McCandless-Hart Public Relations

(В українському перекладі)

ДЕТРОИТ. — Близько 3,000 українців З'єдинених Стейтів Америки й Канади будуть мати масовий здвиг у Детройті й Брайтоні при кінці цього тижня (1-3 серпня), щоб визначити цих, які полягли в боротьбі за відновлення української державности, за її незалежність.

Здвиг, що його проводять спільно Організація Державного Відродження України (ОДВУ) у ЗСА й Українське Національне Об'єднання (УНО) Канади, припадає якраз у 40-ву річницю заснування Організації Українських Націоналістів (ОУН).

Перший день цього святкування в п'ятницю, 1 серпня, буде присвячений пресовій конференції з перекусом.

Студійна Конференція призначена на суботу, 2 серпня, завершиться бенкетом на 1,000 осіб у готелі Шератон-Кадиляк, який почнеться о 6.30 год. ввечері.

Головними промовцями на бенкеті будуть Олег Штуль-Жданович, Голова Проводу ОУН, який прибуде з Парижу та редактор журналу В. Ф. В. — Джеймс К. Андерсон.

В неділю, 3 серпня, о 12.30 год. по полудні, на українській оселі "Діброва" в Брайтоні, Міч. будуть відправлені польові Служби Божі обох українських церков — УКЦ й УПЦ, після чого буде Фестиваль української пісні й танцю.

Головою Підготовчого Комітету до святкувань 40-річчя ОУН обраний д-р Денис Квітковський,

адвокат з Детройту — автор численних книжок і статей про східно-європейські відносини та справи в Советському Союзі.

Організація Українських Націоналістів репрезентує патріотичний елемент українців, які непохитно намагаються досягнути своєї мети — відновлення української незалежности й суверенности.

ОУН не є політичною партією. Це визвольний рух, завданням якого є відновити право України на вільне існування. ОУН виступає проти всякого роду імперіалізму, і стоїть на позиціях прав на самовизначення для всіх національностей. Вона намагається довести, що українська нація не є частиною Росії, а вповні окремою і зрілою нацією з усіма її національними ознаками й державними вимогами.

Здвиг дістав благословення владик і признання визначних українських діячів, між якими є: Блаженніший Верховний Архископ Кардинал Йосиф Сліпий, Преосвященні Митрополити: УПЦеркви Теодорович, УГПЦеркви в Канаді Іларіон, УКЦеркви в Канаді Максим Германюк, УКЦеркви в Америці Амврозій Сенишин, Архископ УПЦеркви в Америці Метислав Скрипник, Микола Левицький — президент Української Народної Республіки в Екзилі, о. мітрат д-р Кушнір — президент Світового Конгресу Вільних Українців, проф. Лев Добрянський — президент Українського Конгресового Комітету Америки.

II

СТУДІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Студійна Конференція, яка відбулася в суботу, 2 серпня, в тому ж Шератон-Кеділак готелі при участі близько 500 осіб складалася з таких трьох основних доповідей: **“До джерел Українського Націоналістичного Руху”** — д-р Зиновій Книш; **“Націоналізм — рушійна сила ХХ сторіччя”** — проф. д-р Михайло Пап і **“Перспективи Українського Націоналізму на майбутнє”** — ред. інж. Осип Зінкевич.

В рамках Здвигу, але на його мистецько - маніфестаційній частині, що відбулася на українській оселі “Діброва” 3 серпня виголосив промову-доповідь ред. Ярослав Гайвас п. н. **“Сорок Років Трудів, Сорок Років Боротьби”**. І хоч ця промова-доповідь не була виголослена на стислій Студійній Конференції, то була вона подумана як складова частина Студійної Конференції, тільки з призначенням для ширшого кола слухачів.

Видруковані в цьому Збірнику доповіді говоритимуть самі за себе. Уважаємо додати тільки такі завваги: Всі доповіді є дискусійного, а не програмового характеру. Кожний доповідач мав не тільки право, а й обов'язок насвітлювати певні факти, ставити певні тези — концепції тощо так, як він їх бачить і розуміє, а не так, як цього хотів би Провід ОУН — „за наказом з гори”. Тому аналізуючи всі доповіді, уважливий читач най-

де в них деякі протирічні твердження й навіть “сретичні думки”. Але якраз цей факт зайвий раз підтверджує тезу, що ОУН не є побудована на якихось “вічних і непорушних догмах” чи на вченнях якогось “пророка”. ОУН має певні засадничі вартості, певні ідеологічно-програмові настанови, в які вона вірить і за які змагається, але ОУН не уважала і не вважає себе вартістю в собі і носієм незрушних догм чи вчень. ОУН є оруддям в руках української нації в її боротьбі за свою культурно-духову й національно-політичну самобутність. Тому в своїй щоденній політиці, в своїй щоденній праці ОУН числилася, числиться і буде числитися з реальними фактами життя. Але ці “реалітети” не можуть замінити чи скреслити цих істин, в ім'я яких і для реалізації яких ОУН постоїла. Це означало б самогубство. А до того ОУН ще не “додумалася”, бо й далі вірить у право української нації на її духову й політичну суверенність.

Дві доповіді не будуть поміщені в цьому Збірнику. Виявилось, що “доповідь” д-ра З. Книша не є насправді, доповіддю, але дбайливо опрацьованою монографією на повищу тему. На СК д-р З. Книш читав тільки перший розділ із своєї доповіді, бо цілість “доповіді” займала більше як 100 сторін ма-

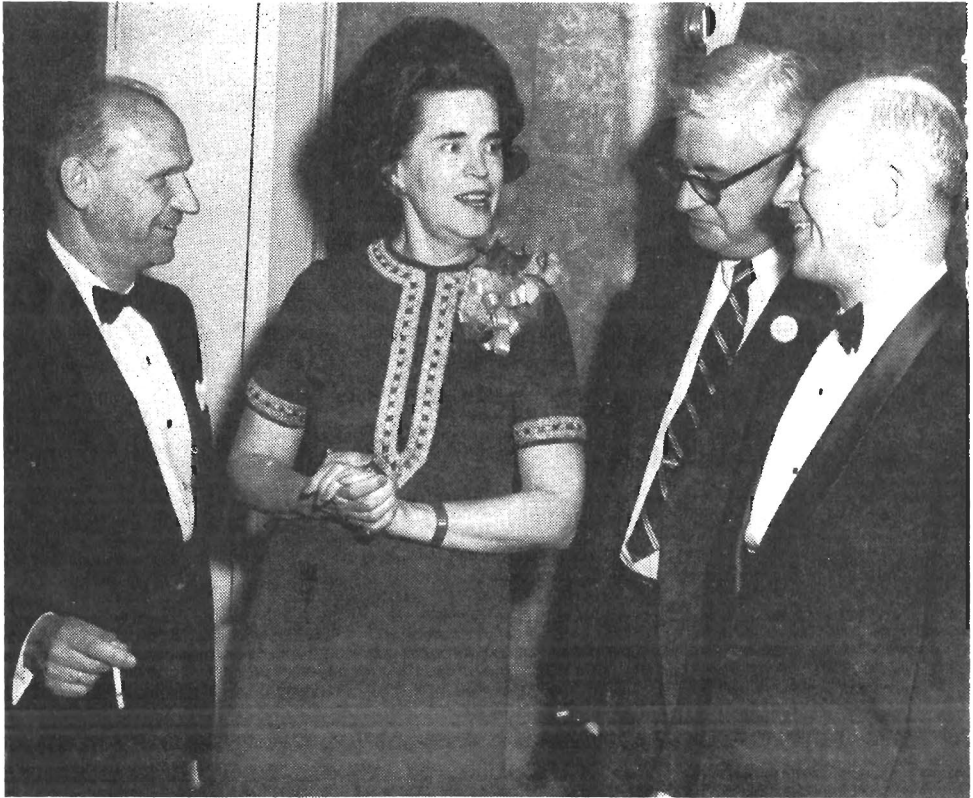
шинопису. "Доповідь" д-ра З. Книш вже видрукувана окремою книжкою й можна набути її в автора *). Її хоч виходить вона

*) **ЗИНОВІЙ КНИШ — При джерелах українського організованого націоналізму**, з передмовою д-ра Дениса Квітковського, Видавництво "Срібна Сурма", Торонто 1970, 186 стор., у твердій обкладинці. Ціна \$4.00. За мовляти в автора:

Mr. Zynowy Knysh
290 Ellis Ave.
Toronto 159, Ont., Canada

окремою книжкою, є вона і залишиться складовою, органічною частиною Студійної Конференції Здвигу.

Не буде надрукована тут і доповідь проф. д-ра Михайла Папа. Свою доповідь він виголосив на СК вільно, користуючися тільки деякими записками й цитатами для ілюстрації своєї тези чи своїх висновків. Певні несприятливі обставини не дозволили йому написати і зредагувати своєї доповіді для цього Збірника до часу здачі його до друку. Тому просимо вибачення в наших читачів.

З Пресової конференції Здвигу

Зліва до права: ред. Олег Штіль-Жданович — голова ПУН, Маруся Бек — радна міста Детройт, ред. Джеймс К. Андерсон, — англомівний промовець на Бенкеті, д-р Денніс Квітковський — голова Ділового комітету

ОСИП ЗІНКЕВИЧ

Перспективи Українського Націоналізму

Про перспективи українського націоналізму в майбутньому і зокрема в будівництві української держави, кожному з нас, хто б він і був, яке місце він займав би в українському націоналістичному русі, чи поза ним — важко говорити.

Важко говорити тому, що за нами — цебто за українським організованим націоналізмом є цілий комплекс трагічних помилок, які незважаючи на незрівняний героїзм ісповідників націоналістичної ідеології обидвох націоналістичних організацій часів другої світової війни, цей комплекс помилок залишається й надалі чи не найбільш болючим місцем у нашій новітній історії.

Важко говорити й тому, в союзу річницю ОУН, що після двадцятип'яти років після останньої війни, ми ще не спромоглись об'єктивно й критично оцінити організований український націоналістичний рух як цілість, його дії, його ідеологію, його програму. Критичних публікацій (за дуже малими винятками) в нас майже немає. Кілька видань колишніх націоналістів, розчарованих у своєму минулому і в своїй ксlishній вірі, висувують необосновані закиди українському націоналізмові й крикливими фразами "проти" намагаються оправ-

дати своє розчарування. Інші знову ж, які й надалі перебувають у рядах трьох ОУН, намагаються або безкритично оправдати свої помилки і скинути вину на своїх противників, щоб в очах історії і майбутніх поколінь залишитись якнайчистішими.

Це, що було нестачею в нас у повсякденні роки на чужині — це визнання помилок, переступити наш трагічний рубіж помилок воєнних часів, залишити оцінку їх може аж двом чи й трьом генераціям, які прийдуть після нас, а самим зробити переоцінку своїх ідеологічних залогень, своєї програми, своєї платформи, своєї тактики і стратегії та замкнувши один етап пройденого за собою, — приступити до нового, відкинувши те, що було в зустрічі з життям несприйнятливим, і поширити та дсбудувати те, що було недостатнє. І це не відноситься лише до однієї чи другої ОУН, одного чи другого середовища, а це справи всієї української політичної еміграції (бо лише про таку може бути мова), всіх нас.

У нас, українців, легше людині вмерти, загинути за щось, піти дуже часто на непотрібну смерть, ніж визнати свою помилку, зробити переоцінку, залишити минуле для історії, а йти до майбут-

нього з новими думками, з новими ідеями.

На жаль, такої переоцінки вартостей українського націоналістичного руху ми ще не зробили і як довго ми цього не усвідомимо собі, так довго наші перспективи, перспективи майбутнього, як українського націоналізму так і всього нашого українського майбутнього будуть дуже затьмарені.

Після останньої війни можна було сподіватися, що по наших чергових програних визвольних змаганнях, як реакція на жахливе розбиття в СУН у найбільш відповідальному часі, що автоматично поменшило наші перспективи, зродиться в нас новий рух, який би включав представників різних поглядів, навіть різної організаційної приналежності. У нас не сталося того, що сталося після першої світової війни, коли внаслідок нашої поразки, за що обвинувачувалось і далі обвинувачують українських соціалістів, — оформився могутній український націоналістичний рух, з яким не могла конкурувати жадна партія, жадна група, жадна ідеологія.

Це, що тепер так не сталося, є незаперечним доказом, що український націоналізм має засильні коріння в народі, засильний вплив на цілий комплекс українських справ і незважаючи на трагічну кризу, в якій він знайшовся у другій світовій війні, він цю кризу переборов хоч не як одне ціле, але як кілька груп затримався при житті, маючи більші чи менші успіхи, більше чи менше хвилевих невдач і має сьогодні більше чи менше перпестив на майбутнє.

Історія вчить нас, що вічною є

лише правда, все інше — проминальне. Впродовж століть виростали перед нами мов з-під землі одні народи, а інші гинули, творились і гинули імперії, мінялись системи й ідеології, на місце одних приходили інші, на місце чогось мертвого чи немічного приходило щось нове, більш життєве, більш життєздатне.

Не може бути інакше й у нас. Наше століття історії людства можемо назвати століттям націоналізму. Ми бачили успіхи і невдачі націоналізму панівного й поневоленого народу, націоналізм пана і раба. За останні кілька десятків років, ми бачили як націоналізм панівних народів — Німеччини й Італії, а на наших очах Росії, перероджувався в найбільш реакційний і антинародний рух і систему. А чи краще було в Кубі Батісти, Домініканській республіці Трухіяля, Китаю Чан Кай-шека, Південному В'єтнамі Дієма? Найбільші злочини в цих країнах робили в ім'я народу. Нищення людської гідності і свободи, експлуатація і соціальний гніт, — прикривали порожніми, псевдопатрістичними фразами, а благородні ідеї націоналізму в руках невластивої панівної влади, перетворювано в зоологічний шовінізм, в оруддя гнету, затиску свободи, пониження людської гідності.

Історія націоналізму різних народів учить нас, що як довго націоналізм є визвольним рухом, борцем за свободу свого народу, так довго він втілює найкращі і найблагородніші як ідеї, так і людські національні почуття. На жаль, історія не видала ні однієї націоналістичної системи, в жадній країні світу, яка б могла бути зразком до наслідування,

прикладом, як націоналісти можуть розв'язувати ці чи інші проблеми, служити народові, а не панувати над ним, бути втіленням народніх почувань і потреб, а не використовувати тих почувань і потреб для своїх вузьких цілей.

Так як комунізм в СРСР чи в Китаї, так і тоталітарний націоналізм державних народів, у зустрічі з життям, з комплексом життєвих проблем не оправдали свого існування.

Це можна хіба пояснити тим, що боротьба в цих країнах і серед цих народів ішла не за визволення їхнє з поневолення й рабства, а за владу. Це була боротьба за владу і ніщо інше.

Для нас усіх, яких ми поглядив і були б, історія націоналістичних рухів, (що її ми, здається, взагалі не вивчаємо), помилки чужих і свої мають велитеньське значення, якщо б ми були здібні і зуміли зробити з них логічні висновки, позбувшись того, що було погане в чужих і в нас, і сприйняли те, що було добре й позитивне в чужих і в нас.

Якщо говорити про перспективи українського націоналізму в ширшому, а не груповому аспекті, можна з певністю ствердити одне: ця організація, чи та група, що буде практикувати тоталітарний підхід у розв'язанні національних проблем — у нашому суспільному, громадському, культурному, політичному житті — ця організація наперед призначена на повну невдачу і на певну смерть. Вона може мати хвиливі успіхи (тоталітарні системи проіснували десятки років у інших народів!), може домінувати наше життя, але в історичній перспективі вона завжди буде живим мерцем.

Ми живемо сьогодні в добі, в якій поступенно ліквідується виключ-

ність, коли зникають всякі екстремізми, праві чи ліві, коли народи і суспільства все більше шукають спільного, а не того, що різнить їх, коли людина вже більше визволяється зі століттями устійнених, перестарілих і віджилих норм та законів. І сьогодні незаперечним є, що чим більше народ є політично, громадсько і державницько зрілий, тим скоріше він може досягнути гармонійне співжиття різних верств, суспільних чи політичних груп, зокрема коли народ є національно однорідний. Там, де в народі чи державі є між народом і владою взаємне розуміння, там немає майже жадного місця на якісь перевороти, бунти чи революції. Але коли влада дегенерується і стає антинародною, тоді, у висліді незаконности і безправ'я мусить скоріше чи пізніше прийти до протидержавного руху.

Для нас, українців, досягнення такого рівня суспільної зрілости, який гарантував би гармонійне місце різним поглядам, різним групам та різним ідеологічним і політичним напрямкам, — є, здається, дуже далекою мрією.

Тут мимоволі виринає питання ідеології, ідеологічних залогень даного руху чи даної організації, а в тому й націоналістичної ідеології. Не може бути заперечення, що ідеологія є дуже важливим чинником, чи засобом у боротьбі за свободу, за свої національні права, за державність. І так довго, як довго даний народ є поневолений чужинцем чи власною владою, так довго ідеологія може мати чи не вирішне значення в боротьбі з поневоленням. Зокрема ідеологія є важливим чинником в суспільно й політично недорозвинених народів, яких можна збудити до боротьби за свободу й незалежність апелюючи до почувань, коли люди-

на потребу такої боротьби може сприняти лише чуттєво, а не розумом, де патріотичними кличами заступається практичні соціальні і національні потреби. Наприклад в українських націоналістів дуже га часі, у тридцятих роках, був клич натхненний донцівською ідеологією ‘Здобудеш українську державу, або згинеш в боротьбі за неї!’ Щоб зрушити національно напівсвідоме і пасивне суспільство, оправдано часом кидати навіть абсурдні кличі, згідно з вченням Макіявелі.

Подібні кличі, як наш ‘Здобудеш українську державу’ мали японські камікадзе, які індоктриновані суперпатріотизмом йшли добровільно на певну смерть, подібна точка була й у декалозі італійської молодечої організації балілів. Коли ми оправдуємо потребу декалогу в тридцятих роках, то в п’ятдесятих, чи шістдесятих він в новій дійсності є нічим іншим як відгомоном минулого, на якому важко будувати майбутнє. Клич, якого не можна реалізувати в зустрічі з життєвою дійсністю стає спричинником деморалізації. В людини зроджується сумнів у правоту голошеного, занепадає респект, а то й віра в мету і доцільність голошеного.

* * *

Внаслідок воєнного розколу в ОУН, ми сьогодні маємо аж три націоналістичні організації. Якщо говорити про перспективи українського націоналізму, то вирине питання, про який саме націоналізм нам говорити, про котру з трьох цих організацій, бо всі вони в своїй назві мають слово ‘націоналістична’. Мова у нас про всі три — про ЗЧ ОУН, ОУНз і матірну ОУН.

— ЗЧ ОУН, збігом історичних подій і завдяки масовому виходо-

ві її членства закордон, — стала в перших повосенних роках найсильнішою організованою силою, яка могла при ревізії своїх ідеологічних залогень і своєї тактики такою і залишитись. Не маючи відваги зревідувати свого минулого, базуючись всеціло на донцівському націоналізмі тридцятих років і навіть відступаючи і повертаючи назад від постанов свого Великого Збору в 1943 р. — ця організація, яка могла мати найбільші перспективи в майбутньому, розгубила навіть те, що її членство героїчно обстоювало під час останньої світової війни і після неї. Бомбастика, порожня фразеологія, перенаголошування своїх, дуже часто сумнівної вартости, зовнішніх виступів, — могли ще і можуть втримувати малоосвічений сектор пісі організації, при постійному відході зокрема від 50-их років інтелегентно-інтелектуальної частини її членства.

Останній Великий Збір ЗЧ ОУН, який відбувся в 1968 р. ще раз підтвердив нереальність голошених ідей, майже цілковите нерозуміння і незбагнення стану в Україні, цілковиту ідейну й ідеологічну відірваність від творчої, національно-свідомої частини нашого народу на Рідних Землях. Незнайшовши схвалення загалу членства, спроба повороту до писань Полтави і Горнового, вказує на те що ця організація ще не може вирватися із обіймів минулого і не зможе в комплексі наших змагань за свободу для нашого народу відіграти тієї ролі, яку вона могла б, маючи неабиякий людський потенціал.

ЗЧ ОУН — це найбільш ‘прямолінійна’ українська група, яка зупинившись на донцівському націоналізмі тридцятих років, майже ні на крок не посунулася вперед.

Друга націоналістична група — це ОУНз, що носить назву націоналістичної організації, на яку, беручи в увагу, коли вона постала, може мати найменше претенсій. Це єдина організація, яка чи не всеціло відкидає ідеологію українського націоналізму, як тридцятих років, так і теоретичні заложення націоналістичних мислителів пізніших.

На мою думку ОУНз мала найбільші перспективи, серед двох інших. Постанова ОУНз і можливе поширення членської бази її на неутральний і зневірений в націоналізмі сектор української суспільності, можна було уважати, як революту інтелігентного активу ЗЧ ОУН проти старих, часто перестарілих націоналістичних практик. Скоріш чи пізніше до цієї революти було б дійшло. Розходження в трійці, у висліді чого постала ОУНз, були тільки тим, принагідним товчком, який завершив і так назриваючий розкол. Перспективи, які відкривалися перед цим середовищем, в дуже короткому часі закрились перед ним мабуть раз назавжди. Зигзакуватість цього середовища в суспільному, громадському і політичному житті дійшла в деяких випадках майже до авантюриництва. Симпатії в частини творчої інтелігенції і серед молоді, якими це середовище короткохвилюво користувалось, — зникають все більше. Але немає двох слів, що це середовище внесло багато нового в наше життя, принайменше на його кредит треба записати шукання за новим.

Про котре націоналістичне середовище ми й говорили б, завжди зустрінемось з одним незаперечним фактом: у кожній з трьох існуючих організацій є велика частина членства, від низового по-

чинаючи, до найбільш провідного, яке не зуміло, і яке вже мабуть не зможе вирватись з негативних елементів, які залишила на ньому донцівська ідеологія тридцятих років. В кожному з трьох націоналістичних середовищ ми зустрінемо людей, яких стиль і методи праці, погляди і переконання, психологічне обличчя — є цілком ідентичні. Їхній духовний світ точно такий самий. Єдине, що ділить їх — це їхня організаційна приналежність.

За 25 повоевних років у нас не було великої принципової розмови, великої дискусії, яка б вказала на ті різниці ідеологічного, програмового чи принципового характеру, які б оправдали існування трьох націоналістичних організацій. Ціла дискусія (а така була досить часто і досить насичена прерізними епітетами) зводилась до взаємообвинувачень за помилки чи навіть за злочини з часу останньої світової війни. Сьогодні противникам прямо нестача аргументів у світлі історії і в світлі майбутнього, щоб оправдати розкол ОУН. Тільки нестачею аргументів можна пояснити ті висновки, до яких доходять автори двох книжок — “Нарису історії ОУН” “30 червня 1941”, пишучи про розкол в ОУН.

Різниці між трьома ОУН викликали в останні роки не так питання ідеологічного чи програмового характеру, як радше питання тактики й методів праці та інтерпретації дійсності в Україні, зокрема культурних і політичних процесів, питання відношення до сучасної України, до оцінки національних ферментів, які там відбуваються та до практичної нашої настанови до них.

І якраз у цій ситуації, яка тепер існує в українському націона-

лістично-політичному житті, роля й значення матірної ОУН прибирає все більшої ваги як цей чинник, чи не єдиний в укладі українських політичних сил, який досі зумів дати найправильнішу оцінку дійсності і не збочити з того шляху, який веде до незалежності України.

Матірня ОУН ніколи не йшла на авантюрицькі заклики до саботажів в Україні, як це зроблено на останньому Великому Зборі ЗЧ ОУН, як заодно матірня ОУН ніколи не йшла на другу екстрему — звертання з просьбами до уряду УССР і ССРСР, як це ми бачили в випадку частини членства ОУНз.

Матірня ОУН і її політика, від часу розколу й аж до сьогодні, завжди була найбільш поміркована, де на першому місці завжди був національний солідаризм, а не виключність, бажання увібрати в політичне й українське громадське життя всі українські самостійницькі чинники, а не домінувати над ними, шукати компромісів, а не бажання “захоплювати” ту чи іншу загальну установу. Ця настанова, такий підхід до різних українських проблем, наближує матірню ОУН до модерних політичних рухів і до модерних партій державних народів.

Ми сьогодні живемо в світі, коли дипломатія може відіграти важливішу роль, ніж війна, бунт чи революція.

Хтось може зробити закид, що прямо неможливо повернути самостійність і незалежність українській державі мирним шляхом. Але таксамо не можна повернути тієї самостійності і незалежності шляхом чужої інтервенції, війни чи шляхом закликів до саботажів.

Тому, якщо в нас ставка на український народ, на ці ферменти,

що відбуваються тепер в Україні, то це значить, що матірня ОУН не йде на праве чи ліве авантюрицтво, стає не виключним чинником, вирішним і незаступним (як про себе до смішності говорить ЗЧ ОУН), а є співчинником, не єдиним творцем, а співтворцем великого українського змагу за свободу для нашого народу.

Ставка матірної ОУН завжди була на українську національну революцію. Але на революцію в якнайширшому розумінні і в першу чергу на революцію духову, яка на наших очах відбувається в Україні і яка може має інші питомості, може інші позначки; може треба буде довшого часу, щоб досягнути ціль, яку визначають українські самостійники на рідних землях, але яка не менш важлива, хоч може й на її прапорах немає оунівських кличів, але яка є водночас синтезом цього всього, що національно - свідоме українство спромоглося видати за останніх п'ятдесят років.

На мою думку, чого нам сьогодні найбільш потрібно на чужині, — це незалежного від будь-якого зовнішнього чинника, відповідника цих подій і цих процесів, які проходять в Україні. І таким найбільш відповідним українським незалежним чинником може й повинна бути матірня ОУН. Бо якраз матірня ОУН найбільш відповідає цій ролі за духовістю свого провідного членства, за своїм підходом, за своїми принципами. Найважливішим у нас починає бути те, що від слів переходимо до конкретних дій, у нашій праці все менше фраз, менше теоретизувань і все більший і більший наголос на практичну розв'язку цих чи інших проблем нашого політичного,

революційного і суспільно - громадського життя.

* * *

Якщо ми сьогодні говоримо про майбутнє, нам треба б розрізнити дві основні справи: це перспективи майбутнього і шанси, які дана організація чи середовище може мати на ті перспективи.

Для кожного існуючого і хоч трохи життєздачного середовища, шанси є ці самі. Так само в будівництві українській держави, в запровадженні внутрішнього ладу. Якщо ця держава буде побудована на народоправних засадах, ці шанси будуть теж однакові. Зате перспективи найбільші буде мати ця група, організація чи партія, яка зуміє найкраще схопити суть проблем свого народу й своїй держави та успішно розв'язувати їх. Найбільші перспективи мають і будуть мати ці елементи і ті групи, які існують і які існуватимуть в Україні та ці з еміграційних груп, які є чи будуть співзвучні з ними і шукатимуть з ними спільної мови.

Коли приглянемося до наших емігрантських організацій, малих чи великих, політичних чи суспільно - громадських, то для кожної з них окремо і для всіх разом шанси є такі самі, а перспективи майже ніякі, якщо в нас не знайде переоцінка всього нашого організованого життя, а навіть переоцінка деяких вартостей.

Я не хотів би деталізувати цих справ, але хоч запитаймо себе, які перспективи може мати та чи інша організація, якщо в її проводі засідають ті самі люди — десять, двадцять, а то й тридцять років?

Чи хтось у нас застановлявся над питанням: чому в нас немає зміни (і то не лиш у нашому се-

редовищі), а дослівно в кожній організації, яка тільки існує на нашому ґрунті, якого б вона вигляду й була). Чи це страх відійти і дати місце молодшим? Чи цих молодших немає? А якщо їх немає, то чому? І якраз це — нестача молоді кваліфікованої зміни в усіх наших проявах організованого життя є чи не найважливішою і найтрагічнішою кризою, перманентною кризою, в якій вже від років перебуває все українство. На мою думку, ця криза спричинена перенасиченням ідеологізмом усіх наших організованих форм, з чого і в чому породжується відпихаюче політиканство нашого життя, майже всіх його проявів. У нас ідеологія і політиканство домінують над усім практичним життям. На холодну калькуляцію, на аналіз фактів і заходів за політиканством не вистачає часу.

Для прикладу гляньмо тільки на звіт про діяльність з засідань наших центральних організацій за кілька останніх років: ми побачимо, скільки часу зужито на прерізні “засуджування” інакочисляючих, “заборони”, “відмежування”, “тавування”. В ім'я часом абсурдних і віджилих, нежиттєвих і нереальних принципів, не бачиться того, що є потрібне нашій спільноті сьогодні і через що не видно і не може бути видно того, що нам буде потрібним завтра чи післязавтра.

У нас в ім'я принципів не бачать тієї дійсності, в якій живемо, не бачать цих природних і нормальних процесів, через які не може не переходити кожний емігрант, якої б національності він і був. Ми є свідками, як нормальний, на мою думку, процес мовної, культурної чи духової асиміляції,

якій можна ставити опір протягом однієї чи двох генерацій, але він все одно буде відбуватись далі й його не всилі зупинити жадні принципи, жадні кличі, ані жадні фрази про “долю народу”, з якого ми вийшли. І у висліді, в ім'я тих принципів у нашій спільноті немає місця для цих, які через від них незалежні причини і через від них незалежний збіг обставин, не вивчили мови своїх батьків; немає місця для тих, які з суто особистих та інтимних причин одружились з особами іншої національності. Цих людей цькують у пресі, їх бойкотують, їх відкидають з церковних амвон, їх осуджують. Все це і багато подібного є наслідком того, що ми є народ не імперський, ми нація не притягуюча, а відштовхуюча. В ім'я своїх принципів, не одна з наших груп позбавила національної честі й національної гідності людей, які може дещо інакше бачать речі, інакше інтерпретують ті чи інші події.

Хтось може запитати: яке відношення все це має до перспективи українського націоналізму? Це ж справи не даного середовища, а загальні. Відповідь у нас на це є така: ці справи повинні бути в першу чергу справами, якраз тієї націоналістичної організації, яка має всі дані на те, щоб бути реформатором цілої сукупності нашого організованого життя. Ми повинні завжди шукати і прямувати до чогось нового, бажати оновлення, а не зупинятись, стати новаторським рухом, стати організацією яка б притягала, а не відштовхувала, яка мала б свої принципи, але яка б не стояла на місці, де було б довір'я до людини, до української людини, над якою не висів би дамоклів меч, який

кожної хвилини міг би розбити її національну честь і гідність.

* * *

Ми спинились у сімдесятих роках нашого сторіччя, на сороковому році існування ОУН. В останніх роках зусиллями нашого членства, розкиданого по всьому просторі “несабтянної страни”, по всіх ссередках нашого скупчення на чужині, ми добились таких успіхів, яких не зуміла добитись ніодна інша українська група чи середовище. Наше середовище зуміло вивести українську справу, мабуть вперше в історії, на світову арену в якнайширшому масштабі, чого ніхто сьогодні не може заперечити. На жаль, відгук на матеріяли з України ще не був цілком задовільний серед нашого емігрантського членства чи серед нашого емігрантського суспільства. Декого з нас поет з України з повною відповідальністю назвав би “рахіттичним поколінням”, якщо говорити про деяку нашу молодь і студентство. Земігрантцтво, яке породжує пасивність і індіфферентність в українському організованому житті, а в тому і в нашому середовищі, є тепер нашим найбільшим ворогом. Коли ми цього не зуміємо перебороти самі в собі, в нас перспектив для майбутнього не буде жадних. Ми лиш тоді будемо мати перспективи в майбутньому, лиш тоді зможемо відіграти вагому ролі в українському творчому світі для української справи, коли станемо чинником притягуючим, який зумів би змобілізувати все творче, працююче, обов'язкове, здібне виконувати конкретну роботу, виповняти конкретні функції.

Тут не можна пройти поруч одного з найбільших негативів нашого організованого життя на чу-

жині; кожне наше середовище, група чи партія намагаються бути універсальними, в се охопленими, це значить — хоче розв'язувати саме всі проблеми загальнонаціонального значення. Починаючи від політичної надбудови, у нас мусять бути зразу суспільно - громадські споріднені організації, своя окрема групова преса, свої окремі групові молодечі організації, жіночі, а останньо ми є свідками, як постають навіть партійні наукові і літературні асоціації. Все це є дублюванням одних одними, безпотрібною витратою маси людської енергії, де люди задихаються в тисячі різних справ і обов'язків, заломлюються, зневірюються, попадають в апатію, а згодом переходять всеціло в приватне життя, стаючи звичайними сбивателями. Наше середовище не є інше. Ми такі самі, як інші й робимо такі самі помилки, як інші.

Тому на мою думку, на сороковому році ОУН, коли ми є свідками знаменних дерзань і підйомів в Україні, які стали незаперечною запорукою, що нашого народу не всилі знищити ніяка сила, жадні лихоліття, ніякий поневолювач і коли на чужині ми є також свідками відходу багатьох людей від всього українського, невміння полагоджувати чи розв'язувати ті чи інші проблеми, коли ми затрачуємо відчуття важливості тієї чи іншої справи, на мою думку — якщо ми, як середовище, хочемо справді бути передовим в укладі українських політичних сил, то ми повинні стати першою групою людей, першою революційно - політичною організацією, яка зрелася б претенсій на всеохопливість, на всенациональність, а перевела градацію вартостей, селекцію завдань першої ваги, які є

потрібні й необхідні не для нашої організації, а для української справи і посилення тих ферментів і процесів, які відбуваються на рідних землях.

На мою думку, ОУН повинна відмежуватись повністю від емігрантських проблем, від емігрантських роздорів, а відродити в себе примат найважливішого на сьогодні — крайової роботи. Зі зростом потреб на цьому відтинку великий гурт людей, які цими справами займаються, задихається своєю роботою. Поповнення, яке приходить, ніяк не задовольняє тих потреб, які існують.

Ті наші члени і симпатички, які вже змучені, яких життя і проблеми емігрантської дійсности духово і фізично виснажили, — повинні й далі займатись емігрантщиною, яка також є потрібною, і без неї нам не обійтись. Але перед емігрантщиною я не бачу більших перспектив. Природний процес завмирання національного емігранта і перетворення його в потрібний масив для інших народів є нормальною річчю і це є призначенням всіх еміграцій. Ми не можемо бути винятком. Ще п'ять, ще десять років, ще може кілька років більше і залишиться лише згадка про українську еміграцію, як організоване тіло. Сьогодні в українське організоване життя, охоплене і кероване старшою і найстаршою нашою заслуженою генерацією включається приблизно один відсоток, а то й менше молоді. Отже для цих організацій, будь вони націоналістичні, демократичні, чи які хочете, призначення і завдання яких є влаштувати рік-річно святкові академії, чи фотографуватись з губернатором міста з нагоди того чи іншого свята, чи приймати повні

бомбастики і фраз резолюції — немає жадних перспектив. Стиль теперішніх існуючих організацій, який є цілковито тотожний і люди, які стоять десятки років на чолі цих організацій, зі своїм природним відходом, не підготувавши своєї зміни, залишають порожнечу, якщо в молодій генерації не знайде якийсь підсвідоме, стихійне зрушення і поворот до українського організованого життя.

Щоб зберегти від такого стану ОУН, на мою думку треба б:

1. Привернути ОУН, як цілості, її первісне призначення — бути революційною організацією і не розпливатись в емігрантській дійсності. Членство, яке залишилось би в ній, мало б всеціло себе віддати, всеціло заангажувати в комплекс пов'язаний з працею на рідних землях. А цей комплекс є складний і в ньому можуть залишатись тільки ці люди, різного віку, які ще не змучились, які ще мають досить сили, почуття обов'язку і наснаги, почуття відповідальності, які були б свідомі, що ідейно і психологічно вони ще стоять дуже близько до крайових справ, розуміють процеси, які там відбуваються, і готові віддати максимум своїх зусиль для цих найважливіших справ.

2. Другим цілком окремим відтинком діяльності ОУН — повинен бути відтінок політичної діяльності, як внутрішньої, так і зовнішньої. І тут було б завдання ОУН привернути в українському суспільстві і зокрема серед молоді і молодшої генерації, респект до української політики, яка, як це не прикро стверджувати, правдиво, чи ні, стала в очах молоді звичайним політиканством, чимось відштовхливим, а не навпа-

ки, об'єктом неповаги і дисреспекту.

3. ОУН повинна повністю відмежуватись від всіх емігрантських справ, у них не ангажувати і на них не витратити людських сил, свого членства. Всі ці члени ОУН, які не мають психологічної підготовки чи даних для праці на крайовому відтинку, повинні працювати і зосереджувати всю увагу на суспільно - громадських, допоміжних, освітніх, виховних, фінансових і багатьох інших ділянках подібного окреслення, які для боротьби за свободу в Україні мають лише помічне значення.

Ми зможемо заповнити перспективи для українського організованого націоналізму, і тут я маю в увазі в першу чергу магірну ОУН, якщо ми її, яка має завдання дуже широкі і загальноохопливі, перетворимо в організацію з більш обмеженими цілями, завданнями і компетенціями, — тоді майбутнє буде за нами. Здобути загальну прихильність нашого народу, народу на рідних землях і в лоні української еміграції зможе в майбутньому лише та організація, цей рух, який зуміє якраз зосередитись на цих двох відтинках — революційному і політичному - зовнішньому. Якщо ми цього не зробимо, а про це буде рішати наш майбутній ВЗУН, тоді ми будемо все більш і більш емігрантцями, все далі віддаляватись від проблем нашого народу на рідних землях, від цих процесів, які там відбуваються; вони все більш і більш будуть нам далекі, а то й чужі, як чужими вони вже є для великої частини українських емігрантів. Нам будуть все більш і більш і більше близькі події емігрантського життя емігрантської дійсності і західного стилю жит-

тя, а це для нашої боротьби за свободу й незалежність не дає ніяких перспектив. Земігрантившись, ми і наші нащадки ще з сантименту до своїх предків, як той голівудський артист українського походження, одягнемо вишивану сорочку, козацькі штани і виконаємо пісню “Взяв би я бандуру”. І це все, що в нас залишиться українського, а Україна, велика європейська країна, зі своєю індустрією, наукою і своїми проблемами, залишиться для нас чужою, незрозумілою, далекою й несприємливою.

Тому якраз у цей ювілей, маючи за собою тіні і світлі моменти, нам треба провести в себе самих, у наших почуваннях і нашому психологічному наставленні повністю переродитися, цілковито перестановитися. Я знаю з досвіду, як сприймала українська еміграція писання Чорновола, Дзюби і всі захальні матеріали. Я знаю, що є багато людей, які навіть не прочитали цих матеріалів. Бо світ Чорновола, Дзюб, Симоненків і Лін Костенко є для них чужий і несприємливий. Для них Україна — це вишивка, гопак і добробут у чужій країні.

Тому нашим першим і основним завданням, на мою думку, — це рятувати ту частину, яку можна ще врятувати від земігрантства. Це буде нелегке завдання, але воно є можливе до здійснення, коли ми на цьому якраз відтинку зосередимо найбільшу частину своїх зусиль. Ми зможемо лише тоді бути співбудівниками української незалежної держави, як один зі співчинників, без претенсій на домінацію чи виключність, якщо ми щоскоріше вирвемося з обіймів емігрантщини, яка висмоктчує страшну масу наших зусиль

і енергії, і щоскоріше перестановимо наше життя і нашу працю до вимог і обов'язків, які ставлять наші однодумці в Україні і український народ.

І на закінчення: ми живемо в ХХ сторіччі, яке багато дослідників і істориків називають сторіччям націоналізму. Визвольний націоналізм є такою силою, яка мабуть ніколи не завмре, а навпаки став і стає найбільш рушійною силою в житті цілого ряду державних і поневолених народів. Навіть комуністи є сьогодні примушені відкликатись до націоналізму, до національних почувань. Коли порівняємо визвольні (а не державні) націоналізми інших народів, з нашим, то побачимо, які ми ще відсталі, які ми ще недозрілі політично і державницько.

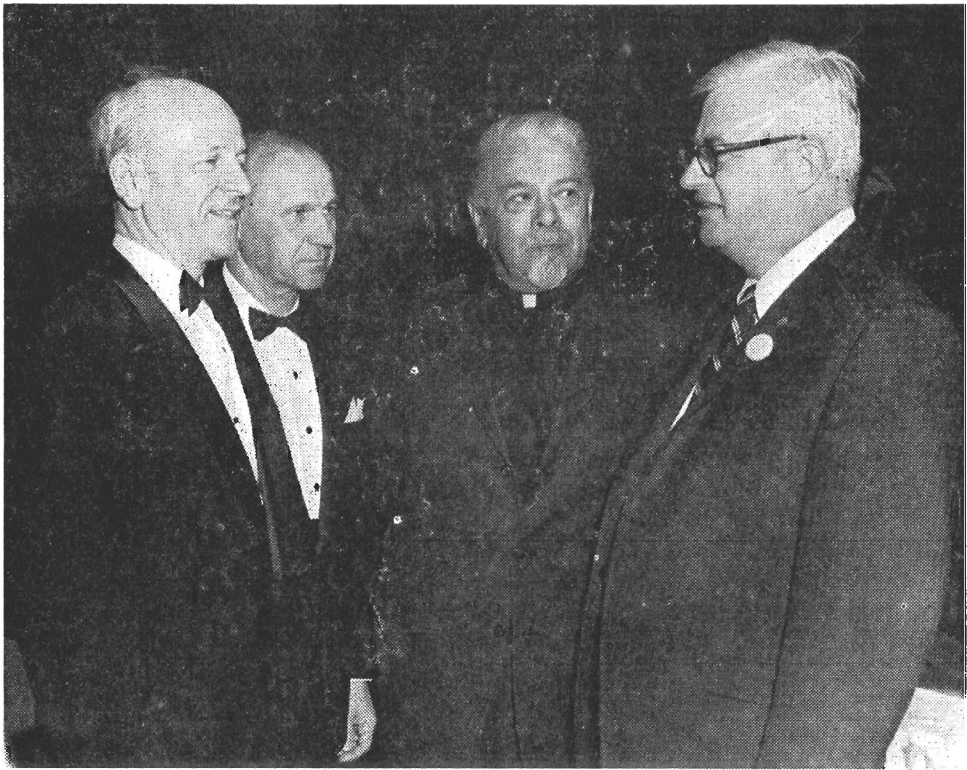
В моїй opinii з усіх українських націоналістичних середовищ, з усіх груп на чужині, ми таки маємо найбільші шанси і найбільші перспективи, щоб запевнити для українського націоналізму не панівну, а провідну ролю в боротьбі за свободу, а згодом в побудові української держави і державного ладу в ній.

У наших руках нова книжка з України. Видана і зразу заборонена. Цитатою з неї закінчимо цих кілька думок про наші перспективи:

“Подумай, що ти робиш! Подумай про майбутнє! Подумай про те, що сотні років і тисячі проходять повз будинки, які спорудять за нашими проєктами, мільйони наших нащадків проклинають нашу нездарність, нашу тупість, нашу обмеженість. Проклинають тебе і твоє тяжіння до усталених думок, до безапеля-

ційних висловлювань, до примітивних розв'язань. Подумай про те, що проклинатимуть разом з тобою всіх нас, і всю нашу епоху. Подумай, що коли ти сідаєш у крісло головуючого, то ти — епоха! Хоч на годину, хоч на мить, але

— епоха! Подумай про це! Ніколи не забувай про це! Забудь про своїх родичів, про начальників, про власні інтереси, пам'ятай тільки одне: тебе нема, є тільки епоха, яку ти репрезентуєш і в ім'я якої ти повинен діяти!"

З Пресової конференції Здвигу

Зліва до права: д-р Д. Квітковський, Голова ПУН ред. Олег Шгіль-Жданович, Митрополит УАПЦ Мстислав Скрипник, ред. Джеймс К. Андерсон

III

СВЯТОЧНИЙ БЕНКЕТ

Святочний бенкет у великій залі Шератон-Кеділак готелю, що відбувся в суботу ввечері, 2 серпня, мав подвійну мету: офіційну й маніфестаційно-товариську.

До першої треба зачислити офіційне відкриття Здвигу, програмову промову Голови ПУН, ред. Олега Штуля - Ждановича, Слово ВПреоєв. Владика Мстислава, промову англійською мовою ред. журналу "Вегеранів Чужих Воєн", Джеймса К. Андерсона. Слово - Привіти Представників наших Церков і громадсько-політичних діячів та привіти від американського урядового світу. До цієї частини треба зачислити ще й представлення делегатів організацій та визначних осіб, українського життя й відчитання цілої серії писемних привітів.

До маніфестаційно-товариської частини треба зачислити мистецький виступ солістки Галини Андрєадіс, яка відспівала кілька пісень при фортеп'яновому супроводі Ольги Соловій, спільну вечерю гостей та, на кінець, грандіозний баль, у двох великих залах з участю кругло 1,500 осіб. Самий баль мав те велике значення, що в ньому взяли участь і взаємно пізнали себе сотки нашої молоді з Америки і Канади, велика частина яких приїхали з Содбур, Ст. Кетеринз, Торонта, Чікага і ін. та виступали наступного дня, як вико-

навці мистецької частини програми Здвигу на Діброві.

Офіційною частиною бенкету вміло проводив перший заступник Голови Ділового Комітету, п. Юрій Карманін.

В цьому розділі друкуємо в цілості програмову промову Голови ПУН, доповідь в перекладі ред. Джеймса К. Андерсона, частинно вступне слово Голови Ділового Комітету, відкриваючи Здвиг, та короткі замітки — уривки з промов інших достойників на Бенкеті.

Найкращий короткий звіт з бенкету (і взагалі з цілого Здвигу) подав щоденник "Свобода" в своїйому числі з вівторка, 5 серпня боди" був її начальний редактор, 1969 року. Кореспондентом "Свободи" був Аетін Драган. Тому реферування цієї частини Здвигу ми перередруковуємо дослівно з "Свободи":

"Тієї ж суботи, 2-го серпня, о год. 6.30 увечері в заповненій до останнього місця великій балевій залі готелю Шератон-Каділак відбувся здвиговий Банкет, під час якого головну промову виголосив голова Проводу ОУН ред. Олег Штуль-Жданович. Бенкет започаткував коротким словом його майстер церемонії Юрій Карманін з Торонта. Молитву провів Архiepіскоп Української Православної Церкви в

ЗСА ВПреоєв. Владика Мстислав. З черги Ю. Карманін представив багатьох видатних гостей за почесним столом, між ними репрезентанта Українського Народного Союзу, його першого заступника головного предсідника інж. Степана Куропася, головного предсідника УРСоюзу Антона Батюка, президента Українського Лікарського Т-ва Північної Америки д-ра Богдана Шебунчака та багатьох інших. Офіційну частину бенкету відкрив голова Ділового Комітету Здвигу д-р Деніс Квіткофський. Він згадав, що цей Здвиг у 40-річчя ОУН відбувається в добі великих змін з метою, щоб відважно поглянути дійсності ввічі, проаналізувати ці зміни та поробити з того практичні висновки.

В офіційній частині бенкету перше привітання виголосив у заступстві посадника міста Томас Галлагер. Привітавши Здвиг, він в імені посадника передав три почесні медалі міста: одну для Голови Проводу ОУН ред. Штуля-Ждановича, другу для голови Ділового Комітету Здвигу д-ра Деніса Квітковського і третю для другого промовця під час бенкету, відомого знавця українських проблем американського журналіста Андерсона.

ВЛАДИКА МСТИСЛАВ:

“У праці для батьківщини можете на мене рахувати”

Коротке привітальне слово виголосив ВПреоєв. Владика Мстислав, вияснюючи свою приязність на цьому бенкеті тим, що Українська Православна Церква завжди стояла близько до народу. Організацію Українських Націоналістів він уважає за найчисленнішу і найвартіснішу своїм скла-

дом. Він сам мав колись близькі взаємини з полковником Євгеном Коновальцем і давнє знайомство в'яже його з теперішнім Головою Проводу ОУН ред. Штулем-Ждановичем. Він шукає контактів з ОУН, бо між її членами є найбільше інтелектуалів. “У праці для батьківщини завжди можете на мене рахувати” — закінчив своє слово Владика Мстислав.

Зворушливе слово Марусі Бек

Привітання Здвигові від Міської Ради скала відома діячка Маруся Бек, тепер кандидатка на посадника Детройту. Вона насамперед передала однодушно схвалену Міською Радою резолюцію з привітанням для Здвигу й описала вже українською мовою виголосила своє зворушливе слово. Кожний господар — говорила Маруся Бек — з найбільшою радістю спішить вітати тих гостей, що йому близькі і рідні. Так і вона від імени Міської Ради спішила на привітання цього Здвигу. Нас бо в'яже — говорила вона — палка любов до свого народу та задушевне бажання здобути йому волю.

ГОЛОВА ПУН:

Курс на нову добу

Головною точкою бенкету було слово Голови Проводу Українських Націоналістів ред. Олега Штуля-Ждановича. Головною тезою його слова, крім пошани для минулого, було: курс на нову добу.

Другу промову виголосив згаданий вже американський журналіст і знавець східньо-європейських проблем ред. Джеймс К. Андерсон.

Дальші привітання

Короткі привітання виголосили ще ВПреп. о. д-р Володимир Гавліч від місцевої української католицької парафії та Впреп. пастор Володимир Боровський від Українського Євангельського Об'єднання. Згадано про надіслані письмові привітання для Здвигу в цьому привітання від Верховного Архiepіскопа і Кардинала Блаженнішого Йосифа Сліпого, від Владик Української Католицької і Православної Церков в Америці й Канаді, від Президента УНР в екзилі та багатьох інших установ.

Мистецька програма

У мистецькій програмі бенкету виступала оперова співачка Галина Андреадіс, якій акомпаніювала на фортепіані пані Оля Соловій, та Тамара Кузик, яка продекламувала спеціально написаний з цієї нагоди вірш Теодора Курп'їти: "У 40-річчя ОУН".

Кінцеве слово-привітання виголосив ще генеральний секретар СКВУ Микола Плавюк і бенкет закінчено співом гимну "Не пора".

У бенкеті взяло участь 1,500 гостей, включно із 250 студентами для яких вступ був безплатний.

ВІДКРИТТЯ БЕНКЕТУ

(Зо Вступного Слова Голови Ділового Комітету,
д-ра Дениса Кейтковського)

Мені, як голові Ділового Комітету Здвигу Українців Америки й Канади в 40-річчя ОУН, припала небуденна честь привітати всіх Вас на цьому небуденному Здвизі.

Зійшлися ми тут так численно з усіх закутин З'єдинених Штатів Америки й Канади, щоб відмітити покликання до життя Конгресом Українських Націоналістів, в січні-лютому 1929 року у Відні, Організації Українських Націоналістів.

* * *

Живемо в добі, коли мрії стають дійсністю, фікції — наукою, неморальність — мораллю, а віра — сумнівом. Живемо в добі доосновної революції в духовій і фізичній ділянках нашого життя. "Всі ми свідки й учасники небу-

денного явища — догоряє стара епоха людського розвитку, засвідчується нова. Між нами, на розпуттях, — міждіб'я сучасности, ні вже не "вчора", ні ще не "завтра", пише один з наших друзів, Орест Зибачинський.

Тому в це тривожне й вагітне невідомим "міждіб'я" ми постановили скликати цей тридцятий Здвиг у Детройті, щоб проаналізувати наше минуле, старатися зрозуміти сучасне й намагатися накреслити шляхи до нового майбутнього.

Скликали ми цей Здвиг у 40-річчя ОУН, щоб відважно й твердо подивитися новій дійсності у вічі, знайти в гій місце України.

Бо, так як з віри в Україну і її історичне призначення постала ОУН, — з такою ж вірою ми хо-

чемо служити їй і в цій грядучій новій добі. Без огляду на те, що людина вже сягнула своєю творчою, вічно шукаючою рукою у нові світи, без огляду на те, що наша земна куля маліє й набирає інших, фізичних і духових розмірів, — ми й далі віримо, що є певні незмінні правди і вартості, яких не змінить і найбільш прогресивна технологія. Вона, технологія, може знищити все людство й перетворити нашу планету — Землю — у величезну купу сконденсованого попелу, але вона не в силі вбити Бога в нашій душі й обезцінити певні вартості. Одною з таких вічних, незнищених вартостей у сфері духу є гідність людини і її невід'ємне право визнавати й молитися по-своєму до Бога, та належати до спільноти людей, які є і будуть найближчими для неї так своїм походженням, своїм поселенням, своєю культурою і традицією, своєю історією, та, на кінець, візією свого Ідеалу в майбутньому.

Ми віримо в свободу і право української людини на її людську гідність і на її право на свою національність — на її право мати свою українську сім'ю й улаштувати своє сімейне життя на своїй прадідівській землі за власною уподобою.

Тому ми віримо, що так як Божа Рука допомогла людині успішно прорватися у нові космічні простори й лишити свій слід на місяці, ця ж справедлива Рука Господня допоможе українській нації й усім поневоленим націям вирватися з московсько-советської тюрми народів і стати єдиним господарем на рідній землі та зажити в свободі, як рівна з рівними у вільній сім'ї народів світу.

Тому ми називаємо себе націоналістами. Тому відзначаємо 401 річчя Організації Українських Націоналістів, бо ОУН є не тільки неустрашеним борцем, але й символом свободи, справедливості й миру в світі, миру, в якому правитиме праведний і єдиний закон для всіх, а не тиранія й деспотія одиниці чи кліки одиниць на службі шовіністично-імперіялістичних націй.

Організація Українських Націоналістів не є українською нацією. Вона не є також єдиним її речником. ОУН є одним із полків, одним із легіонів, які виконують Богом накреслене Історичне Призначення України в певну добу її вільного життя. Бо нація, як казав Шевченко, це ті, що були, ті, що є, і ті, що ще прийдуть. Нація одночасно — це духовість, яка силою свого генія творить і лишає у вічність незнищенні, одноразові, неповторні перлини свого духу. І цього факту, цієї правди ніхто не в силі заперечити. В обороні України, як “неповторної перлини багатолікого... світу”, говорячи словами Івана Дзюби, стоїть не тільки ОУН, не тільки всі ті українці, які мають ще змогу говорити вільно, але в її обороні піднесли свій мужній голос і молоді українські комсомольці, виховані в душі нібито інтернаціоналізму, але в якому вони відкрили шовіністичний московський імперіялізм з наміром фізично і духово втопити українську націю в московському морі. Всі ті чорноволи, дзюби, караванські, горині, масютки, морози, осадчі, заливахи, костенки, й тисячі інших не є членами ОУН, але є вони членами вічної і неповторної української нації. Тому ми віримо, що Божа Рука направляє їх ставати в обороні української на-

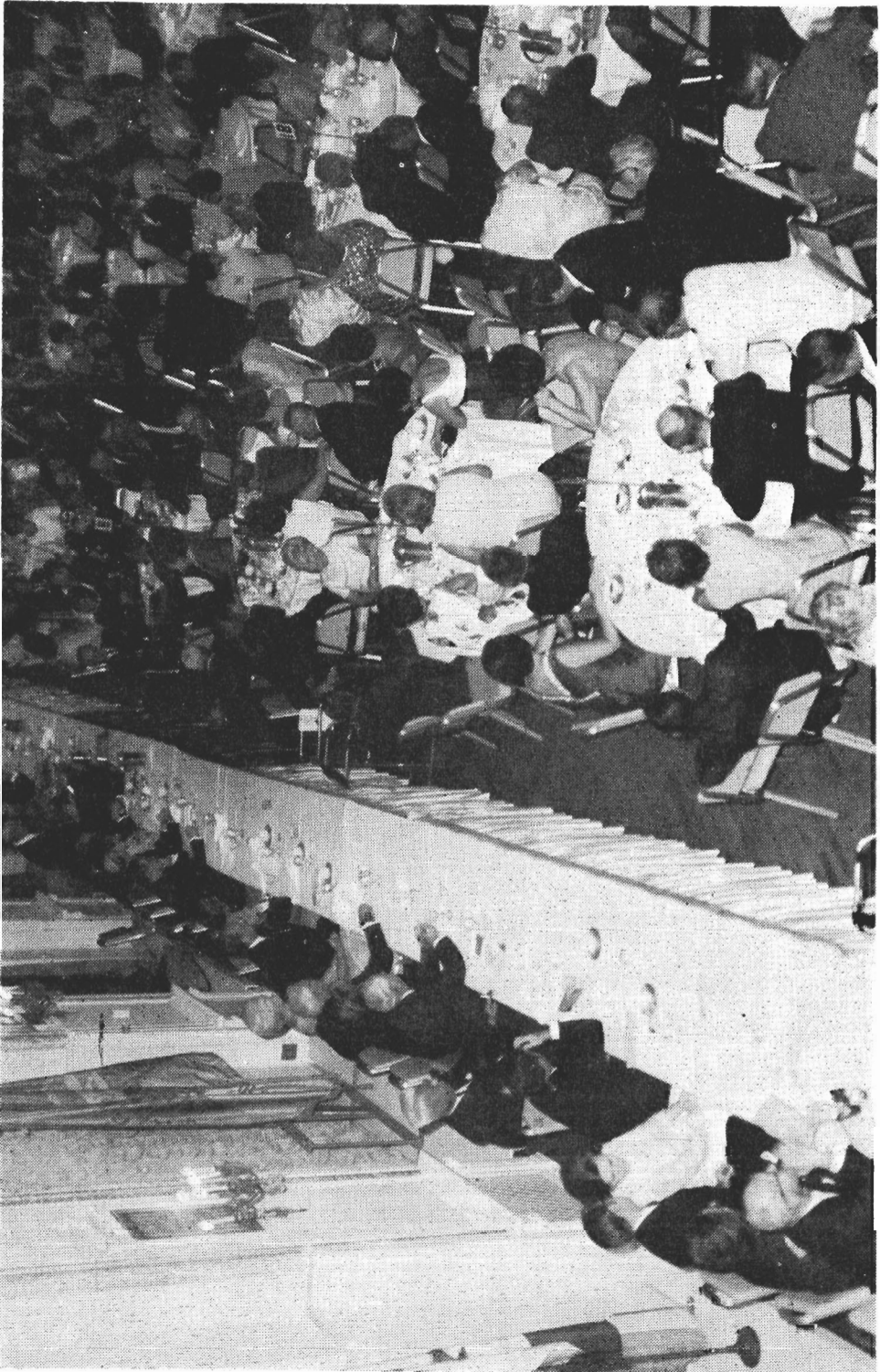
ції, як безприкладної перлини в духовій скарбниці світу.

ОУН — це один із найкращих полків, що його вічна Україна кинула тепер у бій за своє право на творче існування. ОУН — це тільки засіб до мети. В рядах ОУН творили, боролися, коралися і навіть вмірали одні з найкращих синів і доньок України. В рядах ОУН, в боротьбі за невід'ємні права і свободи української нації, боролися і життя своє віддали в цій боротьбі Є. Коновалець, Олена Теліга, Олег Кандиба-Ольжич, Лев Ребет, Степан Бандера, Роман Шухевич-Чупринка й тисячі інших боршів перед і після них. Віддали вони своє життя не за ОУН, але за Україну. Але ОУН була і є тим каталізатором, тим збирачем людських сил і умів, тим зорганізованим легіоном, в рядах і з рядів якого вони могли не тільки успішно боротися, а й

спокійно вмирати, бо знали, що вони не є останньою лавою на полі бою... В цьому є історичне значення ОУН, як зорганізованої потуги в певну добу історії України в боротьбі за її Божі і людські права.

Олена Теліга, чи не найталановитіша поетка наших часів, Олег Ольжич, також чи не найкращий поет і науковець нашої доби, під гаслом якого переводимо цей Здви́г — “Держава не твориться в будуччині — держава будується нині” — і тисячі, сотки тисяч, а впродовж історії України мільйони зложили своє життя на жертівник Батьківщини не для слави ОУН, чи якоїсь іншої організації, з рамені і в рядах якої вони боролися, але для того тільки, щоб Україна жила.

Я маю тепер честь і шану офіційно відкрити цей наш Здви́г в 40-річчя ОУН.

Загальний вид на частину бенкетової залі в готелі Шератон Кедиллак з частиною президіального стола

О. ЖДАНОВИЧ

У 40-річчя Організації Українських Націоналістів

(Промова Голови ПУН на Бенкеті)

Дозвольте найперше висловити мою вдячність організаторам Здвигу за труд, який вони вклали, щоб гідно відзначити 40-річчя Організації Українських Націоналістів, а організаторам Бенкету за дану мені можливість звернутися до представників нашої спільноти в Півн. Америці. У ці славні роковини Організації, що створила вже епоху в історії українського народу, що в 41-ий рік своєї дії входить з новими завданнями, в нових умовах, взявши курс на нову добу й її дані, добу зламів і перемін в техніці й науці, в добі освоєння космосу, в добі перемін у психіці трьох мільярдів мешканців земного глобу, в новому періоді відродження української нації.

При цій нагоді, схилимо наші голови в поклони перед тими, що впали в рядах ОУН, впали в боротьбі, на передових лініях визвольного фронту.

Багряну піраміду жертв вивершує Вождь - Основоположник — полковник Євген Коновалець. Поруч нього перед лицем Всевишнього — його наступник, полк. Андрій Мельник, якому доля судила померти своєю смертю на стійці, зберігши матірну ОУН у найваж-

чі часи внутрішніх криз і проби війни, коли клялися в вогні і крові основи під майбутнє, що вже стало для нас сучасним. Поруч них перед лицем Творця — Заступник Голови ПУН — Олег Кандиба-Ольжич, 25-річчя героїської смерти якого, у катівні концтабору Сексенгавзен, сповсилось саме цього року. За ними члени Проводу — О. Сеник-Грибівський, М. Сціборський, Я. Оршан-Чемеринський. Далі діячі й постаті такої міри як Олена Теліга, Іван Рогач, крайові й теренові провідники як Домазар і Кузьмик та сотки й тисячі і тисячі тих, чий імена бережемо побожно у наших серцях.

Віддаймо честь усім бойовикам, що їх символом стали Білас і Данилишин, що символізують вростання ОУН незнищеним корінням у народню масу, зокрема ж робітничу, без якої немає революції.

Схилимо голови перед тінями членів Похідних Груп і старшин та бійців УПА, яких імена записані на скрижальях історії і в пам'яті народу.

Згадаймо й тих, зокрема ж основоположників ОУН, що відійшли у вічність, виконуючи свій обов'язок до останнього віддишу. За 40 років ОУН дала стільки великих

людей — а хіба є хтось малий між тими, що сповняють свій обов'язок, — що я мушу обмежитись знов же до символічних імен: ген. М. Капустянського, О. Бойдуника, О. Бойкова.

Схилимо голови й перед пам'яттю тих, що відійшли від матірної ОУН, але виріши в ній, були її дітьми й загинули з руки ворога в бою, чи в змаганні за найвищі ідеали нації іншою смертю. Цих хай репрезентують Т. Чупринка, С. Бандера, Л. Ребет.

За 40 років, за вік двох поколінь, в ОУН, як у кожному живому організмі, були кризи й розколи, як були вони навіть у Христовій Церкві. Але всі її відлами служили й служать тій самій меті й ми віримо, що колись знову зійдемося разом усі в рамках одного Українського Націоналістичного Руху. Тож усіх поляглих і померлих вшануємо разом вставанням і хвилиною мовчанки...

Віддаймо честь і тим членам ОУН та нею мобілізованих, що ще й сьогодні караються у тюрмах, концтаборах і на засланнях, як і тим, що на Рідних Землях і тут несуть сліди на тілі й на душі — побоїв, катувань, голодування і недуг від ув'язнення, але служать нам прикладом і зобов'язують.

Зокрема віддаймо честь попередникам ОУН членам Української Військової Організації, з чину яких зродився дух ОУН, яких представляють тут заслужені ветерани, все ще чинні й активні і яким за те, що нас спрямували, а й тепер підтримують на шляху боротьби своїм ділом і завзяттям, належить велика честь і вічна слава...

Незвичайно почесно, але й незвичайно важко говорити про 40 років боротьби, бо чи можна в

будьякій промові належно охопити досягнення ОУН, належно віддати честь Героям? Та вони нас до цього зобов'язують, як і зобов'язують витягнути висновки на майбутнє.

* * *

Після спалаху Революції, після короткої радості державности й героїчного періоду збройних змагань за її втримання, прийшла все відбувалося у помішанні понять. Живе тіло України розшматовано в ім'я "історичних прав" поневолювачів та ще й під фальшиві дзвони "визволення", під тріскіт фраз про мир і демократію. Більшість Українських Земель опинилась взагалі не під окупацією, а в рамках "суверенної УССР", очоленої "урядом", що його прикривали українські прізвища Скрипника, Затонського, Чубаря, Шумського Любченка, а криваві трагічна поразка. Тим важча, що розправи ЧК прикривали прізвища Коцюбинського чи Фальківського. На всіх Землях настав час, що про нього казав О. Ольжич: "За нами розгубленість мертва, де смерть і покора — закон".

Саме цю розгубленість у помішанні понять, збудження окраденої України в огні — довели до того, що нарід не знав — де злодій що рятувати з пожегу?!

У нас самих не було ясних контурів причин поразки — чи то винні вороги, чи ми самі? Чи винна давня неволя, що не допустила до визріння свідомости народу і його волі до визволення, чи згубні ідеології, які казали, що й боротьба зайва та й сама держава ледве чи потрібна... А й у дальшому минулому — чи тільки ворог був винен, що Мазепу зраджували найближчі приятелі? А в сучасному — чи тільки Мос-

ква була винна, що Українську Армію громили рідні тарашанці й махнівці?

І нам чогось бракувало. Бракувало зрілості, бракувало ясно накресленої мети, політичної концепції, бракувало завзяття і волі до боротьби. Бракувало догм нашої віри: ряд наших найбільших діячів Революції й Державности вважали, що нам не треба армії, бо — за соціалістичною ідеологією — трудящі Росії не воюватимуть проти трудового народу України.

Ще Михайло Семенко змалював тей стан геніяльно рядками вірша:

*Застукало, затарахкало
коло Ромодану:*

— Наступає...

*Стонадцятій раз перегортали ...
“Історію” Грушевського:*

— Немає...

Наука не давала відповіді на кривавий кошмар. Наука не хотіла бачити, що це й не кошмар, а дійсність змагання між народами, яке ніколи не припиняється і до якого треба бути готовим духово й організаційно. Тодішні партії полетіли, як нетля на вогонь, на модні кличі, забувши, що за гаслами, фразами, навіть бажанням і вірою є ще закони природи й історії, як це ми сьогодні розуміємо, дивлячись на блискавки майбутньої бурі між Китаєм і Росією.

Коли офіційний наш політичний світ шукав винного, шукав навіть виходу, не знаходячи його, бо Версайський мир припечатав усе на десятиріччя, — молодші, старшини й вояки Українських Армій, що програли битву, відмовилися від признання, що програли війну. Вони покинули політику й — щоб рятувати честь і мораль нації — пішли продовжувати боротьбу без одностроїв і розгорнених прапорів: лавами бойовиків Української Військової Організації.

Якщо період боротьби УВО ще не списано у грубі томи, то все ж його оцінка зроблена: УВО виконала своє завдання — врятувала честь нації, показавши, що нація не капітулює. Врятувала мораль народу, показавши, що здібні з ефектом битись самі, власними силами проти всіх сильних світу цього. Але скоро показалося, що тільки продовжувати збройну боротьбу, перекинувши її з фронту в підпілля — не вистачає. Тому основоположники й провідники УВО поставили питання: де керівна політична сила, без якої не можна вести визвольної боротьби?

Цією силою мали бути політичні партії, які одначе або розпадались, або почали переходити від легальности до угодовства і їхня співпраця з підпіллям була неможлива — ні для них, ані для підпілля. Це дуже виразно представив Зиновій Книш у книзі “Дрижить підземний гук”.

Цей підземний гук, може ще тільки підсвідоме напруження м'язів нації, яка не хотіла капітулювати, почав оформлюватись у політичну силу — Організацію Українських Націоналістів, в яку влились різні організації молодого покоління, що стали на плятформу націоналізму. Постанова її було імперативом доби й імперативом покоління, що хотіло визволитись від фактичних та психологічних наслідків поразки наших Визвольних Змагань, продовжувати їх і перемогти. Є бо такий закон, що кожне покоління мусить дати свій вклад в історію. Про це дуже виразно каже Євген Сверстюк у своїй захальній праці, яка ще не опублікована:

“Кожне покоління мусить пережити, перестраждати етапи становлення нації... Цей заповіт-

ний голос роду носиться в повітрі для кожного покоління, бо кожне покоління мусить піднятися настільки, щоб почути цей голос. Боно має передати естафету, вибудувати свій найвищий Собор — в цьому його велика дума, велике покликання... ("Собор у риштуванні").

У 20-ті роки, при катастрофі де-націоналізації у Польщі й Румунії, при насильному насаджуванні москвофільської темноти на Волині, Поліссі, Закарпатті чи й Лемківщині — хлинула хвиля комуністичного обману, революційного методу старого російського імперіалізму, що прикривався українізацією, суверенністю УССР, яка тоді була далеко менше смішна як сьогодні. У таких кліщах, між такими жорнами нам загрожувало повне й смертельне духове поневолення, незважаючи на своєрідний патріотизм тих, що з совєтської площини допомогли завалити Українську Народню Республіку. Від цих жорнових каменів могла нас врятувати лише струнка й чітка політична концепція, яку взяли би реалізувати рішучі й безкомпромісові люди, повні віри й ентузіазму, які ту віру й той ентузіазм могли б прищепити усій нації.

Історична заслуга Євгена Ковчальця в тому, що він зумів скалізувати підземний гук у загнуданий гейзер нашої енергії, яким стала ОУН від I. Конгресу УН. Можемо ми сьогодні жаліти акції підпалів, що зірвала не один плян, можуть наші противники сміятися з різних фраз студентських ідеологів (ми настільки дорослі, що сміємося з симпатією до нашої молодости й самі), але з історичної перспективи й об'єктивно слід ствердити, що ОУН дала хребет

змаганням нації, визначила дальший хід подій національно-державного відродження, що його в нову фазу кинула була Українська Національна Революція та Акти Самостійности й Соборности.

В ідеологічній площині ОУН і УНРух поставили незбиті віхи націоналізму: нація є найвищою і вічною клітиною життя людства. Бажаючи собі права розвиватися суверенно, кожна нація признає таке ж право й іншим. Суверенні нації-держави можуть і мусять, бо ж вони вічні, співжити зі собою в ім'я майбутнього, незважаючи на минуле. Тут була і є розв'язка всіх облуд інтернаціоналізму, проблеми єдності людства при розвитку, що відбувається на наших очах, — зближення народів, необхідности великопростірних комплексів, континентальних спільнот і об'єднань тощо.

Що ОУН та ідеологи УНРуху дали справді вічні вартості, піднесли справді непорушні закони, це ми можемо ствердити на ділі сьогодні, бо ж нам судилось вже бути свідками їх перевірки. Скільки то добрих "приятелів" радили нам розв'язати ОУН, що "виконала своє завдання на певному етапі", зрєктись націоналізму, що "не пасус до нашої доби". Було це після епохальних, але переходових, потрясень другої світової війни. Але що сталося за останніх кільканадцять років? Імперії розпалися на національні держави, Європейська спільнота ніяк не стирає обличчя націй і щойно сьогодні світ входить у добу націоналізму, яку віщував в одній зі статей, нехай і з молодечим перебільшенням, Ярослав Оршан. Його переконливо потверджують і Лук'яненко, і Мороз, і інші, як знаємо з опублікованих матеріалів з України.

У політичній площині ОУН обстоювала принцип, що кожен нарід може виживатися і розвиватися лише у самостійній державі. Чи не перемогла ця концепція, породжена в нас тільки інтуїцією і відчуттям законів життя спільнот? Хіба сьогодні навіть Бельгія не йде до федеративного зв'язку двох автономних етнічних груп, що за західним поняттям являють навіть "одну націю"?

ОУН стала керівною силою визвольних змагань завдяки стрункості й виразності ідеології, політичній концепції та героїчній поставі її борців. Вона усувала всякі сумніви, бо для борців кинула гасло — "Здобудеш українську державу, або згинеш в боротьбі за неї". І нація пішла за нею, бо нація не хотіла сумнівів. Дехто сміявся з нас, що ми так наголошуємо бажання вмирати в боротьбі, що О. Ольжич писав — "Як велично, що нам не дано до тридцятого року дожити". Мовляв — у нас нема бажання жити, а тільки вмирати. Але це таки було велично й цю величність відчув я на кладовищі одного волинського села, де стільки було похованих членів ОУН, яким не дано до тридцятого року дожити. Цим нація перемагала інстинкт страху й самозбереження одного покоління в ім'я майбутнього — цілості.

Бажання вмирати того покоління, що заповнило ряди ОУН було одночасно державно-творчим чином. Наставлення на боротьбу з ворогом, а не пактування, що висловилося у гаслі — "нас розсудить залізо і кров", — ставило перед масами державницьку мету й вимагало волі до боротьби, гідності й національної гордості, чого нам бракувало в 1917-21 роках. Це наставлення давало ОУН гнуч-

кість у політиці. Нашої сили ми не використовували ніколи для партикулярних інтересів. Ми були будителями всієї України, творцями загально-українських інституцій — уряду Карпатської України, де ми не мали ніяких портфелів, Національної Ради у Києві, де ми були в абсолютній меншості, Всеукраїнської Національної Ради у Львові, Державного Центру на еміграції. де ми не маємо амбіцій інших як лише дати точку опору для визвольної політики.

ОУН дала зразок нових методів боротьби, що у протизагу традиційній отаманщині наголошували дисципліну й ставлення загальної справи, України, понад усе.

ОУН започаткувала й духову революцію, проводячи переоцінку нашої історії, традицій, підносячи в них усе державнотворче, проповідуючи нове світовідчужання, даючи новий стиль у духовому житті, даючи філософські основи буття, що шукали опору для всього здорового в нації і наказували віддавати себе національній спільноті.

ОУН плекала й виплекала культ героїзму, що його наголошують сьогодні й автори захлавлених писань. Один з них пише:

"Коли поникнуть голови переможених і сили їхні кануть у працю на хліб насущний, то на озиднілому ґрунті завжди виростають поодинокі високі постаті, як голос самозбереження народу, що мусить висунути свою естафету в особі подвижника, який швидко згоряє за всіх, як згоріли у нас тисячі безіменних, з забутими іменами. Вони були голосом не тих своїх сучасників, що приносили жертву Ваалу, і не тих, що гнулись безсловесно — вони виража-

ли те, що проноситься над головами недолугих сучасників як відлуння голосу великих прадідів". Хіба це не перегукується з писаннями О. Ольжича, яких автор цитати напевно не читав ніколи? Але це слід Ольжича на душі народу.

І саме найбільшим досягненням ОУН слід уважати факт, що її боротьба, її ідеологія, її жертви — бойовиків і пропагандистів, Похідник Груп і незламних бійців УПА — у більшій чи меншій мірі лягли в основу тих політичних організацій, що поставали й постають далі під червоною окупацією, домагаючись самостійності, нехай і в формі УССР, але самостійності! Ми, націоналісти, обстоючи вічні й непорушні істини, тримаючись міцно й безкомпромислово своїх засад, ніколи не були доктринерами, уважаючи свою програму за засіб осягнення самостійності й суверенності, а не за мету саму в собі. Тому для нас найбільшим осягом є співзвучність з людьми, що вирости поза ОУН, як Лук'яненко чи Вірун, що змагаються за самостійність, нехай і з іншої площини. Тому ми з позиції виключеності, необхідних в молодості нового Руху, перейшли на позиції консолідації, бо наші постуляти самостійності перемогли, тож немає причин не єднатись з самостійниками.

Тому ми знаходимо контакт з незалежними від нас організаційно, але породженими нашою боротьбою, рухами на Рідних Землях, бо мета — суверенність народу — є першим нашим завданням, а форма здійснення їх — тільки дружорадним.

Матеріяли з Рідних Земель потверджують, що ми — бійці й командири — можемо мати чисте

сумління за жертви, зложені в боротьбі: їхня жертва крові стала цементом нових виявів боротьби. В матеріялах опублікованих і цих, що не можуть бути публіковані з огляду на безпеку авторів, знаходимо документальне потвердження, що саме змагання ОУН, геройська постава її членів і симпатиків стала базою сьгоднішніх змагань, до яких ми прислуховуємось, які переживаємо, стимулюємо, в які ми включені і які підтримувати та посилювати — наше основне завдання.

ОУН ніколи не легковажила громадського сектора. В ньому вона завжди була присутня і вкладала неймовірно багато вважаючи, що політика це вивернення життя народу, яке проходить у громадській і щоденній площині, з якої політичні організації черпають свої кадри. Не легковажимо цієї справи й на чужині. Ворог веде суцільний наступ, мусимо відбиватися усією спільнотою і, як казав я 1966 р. на бенкеті УЗХ, — "для цього слід піднести ідеологічну й політичну грамотність усього загалу, бо фронт проходить через кожную хату й кожную душу". Ми завжди стояли за тим, щоб вся нація являла суцільний ланцюг у духовому розумінні, до цього стреміли ми й на чужині. Тож не був малий наш вклад у зусилля, яких треба було для відбуття СКВУ й створення його Секретаріату. Таким способом наш загал здобув базу дії в суспільно-громадській площині, якої ми ще не використали. А використання цієї бази — велике завдання в ділянці збереження української спільноти у вільному світі. Але в міжчасі зайшли події, що вимагають від нас з кожним днем більшого.

У вересні 1966 р., в цьому ж Детройті, я казав:

“Щсб вивести маси на фронт боротьби, потрібна політизація їх, щсб віджила і розгорнулася політична думка, яка завмерла на еміграції і свідомо та вперто нищиться ворогом на Рідних Землях”. Сьогодні маємо докази, що в Україні постають політичні організації, які ворог намагається нищити в зародку, залишаючи тільки можливості дешевої пропагандивної творчості. Це в його силах. Але не в його силах знищити пробуджену, також завдяки 40-річній дії ОУН, політичну думку. Цій думці з допсмогою повинна прийти ОУН усіми своїми силами, якими розпоряджає і може розпоряджати сьогодні й завтра на Рідних Землях і у вільному світі. Тому нам потрібна політизація мас: щоб з них витягнути політичних діячів і посилити політичну діяльність.

А як допомогти розбурханню політичної думки й дії в Україні без політичних організацій у вільному світі? А тут вимоги незвичайно зросли. Світ бо переходить нечувану революцію. Геройський і технічно небувалий осяг висадки на Місяці двох людей, що з плянети мрій зробили Місяць прозаїчним, але досяжним місцем дослідів, — збільшує розрив між поколіннями, загострює конфлікти між нами, зменшує можливості порозуміння. Та ми не можемо лякатись цього, коли стоїмо на базі вічних вартостей і зуміємо їх прикласти до нашої доби. Відкриття бо Місяця, як досяжної планети, не заперечує законів природи, а тільки потверджує закони непорушні, на лінії яких 40 років тому став український націоналізм. Не-

зважаючи на те, що молоде покоління вважає себе виявом зовсім нової доби, воно не може вирватися з життєвого кола, бо воно живе. І якщо ми хочемо його мати за собою тут, а бути з ним на Рідних Землях, то мусимо зробити зусилля в напрямку розвитку політичної думки й політичної дії.

В Україні проходить завзята політична боротьба за національні цілі. Зловити контакт з носіями її можна тільки й виключно шляхом включення у цю дію, шляхом безпосередньої і всебічної допомоги сьогодні, а зокрема завтра, кели прийдуть більші події. Хто це може зробити, якщо не політичні сили, а між ними на першому місці — Організація Українських Націоналістів.

Дія ОУН була закваскою сьогоднішніх процесів і подій. Носії їх недвозначно про це говорять. Чи ж сміли б ми розчарувати їх тепер? Ні, не сміємо, бо таке розчарування рівнялось би зраді і живих, і всіх мертвих. Тому, віддавши честь минулому, загляньмо у потреби майбутнього.

На всіх теренах нашої праці ствердили ми, що на чужині, якої українська маса являється базою допомоги Рідним Землям, молоде покоління можна притягнути до активної дії тільки тоді, коли є змога його повного вияву й коли є політичний живчик, політичний ерос. Те ж саме відчувається на Рідних Землях. І там безхребетник, опортуніст, денационалізований міщанин, загулоканий селянин — поступається і міняється тільки в обличчі людини, що мислить політично. І тільки перед цією силою. Тому там так часто і чисто культурні чи мистецькі цінності творять люди, що мислять політично.

У цьому нічого дивного. Політична думка і дія — це завершення життя народу. Також на еміграції. Жидівський Світовий Конгрес вів усю діяльність жидівської спільноти, доки не постали політичні партії, а згодом їхні відповідники на ізраїльській землі — політично-революційні організації. Тільки люди мало обізнані можуть говорити, що нам не треба політики й політичних середовищ, доки немає держави, доки змагаємось за саме голе існування. Але ж ми, як нарід, сьогодні вже змагаємось не за саме голе існування, не саме самоствердження. Ми вже перейшли 50 років від Революції і Державности. Ми нація, хоч поневолена, але державна. Ми вже давно перейшли етап доказування, що українська мова не діалект. Чи ми сьогодні будемо переконувати себе й чужих, що ми здібні мати державу? Це етапи пройдені й сьогоднішня боротьба за мову в Україні це тільки ланка вільної боротьби, а не мета, як воно було ще 60 років тому, коли нам самим себе треба було переконувати, що можлива технічна література українською мовою. Не можна завертати колеса історії назад, ми не можемо самих себе відкидати на пройдені етапи — це вперто й не без успіху робить ворог.

Коли ще три роки тому можна було говорити про культурний процес в Україні, то сьогодні вже ясно, що процес цей набрав виразно політичного забарвлення. І ми мусимо йти вперед — до розгортання політичної думки й дії.

Ще десять років тому всі суспільства нарікали на брак зацікавлення політикою у молоді. В міжчасі зайшли величезні зміни: у всьому світі молодь вийшла на

політичну арену, нехай не включаючись у політичне життя своїх країн, а його заперечуючи. Але це політична боротьба. У ЗСА молодь б'ється у В'єтнамі як і демонструє проти цієї війни. Минулого року у Франції молодь викликала т. зв. травневу революцію, що мало не завалила наявного режиму, що було б потрясло Європою, а то й усім світом.

Чи сміли б ми, українці, відставати від цих рухів і процесів? На жаль, подекуди відстаємо. Мені не жаль, що української молоді не було в Парижі на барикадах, над якими повівали червоні й чорні прапори. Але мені жаль, і вам повинно бути жаль, що нашої молоді нема у вільному світі на жодних барикадах! Може не вона в цьому винна, може винні ми самі, що нашими методами еміграційної гризні за політичні кістки ми їй зогидили політику. Але справа не в шуканні винного. Не тут на це місце.

Справа в тому, що в Україні стають на ноги політичні групи, а кожен член їх — ризикує головою. Знаємо сьогодні імена розстріляних, знаємо імена засланих, скалічених, а знаємо далеко не все, а й не все з того, що знаємо, можемо глосно сказати. Бачимо, що в Україні виходить на кін нове покоління борців за політичні й державні цілі нації. Вони ставлять перші кроки, кроки обережні, що нагадують кроки космонавтів на Місяці. Ми в якійсь мірі мусимо сповнити ролю тих техніків, що з бази в Юстоні помагали розв'язати труднощі.

Безперечно, це не просто й не легко. Всі ви були свідками — нехай тільки через екрани телевізії — з яким напруженням, бо відповідаючи за життя героїв кос-

мосу, працювали фахівці Юстону. Такої ж відповідальності й такого ж ступня фаховости вимагають від нас наші “космонавти”, що ходять під загрозою смерти в підвалах КГБ. Але вони мусять робити ці історичні кроки, як ми їх робили в свій час.

А ми не сміємо сказати собі, що — мовляв — “їм видніше, вони краще від нас знають, що й коли їм сказати чи зробити”. Таке говорення має частинно рацію, але в основі являється бажанням скинути зі себе відповідальність. А ми її скидати зі себе не сміємо. Український націоналізм м. ін. поставив вимогу повної однозгідности між словом і ділом. Тому ми маємо оправданий жаль до тих, що звали себе провідниками, а в мент, коли довелось ставити голову, залишились у безпечних місцях. Ми не залишились. Ми ходили самі й висилали інших. Ми відовідаємо однаково за смерть тих, хто був з нами, чи й був нами висланий, як і відовідаємо за тих, кого ми своїм прикладом чи нехай тільки словом — кинули на шлях боротьби.

У цій відповідальності мусимо бути свідомі що вони раніше чи пізніше придуть до відкритого конфлікту з дійсністю. Сьогодні вони борються — так би мовити — з легальної площини марксизму, критикуючи лише практику, не базу. Але коли 50-річна практика показується нонсенсом, то не можуть вони не дійти до неминучого висновку, що треба заатакувати й саму теорію, саму базу системи. З якої площини?

Може це буде якась їхня оригінальна площина. Напевно у когось буде площина власна, наскрізь оригінальна. Але оскільки ми переконані, що націоналізм се-

бе виправдав у боротьбі з марксизмом, то віримо, що їхня критика бази марксистської системи спиратиметься на націоналізмі. Чи ми даємо їм досить багажу для такої боротьби?

Ми досі дали те, що могли чи вміли. Не тут це аналізувати. Але тут місце сказати, що ми не можемо ні на хвилину зупинитись у нашій дії, в нашій творчості. А це значить, що сьогодні перше, що є на потребу, — це безжалісна й щира переоцінка цінностей, шукання пристосування себе до духу доби й потреб Рідних Земель. Таку творчість у ділянці політичної думки можна провести лише й виключно в рамках регенованих середовищ, поповнених молоддю, тісно пов'язаних з подіями на Рідних Землях, співпрацюючих бодай у цій ділянці, між собою. І тут я черговий раз іменем ПУН повторюю нашу готовість до великої дебати на цю тему з усіма — політичними середовищами, громадськими центрами, Церквами, науковим світом.

Чи можемо ми, ось тут присутні, ефективно допомогти Краєві? Можемо, якщо напружуватимемо себе так, як завжди напружувалася ОУН, завдяки чому увійшла до історії. Ми, що носимо ім'я членів ОУН, співтворців її дії, співвласників її слави, ми всі, що зв'язані з нею ідеологією чи співпрацею, мусимо підтримувати в собі й нашій діяльності цю напругу. На цьому шляху ми запалимо й дальших послідовників.

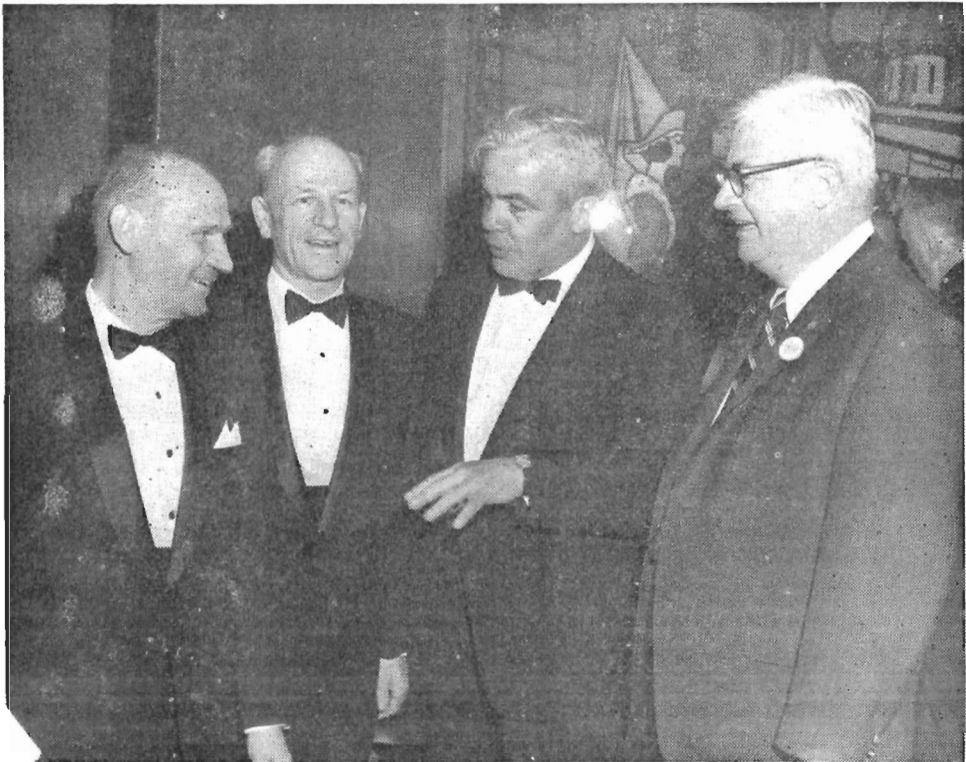
Але... Але в залі тут в більшості люди — м'яко кажучи — середнього віку. Не один часом думає, що вже втомлений, що вже “своє відробив”. Женить від себе геть такі думки й такі слова виправдання. Людина до кінця жит-

тя мусить залишатися людиною, нема віку, в якому вільно худобіти. Націоналіст до кінця життя мусить залишатися націоналістом, а це означає — змагатись і потягати інших.

Людина слабка. Так її Бог створив. Але Творець в неї вдунув душу безсмертну, дав їй Свій образ і Його вона не сміє сквернити. А коли хтось вагається, нехай подумає про страждання Караванського, Сороки, Зарицької. Кожен з нас зобов'язаний дбати про свою родину, але подумайте також про родину Дзюби, Черно-

вола, Осадчого, про незламного Заливаха, про моральні й фізичні тортури Зваричевської. Це нехай дасть нам віру й силу, як рани Христа давали силу первісним християнам вмірати на арені, а рани України давали силу нам ставити голови колись і тепер, а нашим Дружам — гинути з усміхом вдоволення від священного обов'язку.

Коротко кажучи будьмо націоналістами й поконасмо всі перешкоди й зробимо дальший крок на шляху визволення нашої незламної Батьківщини -- України.

З Пресової конференції Здвигу

Зліва до права: Голова ПУН ред. Олег Штуль-Жданович, д-р Деніс Квітковський, Головний Адвокат міста Детройту Галлагер, ред. Джеймс К. Андерсон

Джеймс АНДЕРСОН

Україна в авангарді свободи

(Промова на Бенкеті, в українському перекладі)

Кілька років після Громадянської Війни в Південній Америці один білий чоловік зустрів старого негра, якого пам'ятав ще як той був рабом. Білий чоловік підійшов до нього й запитав:

“Дядьку, чи не краще було Вам бути рабом? Ви діставали одягу, не турбувалися про їду та завжди мали дах над головою у вашого власника”.

Старий мури подумав хвилину й відповів:

“Ви правду кажете, а все ж таки я віддаю перевагу свободі”.

Час-від-часу я пригадую цю маленьку історійку, бо й я люблю свободу, яка дає мені право тепер стояти отут перед Вами й свobodно промовляти до Вас, а вам ніщо не забороняє встати й вийти.

Але сьогодні, на досить великих просторах земної кулі, немає такої свободи, належно оцінити яку може тільки звільнений раб.

Богото з Вас тут зібраних, можливо далеко краще, ніж я, розуміє ціну свободи, бо мали нагоду на власнову прикладі відчуття тягар комунізму і нацизму в дійсності.

Ті ідеї, до яких змагали нацисти в своїх мріях, здійснилися під гаслом комунізму, від берегів Ельби до Тихого океану та закріпилися в Кубі, тільки 90 миль від Америки.

Мільйони народу, лише 800 мільйонів в одному Китаї, впряжені до комуністичного воза. І це все сталося впродовж півсторіччя, а в основному впродовж останніх 20 років.

Першою жертвою цього лиха стала Україна. Росією натхненних і нею керованих північно-східних орд — цієї тюрми народів, як колись влучно Ленін назвав її.

Але внутрі цього велетня, Совєтського Союзу, є великий спротив, і цей спротив — це голосіння за свободою, найголосніші серед поневолених, неросійських народів ССРСР.

До-недавна цей крик ігнорували передовсім русофільські коментатори й кореспонденти Заходу, що живуть і працюють в самому серці тюрми — Москві.

Не так давно кореспондента американського часопису “Вашінгтон Повст” Анатоля Шуба, батька якого, Бориса Шуба, може, дехто з нас пригадає, випросили з Совєтського Союзу.

Одною з причин, чому Шуба відіслали додому, було те, що він писав статті про неспокій між народами ССРСР.

Вся іронія вигнання Шуба заключається в тім, що він працював для газети, з якою д-р Добрянський так завзято сперечався

за відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні в 1964 р. "Повст" тоді, взявши до уваги опінію офіційних радянських представників, стала в опозиції до побудови пам'ятника.

Але в кінці-кінців, недивлячись на те, що правда і дійсність спритно замасковані, зігноровані, перекручені і обстріхані, вони обов'язково вийдуть наверх і переслідуватимуть своїх проганячів.

Ніяка сила не в стані вічно тримати людство в кайданах.

Як нам сьогодні відомо, одним із провідних лідерів в боротьбі за права й свободу в Радянському Союзі, за цю звичайнісіньку свободу слова й протесту, що їх в цій країні привикли руйнувати, а не будувати — є українець, генерал — передчасно пенсіонований — Григоренко.

Уявіть собі, яку відвагу ця людина мусіла мати. Візьміть до уваги, якої мужності потрібно, щоб очолити демонстрацію в Москві проти радянської інвазії та окупації Чехословаччини.

Але в Радянському Союзі його вважають ненормальним. Цим також можна обвинуватити Радянський Союз. Якщо людина звертається за звичайними людськими правами, вона мусить бути божевільною. Пустити її вільно — вона стає небезпечною.

Його останній злочин заключався в тім, що в судовім процесі в Ташкенті він намагався докзати невинність десяти татар. Ці татари були частиною мільйона, яких Сталін зрушив із своїх міль і відправив на заслання. Сотки тисяч кримських татар, калмиків, чечеків, інгушів загинули в дорозі до таборів. І хоч Хрущов на XX з'їзді КПРС в 1956 р. викрив цей злочин Сталіна,

з татарів не зняли обвинувачення у зраді аж до вересня 1967 р., а навіть і тоді недозволено їм повернутись на Крим.

Не зважаючи на те, що їхні протести були легальні, 300 татар були заарештовані недалеко Ташкенту 4 квітня 1968 р. під час святкування дня народження Леніна, а в травні 1968 р. — 800 осіб заарештували в Москві, коли вони намагалися вручити петицію Центральному Комітетові КП СС.

І хоч татари зібрали 3 мільйони підписів, жадна державна установа не відповіла на них, натомість арештували та судили десятьох татар за антисоветську пропаганду.

Ще одна насмішка долі, бо татари були заарештовані в Москві якраз в цей самий вечір, коли Об'єднані Нації відкривали Конференцію Прав Людини, про що я буду говорити пізніше.

В додатку до татар, в такій чи іншій мірі в трудному положенні перебувають всі інші, не-російські члени суспільства, яких обвинувачують у брехні, що нібито не 46% татар загинуло під час виселення, а лише 22%.

Генерал Григоренко, цей сміливий борець за людські права, поїхав до Ташкенту й вимагав, щоб і його судили, бо він написав статтю в обороні татар. Кілька місяців тому він промовляв на святковому зібранні, організованім татарами, щоб відзначити пам'ять довголітнього свого приятеля Алексея Костеріна, який покинув партію коротко перед всоєю смертю, 10 листопада 1968 р. У своїй промові Григоренко сказав про Костеріна, що йому "дуже прикро було бачити своїх людей в ролі гнобителів, і як російський патріот, він вирішив по-

святити себе справі рівності між державами й братерства між народами". Григоренко радив татарах, щоб творили ближчі контакти з прогресивними людьми інших народів Советського Союзу, порада, яка корисною була б і українцям.

Дивно якось виходить, що в Злучених Стейтах так звані ліберали вважають генерала свого роду фашистським розпалювачем війни (!) в цей час, коли фактично в Советськiм Союзi генерал є в передовій лінії ліберального руху.

Заодно цікаво було б дослідити, якщо це можливо, та знайти причину смерті 69 колишніх і активних советських генералів від часу інвазії Чехословаччини, 20 серпня. Можливо, що в рядах військовиків були виявлені ліберальні елементи, яких треба було позбутися.

Уявіть собі, який заколот в Советському Союзі мусить існувати тепер. Ці, що прочитали Чорновола, повністю уявляють собі. В наявності також інші матеріали, які ОУН відістала з Советського Союзу, наприклад писання Івана Дзюби. Відомі також інформації про імена цілого ряду в'язнів, як: Катерина Зарицька, Одарка Гусак, Галина Дідик, д-р Володимир Горбовий, Юрій Шухевич, Михайло Сорока, Л. Н. Лук'яненко, Іван Кандиба і ін., 300 або 400 із них.

Всі вони засуджені на безпідставних обвинуваченнях проти державної діяльності, коли фактично ці люди тільки домагалися своїх прав у рамках советської законності та в межах Деклярації Прав Людини, проголошеної Об'єднаними Націями.

Одна з найбільш трагічних і зворушливих є власне історія з

Шухевичем, що його батьком був Тарас Чупринка, командир УПА. Це 36-річна людина, яка 19 років свого життя перебувала в тюрмі тільки за те, що відмовилась зректися свого батька, осуджувати український націоналістичний рух і ОУН.

В надзвичайно гострім своїм листі до товариша Шелеста він писав:

"Я звертаюся до Вас, бо, можливо, через кілька місяців нова несправедливість буде вчинена мені — знову будуть створені обставини, щоб засудити мене втретє. А якщо цього не станеться, то ніхто не може запевнити, що за кілька місяців я не буду замордований підкупленими вбивцями, так, як це сталось з багатьма політичними в'язнями після їхнього звільнення. Або я умру при загадкових обставинах. Таку несправедливість можуть вчинити проти всіх політичних в'язнів у Мордовії. До всього треба бути готовим. Можуть бути фізично знищені всі, а пізніше те ж саме станеться і з убивцями".

Цих 300 до 400 українських в'язнів, які є на совісті Советського Союзу, є замкнені не тому, що вони творять фізичну небезпеку советській державі, а тому, що вони творять моральну небезпеку, страшний живий доказ, що ця система гнила, а їхня пропаганда — обман, або як вони висловились, обвиняючи Чорновола — "балька гнилої ковбаси".

Банька гнилої ковбаси — це правда, але ця банька знаходиться в Кремлі та в Києві, а не в серцях вистражданого українського народу, що його в'язні справді репрезентують.

Бо Україна і український народ — розкинений тепер від Карпат до Камчатки — творять со-

годні найбільшу небезпеку російським владцям і таким йолопам, як Шелест. 50-мільйонний український народ, вольовий і безстрашний, "був би весь висланий на Сибір, якби його не було так багато" — так колись висловився Сталін. А що Україна простора й багата, українці є більш небезпечні ніж будь-які інші не-російські народи. Джон Стайнбек після II світової війни назвав Україну "Тексасом Св'єтської Ссязу". Така саме особливість робить українців небезпечним противником російського імперіялізму.

Тому за всяким забуренням в українській советській партії особливо пильно стежать як у Советському Союзі, так і на Заході. Кожен маленький рух щось означає.

Гляньмо на події, які відбувалися впродовж останніх кількох місяців, і ми побачимо, який отой російський страх.

Одна дуже важна подія — це інвазія Чехословаччини. Пам'ятаєте, що стара Русь, Закарпатська Укрдзіна, межує з Чехословаччиною й колись, під час першої республіки, між двома війнами була її частиною. Лібералістичні заходи Дубчека в Чехословаччині мали свій вплив на Ужгородську область і далі, й українці чули про те, що там намагаються надати "людського обличчя комунізму". Щоб це не розповсюдилось далі на схід, Шелест був одним з перших, що висловився за інвазію Чехословаччини. "Собор" Олеса Гончара в ті дні вітали в Чехословаччині.

Навіть далека критика одного з комуністів мала певний ефект, коли канадець написав публічне обвинувачення політиці русифікації українських шкіл.

Другою цікавою подією було святкування цього року Дня Со-

ветської Молоді під кличем "Шлях наших батьків — геройський шлях". Цьогорічне свято відбулося 19 червня, і воно набрало форми радше мілітарно-патріотичної, аніж добровільної праці в колгоспах Казахстану.

Мабуть партійні керівники в советській Україні не були вдоволені цією патріотично-мілітарною муштрою, бо секретар Центрального Комітету Комсомолу України О. С. Капто (?) й інші негодували з відповідей молоді на питання, що означає для них батьківщина.

Ось дві відповіді української молоді на це питання:

"Батьківщина — це створювання людини. Без малої людини не було б ні сили, ні слави; без неї не було б провідників, ні голвнокомандувачів".

Інша відповіла, що батьківщина — це Україна. Вона висмівала цих, що забувають те. В одній частині вона зачитувала Шевченка й додала: "Я люблю нашу прекрасну милозвучну мову".

Тож маючі, облудні битви й наголос на мілітаристичний патріотизм прсгуркотіли, а це, що залишається, ним є основний елемент — завжди Україна.

Любов до землі та її народу. І це протривало через сторіччя, хоч мінялися володіння й режими.

Яке значення має це все для нас, чи для ОУН і маси людей, які сподіваються, що одного дня Україна все ж таки воскресне й засяде своє гідне місце в раді націй?

А це звичайно, означає, що поза межами України боротьба мусить продовжуватися, щоб тривожними сигналами насторожувати світ про страждання українського народу під кремлівською вла-

дою та піднести голос за прагнення українського народу до свободи, якою старий невільник так дорожив, та, можливо, визволення з московського рабства.

Я згадував раніше про конференцію в Тегерані Прав Людини на базі Об'єднаних Націй. Це був неймовірний приклад совєтської облуди. Нічого більш, як форум для пропаганди комуністів та їхніх нападів на Захід, а Західні сили, включно із ЗСА на асамблеї радо кооперували з ними на власне знищення. Тільки жменя нас — д-р Квітковський і д-р Мусіянович атакували позиції російських комуністів. І божевільною була реакція совєто-української делегації, коли їхній провідник — огидний найманець Недбайло, зрозумів, що діється.

І це була ефективна робота.

Мабуть ніхто досі не атакував їх таким способом, як в Тегерані, апелюючи до світової opinio та вдаряючи червоних фактичними доказами безправ'я в їхній країні. Звичайно, в цей час ми ще не мали відомостей про долю, яка спіткала татар.

Сьогодні, як ми почнемо собі пригадувати події останніх 40 років з життя ОУН, я думаю, що ми можемо зрощувати нову надію, нове натхнення до боротьби за людську свободу, оживити віру в незалежність України, яка стане в передовій лінії визволення всіх поневолених не-російських народів Советського Союзу.

Дивлячись в майбутнє, пригадаймо слова Тараса Шевченка:

“Як умру, то поховайте...”

(І далі повний текст Заповіту в англійському перекладі).

COMMON COUNCIL OF THE CITY OF DETROIT

Resolution.

THE UKRAINIAN NATIONALISTS (OUN)

- WHEREAS, Some 3,000 participants from the United States, Canada and European countries will assemble in Detroit for "an almost unprecedented celebration in the annals of people striving for freedom"; and
- WHEREAS, This event will mark the 40th Anniversary of the Organization of the Ukrainian Nationalists (OUN), which has devoted its continuous efforts and talents to the goal of winning freedom for Ukraine, one of the captive nations enslaved by communism; and
- WHEREAS, The Ukrainian community of metropolitan Detroit will host the convention and has prepared an elaborate three-day program commemorating the 40th birthday of OUN; Now, Therefore, Be It
- RESOLVED, That the Common Council of the City of Detroit, on behalf of the people of Detroit, hereby extend warm greetings to the many visitors in attendance and express their best wishes for a meaningful and fruitful convention; and, Be It Further
- RESOLVED, That a copy of this resolution be presented to the assembly at the banquet to be held at the Sheraton Cadillac Hotel on August 2, 1969.

Adopted: July 29, 1969

Ed Carey
President, Common Council

Henry G. Rogell

Richard D. ...

Louis C. Meriani

Philip J. Van Antwerp

Meel Rantz

Anthony J. Kurzbach

Thomas D. Leachette
City Clerk

Philip J. ...
City Treasurer

Jerome P. Cavanaugh
Mayor

Грамота Ради й Управн міста Детройту для Здвигу в 40-річчя ОУН з найкращими побажаннями успіху

IV

ЗДВИГ

В неділю, 3 серпня 1969 р., відбувся багатолюдний Здви́г на українській оселі “Діброва”, положеній біля містечка Брайтон, віддаленої від Детройту приблизно 40 миль. Гостинна “Діброва” примістила, а місцева господарська референтура під головуванням п. Миколи Дякуна, накормила і напоїла близько вісім тисяч учасників Здви́гу. Пан М. Дякун завдячує свій успіх у першу чергу членам місцевих відділів Українського Золотого Хреста, членам місцевих відділів ОДВУ, далі членам і членам відділів ОУК і УНО з Виндсору та не в малій мірі членам і симпатикам УЗХ, ОДВУ, ОУК, УНО, МУНО і Зарево з угіх осередків Америки й Канади. Всі працювали сумлінно й віддано, як члени однієї великої родини.

Здви́гом на “Діброві” керували пп. Михайло Панасюк — координатор, Роман Шраменко — організаційний референт і ін., а мистецькою програмою — Любомир Кузик.

Здви́г на “Діброві” почався молебнем, який відправили спільно (чи не перший раз в історії Детройту й околиць) о. прот. Микола Литваковський, парох української православної катедральної церкви св. Покрови в Детройті й о. проф. Петро Чавс, з української католицької церкви. Співав хор церкви св. Покрови з Детройту.

В мистецькій програмі виступали: Мішаний Хор “Дніпро” Філії УНО з Содбур, Онтаріо, Канада, під диригентурою Олі Мисик-Рогатин. Хор відспівав наступні пісні: Засяло Сонце Золоте — муз. І. Недільського; Карпати — музика І. Шамо (соліст Павло Бігун); Невдале Заличання — обр. Є. Козака (соліст Павло Бігун); Біла мене мати — народна пісня; Ой, чорна я си чорна — народна пісня; Блавати — народна пісня (сolistка Галя Коломиєць); Звіділь ідеш, чоловіченьку — народна пісня; Танцювальний Ансамбль “Дунай” при відділі МУНО в Ст. Кетеринс, Онт. в Канаді, під мистецьким керівництвом Ореста Самця виконав Гопака, Гуцулку, Тропотянку, Козачка. Дута оркестра з Чикаго виконала дуже вміло багато точок в програмі.

На цьому фестивалі на “Діброві” виголосив промову ред. Ярослав Гайвас про “Сорок років трудів, сорок років боротьби”. Промову друкуємо в цілості.

Виконавцям програми подякував п. Л. Кузик.

Закінчив і закрив триденні святкування “40-річчя ОУН” координатор Ділового Комітету, ред. Михайло Панасюк такими словами:

“...Щиро дякуємо українському громадянству за таку приміругідну участь у Здви́зі. Приймаємо це як вияв підтримки ОУН так, як несли ви її жертвенно і при-

міругідно впродовж 40 років.

Щире спасибі друзям самостійникам Срібної землі за влаштування в рамках Здвигу свого З'їзду. Цим дано доказ, що так як ОУН була з вами в час будови держави — так сьогодні ви є з нами.

Вдячні ми всім Подругам і Дружам за віддану працю на місцях для успішного переведення

сьогоднішнього Здвигу. Вкінці щиро дякуємо мистцям і мистецьким ансамблям, які своїми виступами так гарно допомогли у величності цього Здвигу.

Думаю, Вельмишановний Друже Голово ПУН, висловлю думку всіх, коли складу на Ваші руки запевнення, що гідно будемо нести прапори ОУН в дальші десятиріччя”.

З Пресової конференції Здвигу

Зліва до права: проф. д-р М. Пап, прэф. д-р Ол. Грановський, ред. Джеймс Андерсон, д-р Д. Квітковський і проф. Ю. Пундик

ЯРОСЛАВ ГАЙВАС

40 років трудів, 40 років боротьби

Слово виголошене на маніфестації в Детройті з нагоди відзначення
сорокаріччя ОУН)

В різному єдине

Модерний український націоналістичний рух, зорганізований до-вкруги Організацій Українських Націоналістів (ОУН), мав не лише своїх великих подвижників, гарячих визнавців і реалізаторів, героїв і мучеників, мав він теж і має своїх рішучих противників. Мовиться не про тих противників з-поміж чужих народів, які, репрезентуючи інтереси своїх націй і держав, заперечували і виступали так проти українського націоналізму, як і взагалі проти прав українського народу. Мова йде про тих з-поміж нас, які з різних причин відкидали і теоретичні заложення і діяльність ОУН.

Нічого в тому дивного, що такі були. В кожному живому, здоровому народі, в кожній суспільності, навіть у кожній більшій суспільній групі на різні справи є різні погляди. В цьому власне є життя, його многогранність і різноманіття, без чого не було б поступу, не було б постійного прагнення до кращого, не народжувалися б ті енергії, які власне хочуть провести свою думку, свій погляд у життя.

Значить, нічого дошукуватися будь-якої небезпеки, чи загрози з такого стану. Небезпека з такого

розмаїття виникає щойно тоді, коли в народі в обличчі важливих завдань, а ще більше в обличчі небезпеки і загрози немає сил, розуміння і здібности підпорядкувати ці всі розходження вищим завданням, далі йдучим прагненням, загальним потребам. Тоді ця життява многогранність і розмаїття замість бути джерелом свіжости й оновлення, постійним поштовхом до шукання кращих шляхів і засобів, стає підґрунтям для поставання спрямованих у різних напрямках груп і таборів, які взаємну боротьбу між собою уважають своєю головною ціллю, а своїми груповими, частковими інтересами намагаються затемнити й заступити загальні національні.

Не можна поминути цього мовчанкою, бо наша історія повна таких випадків, а остання вирішна на довгі десятиріччя визвольна - революційна боротьба українського народу 1917-20 років учить, якою великою загрозою для нас це може бути. Доба та породила горевісну отаманію, що стала однією з головних, а може навіть головною причиною нашої трагічної поразки.

До того зовсім зрозумілим є, що як кожна велика людина, так само і кожен великий суспільний і

духовий рух, а ще більше такий, як український націоналізм, що намагався своїм впливом, своєю дією охопити цілість життя народу, породжують з одного боку палких визнавців, а з другого — таких же самих палких прогивників.

Сьогодні, з перспективи 40 років, мусимо сказати, що український націоналістичний рух належить не лише до тих рухів, які своїми наслідками заслуговують на назву великих, але був він основним, поворотним, зламом в житті українського народу. Український націоналістичний рух, ОУН, називали себе революційним. І це зовсім правильно. Бо ОУН не лише видвигала своїм завданням повне переродження нації, заміну давнього стану — і національно - державного і внутрішнього політичного та суспільно - економічного — новим, але й змагала до досягнення тієї цілі революційними методами.

Сорок років навіть у житті організації чималий проміжок часу. Впродовж того часу ми можемо виразно бачити генезу організації, її народження, розвиток, успіхи й неуспіхи. ОУН, як і кожна цього роду організація, росла і розвивалася, набирала досвіду, поширювала свій духовий зміст, вирізьблювала свої політичні цілі, вдосконалювала свої методи й засоби боротьби, щоб, визріваючи, до такого стану дійти, в якому вона є сьогодні. Життєздатність кожної організації полягає в тому, щоб хотіти і вміти оновлюватися й усучаснюватися, щоб на щораз нові життєві потреби знаходити нові відповіді згідно із своїм духом та із своїми настановами, щоб у нових умовах знайти нові шляхи та інструменти для просування до визначеної цілі.

Народжена життям

Коріння ОУН у вічному прагненні кожного народу бути господарем на своїй землі та в природному намаганні всякого живого жити, рости, розвиватися. Грунт, з якого ОУН черпала і черпає свої сили, це з одного боку велике відродження українського народу в XIX сторіччі, що крім пробудження загально - національних прагнень дало ще й передвісників українського революційного руху. Хоч якими різними дорогами вони йшли і які їхні мислі й були б, то всі вони увійшли в ряди тих, що співтворили наше відродження, а їхні духові осяги стали частиною думання й відчуття нашого сьогодення. Чи то як безпосередній вклад, чи як каталізатор для скристалізування протилежної думки. Україна XIX сторіччя видала ряд постатей, яких думки і діла блистять ще сьогодні. Такі сьогодні легендарні постаті як І. Фезенко, Я. Стефанович, В. Дебагорій-Мокрієвич, Д. Лизогуб. На чолі тієї "багряної піраміди" неперевершені М. Кибальчич і А. Желябов, а на українському заході С. Подолинський, О. Терлецький, М. Павлик лишається назавжди передвісниками надходячої бурі, з другого боку приклади героїчних здвигів грецького, ірландського, польського народів завжди служили взором і захоотою для самовідданої боротьби.

Український націоналістичний рух оформився в ОУН в дуже критичному періоді історичного розвитку українського народу. Революційна збройна боротьба за власну державність у роках 1917-20 була епохальним кроком уперед. Після поразки цієї боротьби стануло перед народом рішачуче роздор'яжжя: або всіма доступними

засобами, в тому і зброєю, продовжати боротьбу, не зрікаючись нічого і не відкладаючи на “кращі часи” і “сприятливіші умовини” своїх власнодержавних вимог, або приспособитися до існуючої дійсності і робити в ній те, що “дається”.

Не було сумніву, що друга альтернатива була б величезним кроком назад від визвольних змагань. Хто хотів триматися цілей, видигнених національною революцією, той мусів не тільки теоретично, на папері і в ухвалах, але й ділом кожного дня і кожної години чинно маніфестувати це. Революційна боротьба ставала конечністю, необхідністю, якщо нарід не хотів капітулювати перед тимчасовою фізичною силою й перевагою ворога, чи ворогів.

Це нелегке завдання взяла на себе зразу Українська Військова Організація, а згодом виросла на її ґрунті ОУН. Завдяки цьому, навіть зазнавши поразки на полях боїв, ми морально не скапітулювали, не зрезигнували із своїх цілей, не зробили кроку назад. Коли зважити, що традиція української держави була дуже далекою, а історична свідомість народу на низькому в той час поземі, то така капітуляція і нестача дійового продовжування визвольної боротьби могли мати катастрофальні наслідки для дальшого розвитку народу. Бойова діяльність УВО, а згодом широка революційна акція ОУН зберегли нарід від такої небезпеки. Через те постулять державности залишився постійно актуальним, збройна боротьба за неї не була відложена “до завтра”, до “кращих, відповідних умовин”, навпаки — тим умовинам накинув революційний рух свій підхід і свою поставу до життя.

Тепер великою проблемою залишалось, чи ОУН, народжена життям і його потребами, зуміє пі дійти до великої гущі народу, знайде серед нього відгомін і співзвучність для своїх принципів і гасел, чи знайде серед них охочих жертвувати своїм добробутом, здоров'ям і життям в ім'я реалізації тих принципів і гасел. В народі було не лише джерело сили і росту ОУН, в службі для народу ОУН мусіла виправдати свою потребу і доказати досцільність революційних форм боротьби.

На докази ці не треба було довго ждати. На кожен ініціативу ОУН дуже живо зразу відгукувалися не лише молодь, а й більшість нашого народу, селянство, а поруч нього всі інші верстви, зокрема бідніші елементи міста. Перші роки діяльності ОУН збіглися з пеклом большевицької колективізації, тобто з пляновим людським розгромом села і селянства, як суспільного стану та з безперервними терористичними актами проти провідного стану українського народу під большевиками. Незважаючи на це, ОУН вдалося і там запустити свої коріння і власне ОУН, як це виявляють всі большевицькі документи з тих часів, була найбільшою загрозою большевиками з українського боку.

На цілому українському заході, в усіх трьох займанщинах народ прийняв ОУН за свою. Вже перша більша революційна акція, диверсійно - саботажна літом - осінню 1930 року показала, що велика група українського населення готова на активні, бойові виступи, на жертви. Так, як колись Шеремета й Мельничук, вояки українських армій, а потім Луценко, Крупа, Басарабова, Любович в рядах УВО, так тепер Пісецький, Бі-

лас і Данилишин та довгі-довгі черги інших в рядах ОУН сміливо виконували свої завдання і безстрашно віддавали життя, щоб їхня нація могла жити.

Не реставрація — вперед до кращого!

Перша світова війна фізично розвалила велику частину давнього світового ладу і порядку, що хитався під ударами нових ідей, нових вартостей, свіжо народжуваних сил. Ця війна не тільки довела до банкрутства владу „з Божої ласки”, заперечила будьчие династичне право володіти над народом, чи тимбільше над народами, вона зовсім розхитала старий соціальний і економічний лад.

Після неї вже не могло бути повороту до минулого. Після неї вже не могло бути реставрації старого, залишився тільки один шлях: будувати нове життя.

Та на чому будувати? Що має бути вугловим каменем? І тут почалася велика розтіч, безпуття, за які народи і ціле людство заплатили величезну ціну. Історичні помилки народів коштують їх непомірну ціну! Те, що було тільки одним з численних кабінетних теорій у ХІХ сторіччі, що надумали собі ті, чи інші “рятівники людського роду” — кумирі кляси, чи раси, клясова боротьба і непрохідна ворожнеча в нутрі кожного народу, або “расова вищість” і така сама ненависть між різними народами — очманілі й самозакохані психопати й монумани почали на силу переводити в життя. Використовуючи страхіття війни, її несправедливість а ще більше несправедливість північного миру — вони штовхнули свої народи, або величезні частини їх в небачені дотепер жорстокості, протилюдські

експерименти. А наслідки: знищені країни, видушені цілі дотепер творчі суспільні стани, мільйони позбавлені життя червоним терором, інші мільйони вигублені штучним голодом, спалені в крематоріях, розстріляні на вулицях рідних міст, або пляново закатовані в концтаборах „расово вищих”, чи “клясово свідомих”. Неймовірне свідоцтво, до чого може і мусить довести чи то клясова ненависть, чи почуття расової вищости.

У тому світлі зачадливих привидів український націоналізм будує свої погляди й оцінки, свої політичні спрямування й соціально-економічну програму спираючись на народі, як цілості, на праві кожного народу жити й розвиватися згідно своєї волі й своїх потреб. На минулому народу, його традиціях всебічних здобутках на його прагненнях вирощує він свій світогляд і свою життєву філософію. Ніякої ділянки народнього життя не залишає він поза полем свого зору. Хоч глибоко зв'язаний з традицією народу і його минулим, прагне будувати життя на нових кращих основах. Не реставрувати минуле, хоч яке гарне воно могло бути, але використавши його й збагатившись ним, іти вперед, пнятися в гору, здобувати нові успіхи згідно з духом часу і новими можливостями та потребами.

Український націоналізм був не тільки на словах модерний. Він і в працях своїх кращих теоретиків — Сціборського, Вассіяна, Ольжича, Андрієвського, Мартинця й інших — і в усіх своїх практичних заходах ішов у лінії з сучасною добою, з її здобутками та вимогами. Вимагаючи докорінних змін у житті народу, він твердо відстоював велику правду нашої доби:

тільки там може бути справжній поступ і тільки там можуть і народи і одиниці розвинутися до своїх верхніх можливостей, де остаточною ціллю свобода, де вільне життя і вільна творчість ніким не сміють бути заперечувані й обмежувані. І це є справжня революція, це великий прапор нашої доби, це правда, яка однаково порушує людей метрополій і найвідсталіших закутків людства; це правда, що не знає різниці, ні кольору шкіри, ані різниці віри, походження.. Свобода від утисків і переслідувань, від нестатків і страху та свобода до вільної думки, слова, вільного вибору в керуванні своїм життям, а в першу чергу свобода до вільної творчості. Все це для росту одиниці, її щастя, для добра народу. Так зрозуміле поняття свободи було і є в осередку уваги та вчення українського націоналістичного руху. Саме тим він сьогодні, як і вчора, перекликується з найпередовішими елементами інших народів цілого світу.

Український націоналізм не був і не може бути самозамкненим, самообмеженим. Він виростає з універсального права всіх народів бути вільними, мати свою державу, бути рівними з усіма іншими народами. Це вже закон природи, що будуть сильніші і слабші, більші й менші, передуючі в даному моменті в творчих здобутках і ті, що їхня черга прийде пізніше, але всі вони мусять бути однаково рівні й ніхто з них не має права жити і наживатися коштом іншого. Своє національне український націоналізм вбудовує як окрему, особливу, єдину і неповторну цінність в загально-людське ціле. І не інтернаціоналізм є його основною протилежністю і ворогом, бо справжній інтернаціоналізм це

власне добровільна співдія вільних і рівних націй, а імперіялізм є його справжньою і головною протилежністю і ворогом. З тієї позиції виходячи, розуміємо, чому український націоналізм викривав і викриває забриханість московського большевизму, що під машкарою інтернаціоналізму просовує російський імперіялізм. Тут є головний фронт боротьби українського націоналізму і тут рішатиметься його доля!

Націоналізм як прагнення бути собою, як життєтворча течія є спільний усім народам, що досягнули, чи досягають зрілості. Бо кожен нарід, як і кожна людина, хоче сам вивершувати свою долю, рішати свої вчинки і відповідати за них. Тому нам такі близькі й дорогі визвольні прагнення всіх інших народів.

Життя не є непорушне. Воно ніколи не застоюється на ніякому, хоч би найвищому пункті. Але воно не розвивається стихійно. Людська воля і розум, людські бажання й наміри постійно втручаються в життєвий розвиток, впливають на нього, а навіть вирішують його. Впливати на нього — це значить, бути активним учасником, співзвершувачем, а не тільки спостерігачем. Український націоналізм прагне, щоб ціле суспільство, всі його елементи співтворили і співвирішували в справах громади, які є їхніми справами, в справах міста і села, варстату праці, держави. Щоб бути співучасниками не в характері тих, що “звідкись” отримують доручення і вказівки та виконують їх, але щоб вони клали свій розум і волю на постанови та щоб за них відповідали. Здорове суспільне життя нашої доби оперте на творчій співпраці

всіх та на самоуправі різних суспільних формацій.

Українському націоналізмові робили закиди, що він непотрібно виставляв людину на риск, кидає її на барикади боротьби, штовхає на жертву, не раз на знищення. Так, український націоналізм навчав і навчає, що в житті людини є вищі вартості як тільки її фізичне існування. Людина — корона всього живого. Власне буди такою, вона перевищує все інше віддагістю і прагненням здобути щось вище поза собою, щось триваліше, вічне; в душі людини невідоме від неї прагнення переступити коло власного, коло тілесного, а вчинками своїми злитися з громадою, з народом, з людством. бо не в шлунку й у фізичних вигодах, не в споживанні надбаних дібр, а в дерзанні, постійному змагу вперед, до кращого, в прагненні щораз нових здобутків є суть людини її справжня перевага і вищість над усім живим. Людську культуру творили, вели свої народи і ціле людство не ті, що мріяли про себе, обмежувались своїми клопотами, поза своїми болями не бачили нічого, але ті, що дивилися вище в майбутнє, що для цього не боялися особистих жертв, посвяти. Скільки науковців загинуло при досвідах, які стали частиною надбань усіх, скільки лікарів загинуло від мікробів, щоб урятувати від них безчисленних інших людей, скільки людей загинуло, зберігаючи інших! Скільки краси й справжньої людяности в такій посвяті, саможертві! Тому не диво, що для добра народу, для добра громади, „для друзі своя” український націоналізм кликав до зусиль, відданости, посвяти, а в потребі — найвищої жертви.

Щастя людини в творчих зу-

силлях, а не в споживанні, в здобутках і осягах, а не в насиченні. Бо тільки в творчих зусиллях вона росте й удосконалюється, тільки своїми творчими зусиллями вона збагачує і свій нарід і ціле людство і тільки своїми здобутками, своїм вкладом вона здобуває для себе тривале місце в житті людського роду.

Цього навчав, цього вимагав від української людини, а в першу чергу від своїх визнавців український націоналізм. Він вимагав, щоб оди́ниця працювала над собою й росла, він бачив одиницю в тісному, нерозривному пов'язанні із сім'єю, громадою, народом. Він рішуче засуджував і засуджує тих, що бачать себе понад громадою, народом, а свої прагнення й потреби ставлять в центрі всіх справ. Така людина, відчужена й відірвана від громади, позбавлена її спертя, відгята від вічних джерел народньої сили і творчости, обдірає з усіх вищих цілей, прямує до свого самознищення.

Повищий розвиток одиниці, справжнє пошанування її гідности, забезпечення їй всього, що належить людині, виключені серед поневоленого народу. Яка ж може бути гідність людини, коли мова її матері, пам'ять її батьків, минуле її цілого народу зіпхане на далекий плян, збещещене? Як може одиниця жити повним життям, коли хтось уважає себе кращим, досконалішим і заставляє її вірити в це? На цьому бачимо, як тісно й нерозривно пов'язані доля народу з долею кожної одиниці і як без власної держави одиниця не може бути ні повною, рівною з усіма іншими людиною, не може зберегти й обронити своєї людської гідности, свого права до справді вільного росту і ніким не диктованої творчости!

Життя має свої закони

В цьому звіті ніщо не приходить саме зі себе, ніщо не приходить задармо. Щоб бути чимось, треба трудитися, змагатися, треба зусиль, поту, а в потребі й риску. І це справедливо. Бо тільки це вможливає людський поступ та розвиток людини й нації. Цього закону нікому ні змінити, ані залеречити.

Прагнення українського народу, вимоги українського націоналізму не можуть здійснити без трудів, великого вкладу енергії, без боротьби. Старий лад, окупаційний режим не уступлять самі. Їх треба усунути. А на це треба сили. І тому український націоналізм з такою наполегливістю наголосовував потребу всебічної розбудови сил нації. Він ніколи не сбилював легкої перемоги. Новий національно-державний лад, суспільна справедливість, однакове користання добрами, правосуддя замість беззаконня, власна влада замість тиранії — це такі далекойдучі зміни, таке велике революційне нове, що його можна побудувати тільки революційними засобами.

З різних боків падали й падають заміти: сьогодні не час на революційну боротьбу. Революційні засоби віджили своє. Сьогодні пора здобувати все дорогою персязію аргументації, переконування. Бо в добі ядрової зброї вигляди на успіхи революційних методів — ніякі. Тим часом життя, гаряче життя, буйністю якого ми дихаємо щодня, підказує щось зовсім іншого. Альжирія і В'єтнам, Індонезія і Близький Схід, а в першу чергу все те, що діється на наших очах поза залізною заслоною кличуть голосно і переконливо: тільки сила, тільки революційна боротьба, тільки революційна війна

спроможні закінчити злидні й понеріряння людей, звільнити народи з московсько - советського ярма, зламати людей на Кремлі, які дотепер зуміли знищити близько двадцяти мільйонів людей у тюрмах і таборах, захищаючись потребами неіснуючої диктатури пролетаріату і фіктивного будівництва соціалізму. Революційні ідеї, що йдуть на повну зміну старого, революційні здвиги малої людини і великих людських мас, зрушення цілих народів сьогодні ще більше актуальні ніж будь-коли перед тим!

Та це не значить, що треба кожної хвилини кликати людей на барикади. Нова думка й нове слово, візія кращого майбутнього, побудованого на нових основах є тим першим і головним гарантом, що разить ворога. Перший бій мусить бути боєм за людину, за її переконання, її усвідомлення, її бажання. В основі кожної революції лежить прагнення нового, кращого. А ційно на тлі цього можуть виростати сили революції, що штурмуватимуть Бастилію, чи Зимовий палац комуністичного режиму. Довга праця, невсипущі зусилля, поступенне, хоч повільне нагромадження сил і енергії — невідхильна, дорога до успіху. Хтось з боку може завважити злобно: це ж еволюція. Нам ніяке слово нестрашне. Ми знаємо, що заки полководець почне штурми тврдині, він поволі, еволюційно громадить сили, наносить щерби тврдині, приготовляє умовини і людей до останньої проби сил. А того, що передчасно зірветься до такої проби, чекає невдача.

Справжня революція не відкидає часткових успіхів. Кожний здобутий кілометр зближає нас до остаточної цілі. Півдорога, пів-

успіх — це тільки етапи в довгому марші вперед. Без видержання і терпеливості, без холодного розрахунку і глибокого почуття відповідальності не може бути остаточної перемоги.

Світ виходить на нові орбіти

Живемо під осліплюючим блиском останніх міжпланетарних перемог людського духу. Людина відірвалася від своєї матері-землі, щоб в безмежних, недосліджених просторах, на нових планетах викривати таємниці природи, всесвіту, свого власного буття. Світ міняє своє обличчя, виходить на нові орбіти. Цьому вічному шуканню, прагненню знати щораз більше, щораз більше уміти немає ні стриму, ані кінця. Спрага пізнання, відкриття, здобування не вгасима в людському роді. Щоб духово рости, людина мусить постійно відкривати щось нове, шукати пригоди і погордою до небезпеки підкреслювати перевагу свого духового над матеріальним. Духовість українського народу має прекрасний символ цього вічного, безконечного прагнення: мандрівка малого Тараса до “стовпів, що підпирають небо”. Малий, занедбаний, обідраний, може голодний Тарас вибрався відкрити місце, де небо зливається із землею, де все починається й кінчиться. В цьому хлопчині-символі зливається дійсність з казкою, правда з прагненням. Така вже є людина.

Людина на місяці — це не лише пригадка, що вона може осягнути, але й переконлива ілюстрація епохальних здобутків останніх декад нашого сторіччя. Поступ цей на всіх ділянках глибоко міняє вигляд нашого життя в дома і при варстаті, при праці і в

дозвіллі. Здобутки людини небагато випередили суспільне життя, його форми й установи. Цими здобутками ми входимо в нову добу, в двадцять перше сторіччя, а суспільні наші форми ще в дев'ятнадцятому. І це є однією з причин зрушення й неспокою, ферментів і тривог, які потрясають життям народів і держав. Здається, нераз без цілі і причини спалахують страйки й демонстрації, удари з органами влади, штурми різних установ. Молодь, як завжди, прапорonosцем цього нового неспокою. І не всі вони, оці бородати, з неохайним одягом і замріяними очима — новітнє видання трампів. Серед них багато ідеалістів, життєвих поетів, візіонерів, яких треба шукати чогось нового, чогось іншого, як те, що вони мають і чим вони живуть, викинула з дотеперішніх рейок.

Це нове неминуче. Яке ж воно буде? — Світ і життя, це конфлікт сил і прагнень. Ніколи для живого й творчого організму, для людини, народу не було тільки одного шляху. Їх завжди більше. І в нинішній ситуації ми бачимо, як проти візії кращого світу, досконалішої свободи, вільнішої людини, справедливіших відносин між народами — висунено інший принцип. Принцип касарняної уніформованості, підпорядкування диктатові невеличкої клітки, зігнання всіх в одну духову загороду, де ні сумніву, ні заперечення, а тим самим і вільної думки бути не може, — принцип московського комунізму. Незважаючи на його віджилість, очевидну реакційність, незважаючи на його очевидні невдачі, — комунізм забрав людям свободу, обіцяючи обилля матеріальних дібр і після півсторіччя залишив людей з напівпорожніми

шлунками та з цілком порожніми руками, — чимала частина цих молодих людей, робітників, студентів, які кидають на вулицю свій визов, блукають під прапорами відомих лжепророків, додаючи до них відповідно до смаку імена Мао, Че, Го чи інших. Цієї небезпеки ми не можемо легковажити! У своєму розвитку світ не раз уже був відкинений на десятки, сотки років назад, сталося це перед п'ятдесяти роками на Сході Європи. Чи є місце для українського націоналізму в цій боротьбі за нові форми й новий зміст життя? Чи сконфронтований з дійсністю він витримує чергову пробу?

Не менше, а ще більше ніж будь-коли передтим український націоналізм витримує життєві проби й засвідчує свою життєздатність і життєтворчість. Збагачений досвідом кількох поколінь українських революціонерів, свідомий нових обставин і нових потреб, він своїми функціями, вагою перелився поза межі України. Він перекликується з передовими рухами інших народів, він більше як будь-коли дотепер зганяє сон з очей кремлінської клітки, що, опанувавши "шосту частину світу", вірєа своєму атавізмові, хотіла б загарбати дальші землі й понесолити дальші народи.

Та сьогодні ССРСР не той, що був колись. І там пробуджуються народи, людина підносить свій зір до сонця. Визрівають зміни і там. Сьогодні головним ворогом ССРСР не є "міжнародний капіталізм", не "американський імперіалізм", хоч власне про них аж до самозахлисту волає большевицька пропаганда, а комуністична Чехословаччина і Румунія, що важаться шукати власних, людяніших шляхів у майбутнє, Китай і Югославія, що заперечила Мос-

кву, як осередок і ядро, як Мекку комуністичних рухів. А ще більше ворогом ССРСР є власне пробуджене прагнення людини до чогось кращого, досконалішого, до зміни, до вільного росту, до того, щоб насправду бути людиною. Прагнення це не накинене із зовні. Його породила земля, а сили в нього вливають народи. Устами Чорноволів, Дзюб, Караванських і Заливахів український нарід виявляє свою думку і свої прагнення. Устами Солженіцина, Сахарова, Данієля і Чуковської російський нарід висловлює свій погляд на світ і свою візію майбутнього. А інші понеолені народи устами таких же самих своїх дочок і синів прилучуються до того живого потоку, що зростає, щоб скоріш чи пізніше перемінитися в могутню і непереможну хвилю.

Приглядаючись тому всьому, нас огортає тривога: чи готові ми до великого здвигу, що назріває? Чи є в нашому народі сили, які його віллють у відповідне русло, зорганізують і поведуть до перемоги?

І тут, саме тут життя ставить українському націоналістичному рухові ОУН найвагоміший запит: чи він в силі, чи він готовий рядом з найкращими елементами нашої землі і нашого народу піднятися великого історичного завдання? Чи він всилі взяти на себе відповідну частину тягару, щоб наш нарід нарешті зміг правити своєю долею і бути хазяїном на своїй землі.

Ми віримо, що так. Але щоб було так, треба десятикратних зусиль, надлюдської праці, треба свідомости ваги положення і великого завдання. І їм треба підпорядкувати все інше!

І тому, відзначаючи сьогодні 40-річчя ОУН, ми кличемо: будьте

готові! Ви, що перейняли прапори від вояків Дієвої Армії, УГА, Корпусу Січових Стрільців, що пішли слідами селянських постанців і безчисленних борців за справу народу, яких упали друзі і ко-

мандири відстоювали свої позиції чесно, мужньо і мудро до кінця — будьте готові!

Велика пора, весь український народ, кожна українська людина кличуть: Будьмо готові!

Зліва до права: М. Плавюк — ген. секретар СКВУ, ред. Джеймс Андерсон, др Д. Квітковський, ред. А. Драган

З повідомлень в пресі

В 40-РІЧЧЯ ОУН — ЗДВИГ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ І КАНАДИ

(“Америка”, 19 квітня 1969, 1 стор.)

ШИКАГО, Ілл. (М. П.)—Вкінці березня ц.р. представники Центральної Управи Організації Державного Відродження України в ЗСА та Крайової Екзекутиви Українського Національного Об'єднання Канади та їх Братніх Організацій на спільній нараді рішили відбутися Здвигом Українців Америки й Канади для відзначення 40-ї річниці діяльності Організації Українських Націоналістів.

Здвигом відбудеться у днях 1, 2 і 3-го серпня 1969 р. в Детройті, Миш., з програмою, яка ще буде подана до відома громадянства.

Для підготовки Звигу представники ОДВУ й УНО покликали до дії Діловий Комітет у такому складі: Д-р Денис Квітковський — голова; Юрій Карманін і Володимир Різник — заст. голови; Михайло Панасюк — діловий координатор; Андрій Іванів і мгр Євген Мастикаш — секретарі. Референти: проф. Михайло Михалевич і Богдан Зорич — інформаційні; Іван Лотоцький та Всеволод Пінковський — фінансові; інж. Ярослав Варивода — господарський; Роман Шраменко та Андрій Славич — організаційні; Любомир Кузик і Онуфрій Мак-

симів — імпрезові; пі Стефанія Савчук, д-р Марія Квітковська та Павлина Різник — представниці Жіночих БО; проф. Мирон Куропась, Теодор Марунчак і Остап Квітковський — представники молодечих БО; Іван Попович, Олександр Білий та інж. Юліян Темник — члени Ділового Комітету.

Вже намічено рамкову програму Звигу:

1-го серпня відбудеться пресова конференція для англомовної преси ЗСА і Канади в Шератон-Кеделек готелі в Детройті.

2-го серпня 1969 — Студійна Конференція з участю Голови ПУН, членів ПУН і визначних діячів ОУН. Увечері відбудеться бенкет у Шератон-Кеделек готелі, на якому головну промову виголосить ред. Олег Штуль-Жданович, Голова ПУН. На бенкеті виступатимуть представники американського та канадського політичного світу, як також українських суспільно-громадських і політичних організацій.

Здвигом, отриманий з мистецькою програмою, відбудеться 3-го серпня 1969 р. на оселі “Діброва”. Головним промовцем буде ред. Ярослав Гайвас.

3,000 EXPECTED TO TAKE PART IN UKRAINIAN MASS RALLY HERE

Some 3,000 Ukrainians from the U.S. and Canada will stage a mass rally this weekend restoration of Ukrainian independence and statchood.

The rally, co-sponsored by the Organization for the Rebirth of Uk-

raine (ODWU) of the United States and the Ukrainian National Federation of Canada coincides with the 40th Anniversary of the founding of the Organization of the Ukrainian Nationalists (OUN).

The opening day of the celebration tomorrow will be devoted to a conference and receptions.

A study conference is scheduled for Saturday climaxed by a banquet of 1,000 at the Sheraton-Cadillac Hotel starting at 6:30 p.m.

Oleh Sztul, national president of OUN, who makes his home in Paris, and James K. Anderson, editor of VFW Magazine, will be principal speakers at the banquet.

On Sunday, a festival will begin at 12:30 p.m. with both Ukrainian Catholic and Ukrainian Orthodox religious services on the grounds of the Ukrainian Resort Center Dibrova in Brighton. The festival will feature vocal and dance ensembles.

Dr. Denys Kwitkowsky, of 7012 Michigan, author of numerous books and articles dealing with East-European affairs and in particular the Soviet Union, is chairman of the 40th Anniversary celebration committee.

The Organization of Ukrainian Nationalists "represents patriotic elements among Ukrainians who steadfastly pursue the goal of restoration of Ukrainian independence and sovereignty," according to officials of the group.

"The OUN is not a political party. It is a defensive movement with primary purpose to restore the right of the Ukraine to a free existence. It

takes a position against all kinds of imperialisms, demands the right of all nations to self-determination and wants to prove that the Ukrainian nation is not a part of Russia, but a full-fledged nation with all the attributes and prerequisites for Statehood," they explained.

The rally "has received the blessings of many Ukrainian church and lay persons, including:

Major Archbishop, His Eminence Joseph Cardinal Slipyj; His Eminence Metropolitan of the Ukrainian Orthodox Church, Theodorovich; His Excellency Metropolitan of the Ukrainian Orthodox Church in Canada, Ilarion; His Excellency Metropolitan Archbishop of the Ukrainian Catholic Church in Canada, Maksim Hermaniuk; His Excellency, Metropolitan of the Ukrainian Catholic Church in the U.S.A., Most Rev. Ambrose Senyshyn.

Also His Excellency, Archbishop of Ukrainian Orthodox Church in the U.S.A., Mstyslav Skrypnyk; His Excellency Mykola Livyckyj, president of the Ukrainian National Republic in Exile; Fr. Mitrat Dr. Kushnir, president, World Congress of Free Ukrainians; and Prof. Lev Dobriansky, president, Ukrainian Congress Committee of America.

(West Side Courier, Thursday, July 31, 1969)

UKRAINIAN NATIONALISTS TO MEET HERE AUGUST 1-3

The 40th anniversary of the Organization of the Ukrainian Nationalists (OUN) will be celebrated in Detroit with a three-day program starting Friday, Aug. 1, and continuing through Sunday, Aug. 3.

Some 3,000 participants will come here from the United States, Canada and Europe for the almost unpre-

cedented celebration in the annals of people striving for freedom.

About 1,000 of the visitors will attend a banquet at the Sheraton-Cadillac Hotel on Saturday night, August 2, starting at 6:30.

Mr. Oleh Sztul, national president of OUN will come here from Paris and James K. Anderson, former Cosmo-

politan Editor of the Detroit News and now editor of V.F.W. Magazine, will come here from Kansas City to be principal speakers at the banquet.

Many of the notables including Dr. Denys Kwitkowsky, will participate in a press conference at the Sheraton-Cadillac at 10 a.m. Friday, Aug 1.

Dr. Kwitkowsky, a Detroit lawyer, author of numerous books and articles

dealing with East-European affairs and in particular the Soviet Union, is chairman of the 40th anniversary celebration committee. Co-host will be Dr. Michael Pap, professor of political science and director of the Soviet Studies Dept. at John Carroll University in Cleveland, O.

("Detroit Legal News", Thursday, July 31, 1969)

UKRAINIAN NATIONALISTS PLAN THREE-DAY CONCLAVE IN DETROIT, AUG. 1-3

DETROIT—The 40th anniversary of the Organization of the Ukrainian Nationalists (OUN) will be celebrated in Detroit with a three-day program starting Friday, August 1, through Sunday, August 3.

Some 3,000 participants will come here from the United States, Canada and Europe for the almost unprecedented celebration in the annals of people striving for freedom.

About 1,000 will attend a banquet in the Sheraton-Cadillac Hotel Saturday night, August 2.

Principal speakers will be Oleh Sztul, national president of OUN of Paris and James K. Anderson, former Cosmopolitan Editor of the Detroit News and now editor of V.F.W. Magazine in Kansas City.

Many notables, including Dr. Denys Kwitkowsky, will participate in a press conference at the Sheraton-Cadillac at 10 a.m. Friday, August 1.

Dr. Kwitkowsky, a Detroit lawyer, author of numerous books and articles dealing with East-European affairs and in particular the Soviet Union, is chairman of the 40th Anniversary celebration committee. Co-host is Dr. Michael Pap, professor of political sciences and director of the Soviet Studies Dept. at the John Carroll University in Cleveland, Ohio.

The Most Rev. Mstyslav Skryp-

nyk, Archbishop of the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church in the U.S. and presently, acting Metropolitan of the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church in Exile, will also attend the press conference, answering questions as to the persecution of the Ukrainian Churches in Ukraine. His residence is in Bound Brook, New Jersey.

On Saturday, August 3, all of the visitors will attend an open-air folk festival at the Ukrainian Resort Center Dibrova in Brighton.

A Canadian delegation of some 300 or more is expected. The largest group, including dancers, will come from Sudbury, Ont., with another group of 50 representing Winnipeg.

The Organization for the Rebirth of Ukraine (ODWU) of the United States and the Ukrainian National Federation of Canada are the sponsors.

Basically, the background of the OUN is that it has carried on for 40 years an underground campaign in the Soviet Union. In the past two years they have been smuggling letters and various documents out of Soviet prison camps detailing the plight of the prisoners and protesting against the destruction of human rights in the Soviet Union.

Since its inception, the OUN has

politically revived the thousand-year-old Ukrainian history with its traditions and cultural heritage to make Ukrainian nationals everywhere con-

scious of their national identity.

During World War II, the OUN organized an underground army which fought the Nazis and the Communists.

UKRAINIANS SET RALLY TO BEGIN ON AUG. 1

Some 3,000 Ukrainians from the United States and Canada will stage mass rally in Detroit and Brighton this weekend to pay tribute to victims who died in the struggle for the restoration of Ukrainian independence and statehood.

The rally, co-sponsored by the Organization for the Rebirth of Ukraine (ODWU) of the United States and the Ukrainian National Federation of Canada, coincides with the 40th Anniversary of the founding of the Organization of the Ukrainian Nationalists (OUN).

The opening day of the celebration on Friday (Aug. 1) will be devoted to a press conference and receptions.

A study conference is scheduled for Saturday (Aug. 2) climaxed by a banquet for 1,000 at the Sheraton-Cadillac Hotel starting at 6:30 p.m. Saturday.

Oleh Sztul, national president of

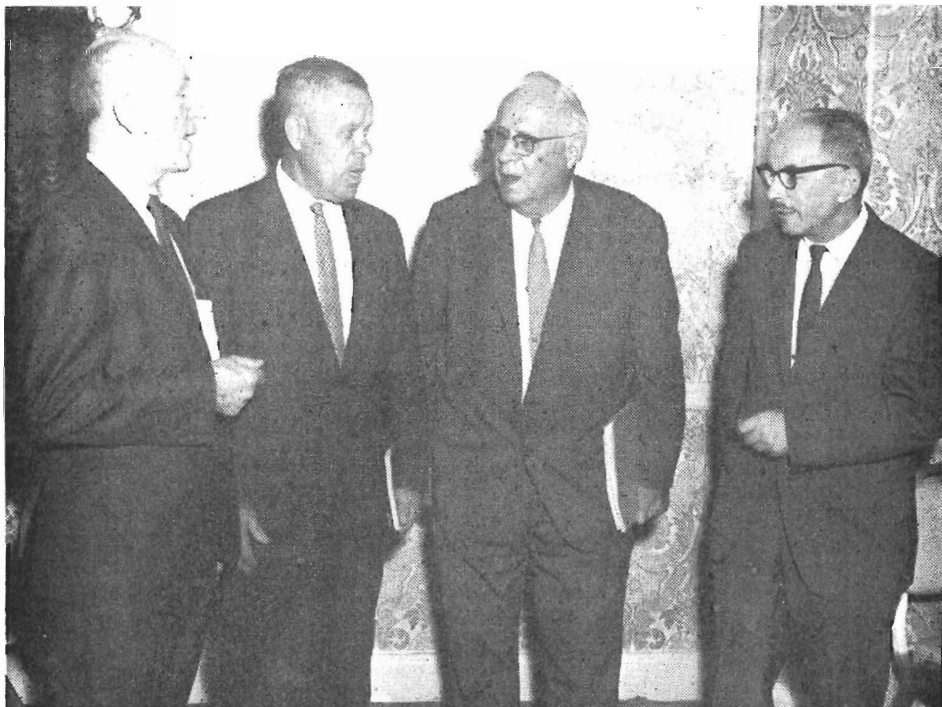
OUN, who makes his home in Paris, and James K. Anderson, editor of the V.F.W. magazine will be principal speakers at the banquet.

On Sunday (Aug. 3) a festival will begin at 12:30 p.m. with both Ukrainian Catholic and Ukrainian Orthodox religious services on the grounds of the Ukrainian Resort Center "Dibrova" in Brighton. The festival will feature vocal and dance ensembles.

Dr. Denys Kwitkowsky, a Detroit lawyer, author of numerous books and articles dealing with East European affairs and in particular the Soviet Union, is chairman of the 40th Anniversary celebration committee.

Далі подає газета короткий перегляд історії і завдань ОУН, як і в ін. заподаннях.

("Citizen" Serving Hamtramck, North Detroit and Warren, Thursday, July 31, 1969)

Зліва до права: д-р Денис Квітковський, Степан Куропас, проф. д-р Ол. Грановський, ред. А. Добрянський

Зліва до права: д-р А. Марітчак, проф. д-р М. Пап і проф. О. Квітковський

Зліва до права: Митрополит УАПЦ Мстислав Скрипник, радна міста Детройту
Маруся Бек, д-р Д. Квітковський, Ю. Карманін

Зліва до права: Голова ПУН ред. Олег Штуль-Жданович, проф. Ю. Пундик,
проф. д-р Ол. Грановський, М. Мушинський, проф. д-р Б. Гнатюк

Група танцюристів з Ансамблю "Дунай" МУНО в Ст. Кетернис, Онт.
під орудою Ореста Самця

Мішаний хор "Дніпро" Філії УНО в Седбураж, Онт. під орудою
пані Олі Мисик-Рогогин

Чікагівська орнестра

Всі вони виступали під час масового Здвигу на Діброві

Загальний вид трибуни на Діброві під час Здвигу

Гості обідають на Діброві (перший зліва) ред. О. Штуль-Жданович, напроти
д-р Д. Квітковський, по середині проф. д-р Ол. Грановський
Д-р Д. Квітковський і проф. д-р Ол. Грановський за столом під час обіду
на Діброві

З М І С Т

ВСТУПНІ ЗАУВАЖЕННЯ	5
Денис Квітковський: Ідейно - програмові основи ОУН	9
I. ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ	
Замітки укладача	25
Д-р Денис Квітковський: Інформаційний бюлетень для Пресової конференції	28
Здвиг Українських Націоналістів у Детройті (Інформації пресової агенції)	36
II. СТУДІЙНА КОНФЕРЕНЦІЯ	
Замітки укладача	39
Осви Зінкевич: Перспективи Українського Націоналізму ..	41
III. СВЯТОЧНИЙ БЕНКЕТ	
Замітки укладача	55
Відкриття Бенкету (Зо Вступного Слова Голови Ділового Комітету)	57
О. Жданович: У 40-річчя Організації Українських Націоналістів	61
Джеймс Андерсон: Україна в авангарді свободи	71
Грамота Ради й Управи міста Детройту для Здвигу (фото) ..	76
IV. ЗДВИГ (на Діброві)	
Замітки укладача	79
Ярослав Гайвас: 40 років трудів, 40 років боротьби	81
З повідомлень в пресі	91
Ілюстрації на сторінках: 21, 22, 40, 52, 60, 70, 80, 90,95, 96, 97, 98.	

Виправка. Останніх 6 рядків із 31 стор. зправа просимо перенести на кінець 32 сторінки зправа.

